ALGEMEEN VERSLAG VAN DEN STAAT

VAN HET

MIDDELBAAR EN LAGER ONDERWIJS

VOOR

EUROPEANEN EN MET DEZEN GELIJKGESTELDEN

IN

NEDERLANDSCH-INDIË

OVER

1891

Samengesteld uit de verslagen van het College van Curatoren van het Gymnasium Willem III, van de Commissiën van toezicht der Hoogere Burgerscholen te Semarang en te Soerabaja, van den Directeur der Burgeravondschool ter laatstgenoemde plaats, van de Inspecteurs van het Lager Onderwijs, van het Bestuur der Normaalschool en van de ambachtsschool te Batavia.

BATAVIA
LANDSDRUKKERIJ
1892.

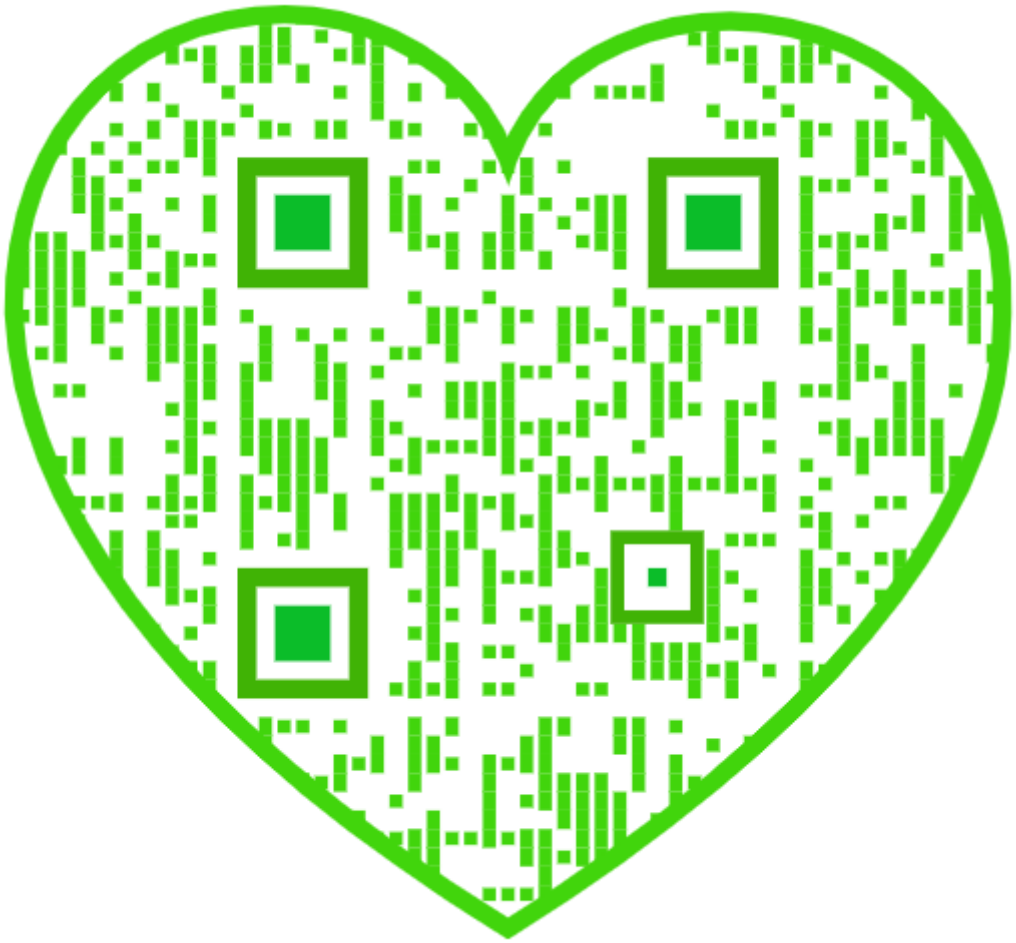

INHOUD.

A.

MIDDELBAAR ONDERWIJS.

BLADZ.

I. Algemeene mededeelingen.... 1
A. Omvang 1
B. Uitgaven en ontvangsten 1
C. Onderwijzend personeel 2
D. Leerlingen 3
1. Toelating van meisjes 3
2. Aantal 4
3. Ontleding der cijfers 4
4. Resultaten van het onderwijs 5
a. Eindexamen 5
b. Overgangsexamens 5
c. Toelatingsexamens 5
d. Recapitulatie 5
5. Verdeeling in studiejaren 7
Batavia 7
Semarang 7
Soerabaja 7
6. Staking der studiën 8
7. Redenen dier staking 8
E. Schoolverzuim 8
F. Beschikking over bijzondere ondersteuningsfondsen 8
G. Niet-Europeesche leerlingen 9
H. Gedrag en ijver der leerlingen 9
I. Verzamelingen, bibliotheken en gebouwen 9

BLADZ.

III. Inrichtingen van Onderwijs 10

GYMNASIUM WILLEM III TE BATAVIA.

Afdeelingen A Hoogere Burgerschool en B Inrichting voor de Indische Taal-, Land- en Volkenkunde 10
1. Algemeene mededeelingen 10
a. Toezicht en beheer 10
b. Onderwijzend personeel 10
c. Geneeskundige behandeling van het personeel 13
2. Bibliotheek, verzamelingen en plantentuin 13
3. Gebouwen 14
4. Siamfonds 14
5. Leerlingen 14
Afdeeling A. Hoogere Burgerschool met vijfjarigen cursus 14
1. Aantal 14
2. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie 15
3. Resultaten der examens 16
a. Overgangsexamens 16
b. Herexamens 16
c. Toelatingsexamens 17
d. Toelating van oud-leerlingen, enz 17
4. Vermeerdering en vermindering na de vacantie 18
5. Mutatiën 19
6. Herkomst der leerlingen 20
7. Leeftijd 21
8. Schoolverzuim, gedrag en ijver 22
9. Eindexamen 23
Afdeeling B. Inrichting voor de Indische Taal-, Land- en Volkenkunde 23
1. Aantal leerlingen. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie 23
2. Aantal leerlingen na de vacantie 24
3. Herkomst der leerlingen 24
4. Resultaten van het onderwijs 24
5. Mutatien 25
6. Inschrijving van officieren 25

HOOGERE BURGERSCHOOL MET DRIEJARIGEN CURSUS VOOR MEISJES TE BATAVIA.

1. Personeel 25

BLADZ.

2. Leerlingen ... 26
a. Aantal ... 26
b. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie ... 26
c. Resultaten der examens ... 26
1. Overgangsexamens ... 26
2. Eindexamens ... 27
3. Toelatingsexamen ... 27
d. Aantal leerlingen bij het begin van den nieuwen cursus ... 27
e. Vermeerdering en vermindering na de vacantie ... 27
f. Leeftijd ... 28
g. Schoolverzuim, gedrag en ijver ... 28
3. Bibliotheek en verzamelingen ... 28

HOOGERE BURGERSCHOOL MET VIJFJARIGEN CURSUS TE SEMARANG.

1. Algemeene mededeelingen ... 29
a. Toezicht en beheer ... 29
b. Onderwijzend personeel ... 29
2. Bibliotheek en verzamelingen ... 30
3. Gebouwen ... 31
4. Leerlingen ... 31
1. Aantal ... 31
2. Vermeerdering of vermindering vóór de vacantie ... 31
3. Resultaten der examens ... 32
a. Overgangsexamens ... 32
b. Herexamens ... 33
c. Toelatingsexamens ... 33
d. Toelating van oud-leerlingen, enz ... 33
4. Vermeerdering en vermindering na de vacantie ... 34
5. Mutatiën ... 35
6. Herkomst der leerlingen ... 36
7. Leeftijd ... 37
8. Schoolverzuim, gedrag en ijver ... 38
9. Eindexamen ... 38

WILHELMINA-SCHOOL TE SEMARANG.

1. Algemeene mededeelingen ... 39
a. Toezicht en beheer ... 39

BLADZ.

b. Programma en dienstregeling 39
c. Onderwijzend personeel 40
2. Leerlingen 40
a. Aantal 40
b. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie 40
c. Resultaten van de examens 41
1. Overgangsexamens 41
2. Toelatingsexamens 41
d. Aantal leerlingen bij het begin van den nieuwen cursus en op het einde van het verslagjaar 41
e. Gedrag en ijver 42
3. Schoolgebouw, leermiddelen, enz 42
4. Geldmiddelen 42
INRICHTINGEN VOOR MIDDELBAAR ONDERWIJS, MET DE HOOGERE BURGERSCHOOL TE SEMARANG IN VERBAND STAANDE 42

HOOGERE BURGERSCHOOL MET VIJFJARIGEN CURSUS TE SOERABAJA.

1. Algemeene mededeelingen 42
a. Toezicht 42
b. Onderwijzend personeel 43
2. Bibliotheek en verzamelingen 43
3. Gebouwen 44
4. Leerlingen 44
1. Aantal 44
2. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie 44
3. Resultaten der examens 45
a. Overgangsexamens 45
b. Herexamens 46
c. Toelatingsexamens 47
4. Vermeerdering en vermindering na de vacantie bij 't begin van den nieuwen cursus 1891/92 47
e. Sterkte bij het begin van den nieuwen cursus in Juli 1891 47
f. Vermeerdering en vermindering na de opening van den nieuwen cursus 48
g. Aantal leerlingen op ultimo December 1891 48
5. Mutatiën 49
6. Herkomst der leerlingen 50
7. Leeftijd der leerlingen 51

BLADZ.

8. Schoolverzuim, gedrag en ijver 52
9. Eindexamens..... 52

BURGERAVONDSCHOOL TE SOERABAJA.

1. Algemeene mededeelingen..... 53
a. Reglement op de burgeravondschool 53
b. Toezicht en beheer..... 53
c. Onderwijzend personeel..... 53
2. Leerlingen..... 53
a. Aantal..... 53
b. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie 54
c. Sterkte bij het einde van den cursus..... 54
d. Examens..... 55
1. Overgangsexamens..... 55
2 Toelatingsexamen..... 55
e. Inschrijving van leerlingen bij het begin van den nieuwen cursus 1891/92 55
f. Vermeerdering en vermindering tot ult. December 1891..... 56
g. Leeftijd 57
h. Gedrag, ijver en schoolverzuim..... 58
3. Verzamelingen en Bibliotheek..... 58
4. Meubilair en verlichtingsmiddelen 58
5. Gebouwen 59

NAAMLIJST DER DIRECTEUREN EN LEERAREN DER HOOGERE BURGERSCHOLEN IN NEDERLANDSCH-INDIË.

Gymnasium Willem III te Batavia..... 60
Hoogere Burgerschool te Semarang 62
Hoogere Burgerschool te Soerabaja 62
Hoogere Burgerschool voor Meisjes te Batavia..... 63

B.

LAGER ONDERWIJS VOOR EUROPEANEN EN MET DEZEN GELIJKGESTELDEN.

§ 1. Mededeelingen van algemeenen aard..... 65
» 2. Toezicht op het lager onderwijs..... 67
» 3. Akten van bekwaamheid tot het geven van onderwijs 67
» 4. Opleiding van onderwijzers..... 67
» 5. Getal en aard der scholen..... 69

BLADZ.

§ 6. Omvang van het onderwijs 74
» 7. Onderwijzend personeel 75
» 8. Getal en aard der leerlingen 79
» 9. Schoollokalen, onderwijzerswoningen, schoolmeubelen, leermiddelen, schoolbibliotheken 81
Uitgaven en ontvangsten van het openbaar lager onderwijs in Ned.-Indie gedurende 1891 83
Specificatie der ontvangsten en der uitgaven, genoemd onder 1a. *c.*, *d.* en *e.* in den staat van uitgaven en ontvangsten 84

BIJLAGEN.

1a. A. Uitslag der akte-examens 128
» B. Getal en aard der scholen in Nederlandsch-Indie onder ultimo December 1891. 129
» C. Onderwijzend personeel bij de lagere scholen in Nederlandsch-Indië onder ultimo December 1891 131
» D. Nominatieve staat der inspecteurs, onderwijzers, onderwijzeressen en kweekelingen bij het openbaar lager onderwijs in Nederlandsch-Indië onder ultimo December 1891 133
» E. Mutatiën onder het onderwijzend personeel van de openbare lagere scholen in Nederlandsch-Indië, gedurende het jaar 1891 159
» F. Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden, die onder ultimo December 1891 de openbare lagere scholen in Nederlandsch-Indië bezochten 164
» G. Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden, die onder ultimo December 1891 de bijzondere scholen in Nederlandsch-Indië bezochten 168
» H. Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden, die onder ultimo December 1891 alle lagere scholen in Nederlandsch-Indië bezochten 170
» I. Staat van het onderwijzend personeel en van de leerlingen aan de openbare lagere scholen in Nederlandsch-Indië, onder ultimo December 1891 174
» K. Staat van het onderwijzend personeel en de leerlingen aan de bijzondere lagere scholen in Nederlandsch-Indië, onder ultimo December 1891 186

A.

MIDDELBAAR ONDERWIJS.

I. ALGEMEENE MEDEDEELINGEN.

A. Omvang.

In het aantal inrichtingen voor middelbaar onderwijs kwam geene verandering.

B. Uitgaven en ontvangsten.

De volgende tabel geeft een overzicht van de kosten der Gouvernements-inrichtingen van middelbaar onderwijs gedurende de twee laatstverloopen jaren en van de daartegenover staande ontvangsten aan schoolgelden over hetzelfde tijdvak.

INRICHTINGEN.	UITGAVEN (BEHALVE VOOR DE GEBOUWEN). *a)*		ONTVANGSTEN WEGENS SCHOOLGELDEN.	
	1890. (Verb. opgaven).	1891 (Voorl. opgaven).	1890. (Verb. opgaven).	1891. (Voorl. opgaven).
Gymnasium Willem III te Batavia: afd. A, hoogere burgerschool...	*f* 152383 —	*f* 151338 —	*f* 17854 —	*f* 21683 —
Gymnasium Willem III te Batavia: afd. B, inrichting voor de Indische taal-, land- en volkenkunde...	» 34100 —	» 34800 —	» 7220 —	» 7380 —
Transporteeren...	*f* 186483 —	*f* 186138 —	*f* 25074 —	*f* 29063 —

INRICHTINGEN.	UITGAVEN (BEHALVE VOOR DE GEBOUWEN). *a*)		ONTVANGSTEN WEGENS SCHOOLGELDEN.	
	1890. (Verb. opgaven).	1891. (Voorl. opgaven).	1890. (Verb. opgaven).	1891. (Voorl. opgaven).
Per transport....	*f* 186483 —	*f* 186138 —	*f* 25074 —	*f* 29063 —
Hoogere burgerschool voor meisjes te Batavia....	» 26835 —	» 29520 —	» 7395 —	» 8415 —
Hoogere burgerschool te Semarang.....	» 110967 —	» 106959 —	» 11432 —	» 12696 —
Hoogere burgerschool te Soerabaja.....	» 120205 —	» 122566 —	» 15557 —	» 15115 —
Burgeravondschool te Soerabaja	» 14250 —	» 14405 —	— *b*) —	— *b*) —
Te zamen....	*f* 458740 —	*f* 459586 —	*f* 57458 —	*f* 65289 —

a) Aan onderhoud en herstelling van gebouwen enz. werd in 1891 besteed *f* 4200.— tegen *f* 4567.— in 1890.

b) Aan deze inrichting wordt gratis onderwijs gegeven.

C. Onderwijzend personeel.

In den loop van het verslagjaar hadden verschillende mutatiën plaats onder de leeraren. Eene door vertrek van den titularis met buitenlandsch verlof vacante leeraarsbetrekking aan het Gymnasium *Willem III* bleef 4 maanden onvervuld, terwijl in eene op dezelfde wijze aan de hoogere burgerschool te *Semarang* in April 1891 ontstane vacature bij het einde des jaars nog niet voorzien was. De daardoor te verwachten stoornis in het onderwijs werd zoo gering mogelijk gemaakt, door andere leeraren met de opengevallen lessen te belasten.

De lessen van tijdelijk afwezige leeraren werden naar gelang der omstandigheden eveneens waargenomen door het overige onderwijzend personeel en door de directeuren der inrichtingen.

Het totaal der op deze wijze opengevallen lesuren bedroeg gedurende het verslagjaar 2414 tegen 666 in 1890.

Bij Gouvernements-besluit van 1 Juni 1891 N°. 5 werd bepaald, dat de directeur en de leeraren van het Gymnasium *Willem III* te

Batavia en van de hoogere burgerscholen te *Semarang* en *Soerabaja*, zoomede de directrice en de leeraressen der hoogere burgerschool voor meisjes te *Batavia* de vergunning van het College van Curatoren of van de betrokken Commissie van Toezicht behoeven voor het bekleeden van bijzondere betrekkingen, waaraan het genot eener geldelijke of andere belooning verbonden is, zoomede om tegen betaling of andere belooning in een vak, hetwelk onderwezen wordt aan de inrichting, waarbij zij zijn aangesteld, onderricht te geven aan leerlingen dier inrichting of aan hen, die voor het toelatingsexamen tot de inrichting zich voorbereiden, alsmede vóór het einde van het schooljaar aan gewezen leerlingen, die de inrichting tusschentijds hebben verlaten; en zulks onverschillig, of dit onderricht gegeven wordt in den vorm van privaatlessen, in afzonderlijke cursussen of aan bijzondere scholen.

Omtrent de werking van dezen maatregel vindt men een en ander vermeld onder II, inrichtingen van onderwijs.

D. Leerlingen.

1. Toelating van meisjes.

Bij Gouvernements-besluit van 7 Februari 1891 N°. 10 werd de directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid gemachtigd om, bij wijze van proef, tot de hoogere burgerscholen met vijfjarigen cursus in *Nederlandsch-Indië* meisjes als leerlingen toe te laten, mits daardoor geene splitsing van klassen in parallel-afdeelingen noodig werd.

Te *Semarang* en *Soerabaja* meldden zich voor het afleggen van het examen van toelating tot den cursus 1891/92 in het geheel 24 meisjes aan (23 voor het 1e en 1 voor het 3e studiejaar), waarvan er 13 slaagden. Hiervan werden 7 meisjes als leerlingen ingeschreven, terwijl eene candidaat voor het 3e studiejaar, die niet geslaagd was, als toehoorderes tot die klasse werd toegelaten.

Te *Batavia* deden zich geene candidaten voor.

De admissie van meisjes tot de hoogere burgerscholen met vijfjarigen cursus is van gunstigen invloed geweest op het gedrag en den ijver der jongens en heeft ook overigens tot bevredigende resultaten geleid.

2. Aantal.

In de laatste vijf leerjaren werden de lessen aan de hoogere burgerscholen voor jongens aangevangen met de in onderstaande tabel aangegeven aantallen leerlingen.

HOOGERE BURGERSCHOOL TE	AANWEZIG BIJ DEN AANVANG VAN DEN CURSUS:				
	1887/88.	1888/89.	1889/90.	1890/91.	1891/92.
Batavia	115 (1)	123	124	155	187 (2)
Semarang	86	85 (1)	96 (4)	98	106
Soerabaja	110 (3)	113 (3)	107 (1)	106 (1)	135 (1)
Totaal	311 (4)	321 (2)	327 (5)	359 (1)	428 (3)

Onder deze aantallen zijn begrepen zoowel de gewone leerlingen als de toehoorders en de leerlingen voor enkele vakken; het aantal dezer laatsten is naast de getallen tusschen haakjes afzonderlijk vermeld.

3. Ontleding der cijfers.

Blijkens bovenstaande tabel werden de lessen van den cursus 1891/92 geopend met 428 leerlingen.

Daaronder zijn begrepen 1 toehoorder en 2 leerlingen voor enkele vakken, die zonder admissie-examen op de hoogere burgerscholen mogen toegelaten worden. Van de overige 425 hadden 276 het onderwijs in het afgeloopen schooljaar bijgewoond, terwijl er 149 nieuwe leerlingen waren, waarvan 137 het toelatingsexamen hadden

afgelegd en 12, als oud-leerlingen eener Nederlandsche of Nederlandsch-Indische hoogere burgerschool, van dat examen waren vrijgesteld.

4. Resultaten van het onderwijs.

a. *Eindexamen.*

Aan het in 1891 voor de 21e maal afgenomen eindexamen der hoogere burgerscholen met vijfjarigen cursus in *Nederlandsch-Indië* namen 30 jongelieden deel, van welke 22 slaagden en 8 werden afgewezen of zich vóór het einde van het examen terugtrokken. In 1890 onderwierpen zich 29 jongelieden aan dit examen; toen slaagden er 24.

b. *Overgangsexamens.*

Van de 292 leerlingen, die aan de overgangsexamens deelnamen, werden 220 of 75.34 pct. tot eene hoogere klasse bevorderd. In 1890 werden geëxamineerd 258 leerlingen, waarvan 164 d. i. 63.57 pct. bevorderd werden.

c. *Toelatingsexamens.*

Aan de toelatingsexamens werd deelgenomen door 254 jongelieden (waaronder 24 meisjes), van welke 158 (waaronder 13 meisjes) slaagden, d. i. 62.2 pet., tegen 119 of 58.33 pct. van de 204 in 1890.

d. *Recapitulatie.*

De volgende tabel geeft een overzicht van de in 1891 afgenomen toelatings-, overgangs- en eindexamens. Daarbij is tevens vermeld, hoeveel leerlingen van vorige jaren en hoeveel nieuwe leerlingen bij den aanvang van het leerjaar 1891/92 op de drie hoogere burgerscholen met vijfjarigen cursus waren ingeschreven.

Hoogere Burgerschool te:	Eind-examen van den cursus 1890/91 *a)*		Overgangs-examens tot den cursus 1891/92.		Toelatingsexamens tot den cursus 1891/92.								Van de in het toelatingsexamen geslaagden lieten zich als leerlingen inschrijven:				Bij het begin van den cursus 1891/92 waren als gewone leerlingen ingeschreven:			
					Voor de laagste klasse.				Voor eene hoogere klasse.											
	Geexamineerd.	Geslaagd.	Geexamineerd.	Geslaagd.	Geexamineerd.		Geslaagd.		Geexamineerd.		Geslaagd.		Van hen die voor de laagste klasse geslaagd waren.		Van hen, die voor eene hoogere klasse geslaagd waren.		Leerlingen van den vorigen cursus.	In het toelatingsexamen geslaagden en oud-leerlingen die zich opnieuw lieten inschrijven.		Te zamen.
					Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.		Jongens.	Meisjes.	
Batavia	15	9	125	91	93	—	62	—	5	—	1	—	57	—	1	—	120	65	—	185
Semarang	7	5	76	58	53	5	32	4	—	1	—	—	25	2	—	—	74	30	2	*b)* 106
Soerabaja	9	8	91	71	79	18	50	9	—	—	—	—	45	5	—	—	82	47	5	134
Te zamen....	31	22	292	220	225	23	144	13	5	1	1	—	127	7	1	—	276	142	7	*b)* 425

a) Het verslag der Commissie van het Eindexamen is gedrukt als bijvoegsel tot de Javasche Courant van 28 Juli 1891 N°. 60.

b) Hieronder 5 Javanen. Op de hoogere burgerscholen te *Batavia* en *Soerabaja* waren op bedoeld tijdstip geene leerlingen van niet-Europeeschen landaard ingeschreven.

5. Verdeeling in studiejaren.

De verdeeling der leerlingen over de verschillende studiejaren was op de ondervolgende tijdstippen als volgt:

VERDEELING DER LEERLINGEN.	AANTAL LEERLINGEN				
	waarmede de cursus 1890/91		bij het begin van den cursus 1891/92 aanwezig.	in 1891	
	begon.	eindigde.		op 1 Januari.	op 31 December.
BATAVIA.					
1e studiejaar *a*)	71	62	77	6_9	71
2e id. *b*)	35	28	50	3_2	50
3e id.	14	11	24	1_4	23
4e id.	20	15	17	2_1	16
5e id.	14	4	17	15	17
Toehoorders	1	—	—	—	1
Leerlingen voor enkele vakken	—	—	2	2	—
Te zamen	155	120	187	152	178
SEMARANG.					
1e studiejaar *b*)	34	28	36	31	39
2e id.	29	22	29	23	23
3e id.	19	15	21	19	20
4e id.	9	9	11	9	10
5e id.	6	—	9	7	10
Toehoorders	1	—	—	—	2
Te zamen	98	74	106	89	104
SOERABAJA.					
1e studiejaar *b*)	33	35	59	36	57
2e id. *b*)	35	32	27	34	21
3e id.	16	14	25	15	21
4e id.	11	11	13	11	12
5e id.	10	9	10	9	10
Toehoorders	—	—	1	—	1
Leerlingen voor enkele vakken	1	—	—	1	—
Te zamen	106	101	135	106	122

a) Gesplitst in 3 parallel-klassen.
b) Gesplitst in 2 parallel-klassen.

6. Staking der studiën.

De 22 leerlingen, die een diploma van afgelegd eindexamen verwierven, verlieten in 1891 de hoogere burgerscholen.

Voorts staakten in den loop of bij de sluiting van den in dat jaar geëindigden cursus 58 leerlingen hunne studiën aan die inrichtingen nl. 30 te *Batavia*, 18 te *Semarang* en 10 te *Soerabaja*.

7. Redenen dier staking.

Van de in § 6 genoemde 58 leerlingen vertrokken er 5 naar *Nederland*, 4 gingen op eene andere hoogere burgerschool in *Indië* over, 2 gingen naar de Burgeravondschool, 2 naar de Bataviasche Ambachtsschool, 6 traden in burgerlijken, 2 in militairen dienst, terwijl 1 aspirant-officier werd, 1 werd stuurmansleerling, 10 vonden eene plaatsing op landelijke ondernemingen of fabrieken, 5 bij den handel, 1 ging zich bekwamen voor het examen van adjunct-landmeter, 6 moesten om gezondheidsredenen voorloopig hunne studie opgeven, 3 verlieten de school om hunne ouders naar elders te volgen, 2 zetten hunne studiën onder andere leiding voort, 2 toonden geen voldoenden aanleg te bezitten voor verdere studie, 2 keerden terug tot de lagere school, 1, die eene particuliere betrekking vervulde, terwijl hij als toehoorder de school bezocht, werd door die betrekking belet, daarmede voort te gaan, terwijl 3 voor hun verlaten der school geene bepaalde redenen opgaven.

E. Schoolverzuim.

In 1891 bedroeg het schoolverzuim te *Batavia* 6.5 pct., te *Semarang* 7.2 pct. en te *Soerabaja* 4.1 pct. tegen 4.8, 4.35 en 3.6 pct. in 1890.

F. Beschikking over bijzondere ondersteuningsfondsen.

Te *Batavia* genoten 15, te *Semarang* 5 leerlingen voor het bekostigen hunner studiën ondersteuning uit het Siamfonds en uit de beide

perticuliere studiefondsen (het »Studiefonds voor onbemiddelde leerlingen van goeden aanleg" te *Batavia* en het »Studiefonds Midden-Java" te *Semarang*).

Nadere bijzonderheden betreffende het Siamfonds vindt men op blz. 14 § 4.

G. Niet-Europeesche leerlingen.

Op de hoogere burgerscholen te *Batavia* en *Soerabaja* waren geene leerlingen van niet-Europeeschen landaard ingeschreven. Die te *Semarang* telde er 5 (Javanen) bij de opening van den cursus 1891/92.

H. Gedrag en ijver der leerlingen.

Op eenige uitzonderingen na lieten gedrag en ijver der leerlingen niet te wenschen over. Gaven te *Semarang* sommige leerlingen reden tot ontevredenheid over hun gedrag, de leerlingen van het 4e studiejaar onderscheidden zich daarentegen door ijver: allen werden zij tot het 5e studiejaar bevorderd.

I. Verzamelingen, bibliotheken en gebouwen.

Deze werden in goeden staat onderhouden. De verzamelingen werden zooveel mogelijk uitgebreid en met de completeering der bibliotheken door bijvoeging van nieuwe werken en voortzetting der tijdschriften, waarop de inrichtingen geabonneerd waren, werd voortgegaan.

Voor het aanbrengen van belangrijke verbeteringen aan de gebouwen der hoogere burgerschool te *Soerabaja* is op het werkplan voor 1893 gerekend. Ook zal deze inrichting dan in het bezit van een botanischen tuin geraken.

Nadere mededeelingen volgen in de paragrafen hieronder.

II. INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS.

Gymnasium Willem III te Batavia.

Afdeelingen A Hoogere Burgerschool en B Inrichting voor de Indische taal-, land- en volkenkunde.

1. Algemeene mededeelingen.

a. *Toezicht en beheer.*

In Juni 1891 werd op zijn verzoek, wegens vertrek uit deze gewesten, onder dankbetuiging voor de door hem als zoodanig bewezen diensten, eervol als lid van het College van Curatoren ontslagen de Heer E. Douwes Dekker, en in zijne plaats benoemd de heer S. B. Zeverijn, president der directie van de Javasche Bank aldaar.

b. *Onderwijzend personeel.*

Ook dit jaar kwam in het personeel van leeraren der afdeeling voor de Indische taal-, land- en volkenkunde geene mutatie voor.

Aan deze afdeeling waren de leeraren zeer zelden afwezig. In het geheel werden slechts 16 van al de te geven lessen, dat is ongeveer $1^1/_4$ percent verzuimd.

Aan de afdeeling Hoogere Burgerschool had ook dit jaar eene niet onaanzienlijke wisseling van personeel plaats.

Zoo vertrok aan het einde van het schooljaar, in Mei, de leeraar in de natuurlijke historie en waren kennis Dr. C. Ph. Sluiter wegens ziekte met tweejarig verlof naar *Europa*.

Tot voorziening in deze vacature werd tijdelijk belast met de waarneming der betrekking van leeraar in de wis- en natuurkundige wetenschappen Dr. J. F. Van Bemmelen, leeraar aan de Rijksschool voor Kunstnijverheid en aan de Rijksnormaalschool voor teekenonderwijs te *Amsterdam*, die met verlof in *Nederlandsch-Indië* vertoefde tot het doen van natuurkundige onderzoekingen. Zijne vaste aanstelling volgde in September d. a. v.

Voorts was de leeraar in de wis- en natuurkunde Dr. A. J. Verweij in het laatst van Augustus, nadat hij reeds twee maanden wegens ernstige ziekte zijn dienstwerk niet had kunnen verrichten, genoodzaakt met verlof naar *Europa*. Eerst tegen het einde van het verslagjaar kon eene voorloopige voorziening in deze vacature getroffen worden.

In December werd namelijk de onderwijzer der 2de klasse bij het Gouvernements lager onderwijs voor Europeanen A. Schouten tijdelijk belast met het geven van onderwijs in de beginselen der wiskunde, in afwachting van de komst van een leeraar met volledige bevoegdheid voor het geven van middelbaar onderwijs in de wis- en natuurkunde. Tot de komst van den heer Schouten werden al de lessen, die onder deze vacature vielen, waargenomen door den directeur en de leeraren P. Inklaar, Dr. H. Cretier, W. A. Reuhl, Dr. H. Onnen, Dr. J. F. Van Bemmelen.

Niettegenstaande de genoemde leeraren zich met lofwaardigen ijver van deze buitengewone taak kweten, kon toch niet voorkomen worden, dat het onderwijs stoornis ondervond.

Eindelijk had in December eene derde mutatie plaats, ingevolge de benoeming tot directeur der hoogere burgerschool te *Semarang* van den waarnemenden leeraar K. L. Van Schouwenburg, die sedert Juni 1890 belast was geweest met het geven van lessen in de geschiedenis en aardrijkskunde.

Hij werd vervangen door den van verlof teruggekeerden leeraar W. L. Megelink, die vóór zijn verlof dezelfde betrekking had vervuld en die dadelijk in functie trad.

Ten einde de omschrijving der betrekking van enkele leeraren meer in overeenstemming te brengen met het door hen te geven onderwijs, werd de titel van den leeraar in de wis- en scheikunde Dr. H. Cretier veranderd in dien van leeraar in de wis- en natuurkundige wetenschappen, alsmede de warenkennis, terwijl bij den titel van den leeraar in de Fransche en Engelsche talen M. Ph. Van Lierop de letterkunde van die talen werd opgenomen.

De gezondheidstoestand onder het personeel was in den loop van het verslagjaar, in vergelijking met vorige jaren bijzonder ongunstig.

Afgezien zelfs van de ontstentenis wegens ziekte en het daarop gevolgde buitenlandsch verlof van den leeraar Dr. VERWEIJ, waardoor alleen reeds 512 lessen openvielen, werden door de leeraren 645 lessen verzuimd, waarvan 567 ongesteldheid of ziekte; terwijl het totaal cijfer der in het vorige verslagjaar opengevallen lessen niet meer dan 368 bedroeg.

Per maand werden verzuimd:

In Januari	72 lessen	vóór de groote vacantie 283.
» Februari	107 »	
» Maart	29 »	
» April en Mei	75 »	
» Juli	138 »	na de groote vacantie 874.
» Augustus	214 »	
» September	153 »	
» October	159 »	
» November	112 »	
» December	98 »	

In het geheel 1157 lessen, of van al de te geven lessen ruim 9.2 percent, tegen 2.9 percent in 1890, 3.7 in 1889, 4.5 in 1888 en 6.8 in 1887.

In de opengevallen lessen werd voorzien door:

waarneming van lessen door directeur en leeraren..	695 malen
bijeenvoeging van klassen of parallel-afdeelingen van klassen	86 »
eigen studie der leerlingen onder bewaking van leeraren, die in belendende lokalen werkzaam waren	52 »
terwijl aan eene klasse of klasse-afdeeling vrij afgegeven moest worden.....	324 »
Totaal als boven	1157 lessen.

Ingevolge de bepaling betreffende het vervullen van bezoldigde bijbetrekkingen of het geven van privaatlessen door den directeur en de leeraren (zie sub I § C) werden in het begin van het schooljaar door de leeraren van het Gymnasium *Willem III*, in de termen van het besluit vallende, opgaven verstrekt van de bijbetrekkingen door hen bekleed en de privaatlessen door hen gegeven, waaruit bleek, dat, behalve het door vier leeraren aan de hoogere burgerschool voor meisjes gegeven onderwijs, slechts één der leeraren gedurende 2 uren 's weeks aan 1 leerling privaatonderwijs gaf en één gedurende 2 uren 's weeks ten zijnen huize een teekencursus gaf voor meisjes, terwijl Dr. H. Onnen redacteur is van het Natuurkundig Tijdschrift in *Nederlandsch-Indië* en Dr. H. Cretier als scheikundige bij het Mijnwezen werkzaam was.

Deze heeren verzochten en verkregen, tot wederopzegging, van het College van Curatoren de vereischte vergunning.

c. *Geneeskundige behandeling van het personeel.*

Op 1 Januari 1891 hadden nog 3 leeraren of geëmployeerden met hunne wettige gezinnen aanspraak op vrije geneeskundige behandeling, waarom de toelage aan den geneesheer J. C. Th. Scheffer, volgens de in 1886 aangenomen regeling, voor 1891 bepaald werd op *f* 30.— 's maands.

Wegens het bovenvermelde vertrek van den leeraar Dr. C. Ph. Sluiter is het aantal dezer personen onder ultimo December 1891 ingekrompen tot 2, n. l. den leeraar Dr. H. Cretier en den amanuensis Th. Van der Meer.

2. Bibliotheek, verzamelingen en plantentuin.

Behalve de tijdschriften, waarop de inrichting geabonneerd is, werden voor de bibliotheek enkele nieuwe boekwerken aangeschaft; terwijl daarin ook opgenomen werden present-exemplaren van sommige der van Regeeringswege gedrukte boek- en plaatwerken.

Ten behoeve van het onderwijs in natuur- en scheikunde en natuurlijke historie werden de hoogst noodige nieuwe instrumenten en ustensiliën aangekocht.

Van wege het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid werd uit 's Lands voorraad een stel ijzerdraad-figuren voor het onderwijs in het handteekenen verstrekt.

Ten behoeve van het onderwijs in de plantkunde werd van 's Lands Plantentuin te *Buitenzorg* ontvangen eene verzameling droge vruchten, bevattende 76 verschillende soorten. Voor hetzelfde doel is door den waarnemenden hortulanus aldaar een herbarium van morphologisch gewichtige planten aan de inrichting ten geschenke gezonden.

In den botanischen tuin der hoogere burgerschool, werden door den nieuwen leeraar in de natuurlijke historie Dr. J. F. Van Bemmelen, met welwillende hulp van den heer Wigman, hortulanus van 's Lands plantentuin te *Buitenzorg*, de gewassen op nieuw gedetermineerd en vervolgens alle onnutte en overtollige exemplaren omgehouwen. Een catalogus der overblijvende, bevattende 197 soorten, werd daarna opgesteld, en de planten van nieuwe etiquetten voorzien.

3. Gebouwen.

Aan het onderhoud der gebouwen werd de noodige zorg besteed.

4. Siamfonds.

De twee leerlingen, die volgens het vorige jaarverslag, ieder voor de helft de rente genieten van het fonds, gevormd uit de in 1871 door den Eersten Koning van *Siam* gedane schenking van *f* 10.000.—, werden beiden tot een hooger studiejaar bevorderd: de een tot het 2de, de andere tot het 5de studiejaar der afdeeling hoogere burgerschool.

5. Leerlingen.

Afdeeling A. Hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus.

1. Aantal.

Blijkens het vorige jaarverslag waren de leerlingen onder ultimo 1890 op de volgende wijze over de verschillende klassen verdeeld:

1e	studiejaar	70	leerlingen,
2e	»	32	»
3e	»	14	»
4e	»	21	»
5e	»	14	»
3e	»	1	toehoorder in 4 vakken,
	Totaal....	152	leerlingen,

allen Europeanen of daarmede gelijkgestelden.

2. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie.

Van 1 Januari tot de sluiting van het schooljaar werd in het 5de studiejaar één leerling van de hoogere burgerschool te *Soerabaja* toegelaten; terwijl 33 (1) leerlingen de school verlieten, waarvan 8 uit het 1e, 4 uit het 2de, 4 (waaronder de toehoorder) uit het 3de, 6 uit het 4de en 11 uit het 5de studiejaar.

Van deze leerlingen zijn:

1 naar *Nederland* vertrokken tot voortzetting zijner studiën;
1 overgegaan naar de hoogere burgerschool te *Semarang*;
1 eene plaatsing zoekende als adspirant-officier in het leger;
1 zich voorbereidende voor het examen van adjunct-landmeter;
2 op de Bataviasche ambachtschool,
3 op eene landelijke onderneming,
2 bij den Post- en Telegraafdienst,
1 op eene fabriek,
2 bij den handel,
2 als klerk op een gouvernements-bureau geplaatst;
2 tot de lagere school teruggekeerd;
2 die hunne studiën zelfstandig wenschten voort te zetten;
2 wegens gebrek aan vermogens;
1 wegens voortdurende ziekte;

(1) Hiervan hadden 9 leerlingen eerst aan de overgangsexamens deelgenomen.

1 zonder bekende reden vertrokken, en eindelijk
9 geslaagd in het eindexamen.

De cursus sloot dus met 120 leerlingen. In het geheel werden de lessen in het schooljaar 1890—91 bijgewoond door 157 leerlingen, zijnde 30 meer dan in het vorige en 32 meer dan in het schooljaar 1888—89.

3. Resultaten der examens.

a. *Overgangsexamens.*

Van de 125 leerlingen, die de laagste vier studiejaren op het einde van het schooljaar bezochten, werden tot hoogere studiejaren bevorderd:

Van de	65	leerlingen	in het	1e	studiejaar	38	onvoorwaardelijk;
						8	voorwaardelijk;
						19	niet;
»	»	31	»	»	» 2e »	21	onvoorwaardelijk;
						3	voorwaardelijk;
						7	niet;
»	»	14	»	»	» 3e »	8	onvoorwaardelijk;
						3	voorwaardelijk;
						3	niet;
»	»	15	»	»	» 4e »	9	onvoorwaardelijk;
						4	voorwaardelijk;
						2	niet.

b. *Herexamens.*

Van de leerlingen, van wie nog een herexamen gevorderd werd, legden 15 dit examen met goed gevolg af, terwijl de 3 overigen, waarvan 1 van het 1e en 2 van het 4e studiejaar moesten afgewezen worden.

Werkelijk werden dus bevorderd:

1e studiejaar: van de 65 leerlingen 45, dus 69,2 percent
2e » » » 31 » 24 » 77,4 »
3e » » » 14 » 11 » 78,6 »
4e » » » 15 » 11 » 80, »
of over het geheel 72.8 pct., tegen
71.1 » in 1890
73.1 » » 1889
74.2 » » 1888
71.1 » » 1887
68.7 » » 1886
55.5 » » 1885
65.3 » » 1884

c. *Toelatingsexamens.*

Voor de toelatingsexamens, die op 19 Mei en volgende dagen gehouden werden, waren ingeschreven:

voor het 1e studiejaar 93 candidaten en
» » 2e » 5 »

Geene meisjes meldden zich voor toelating aan.

Daarvan slaagden:

voor het 1e studiejaar 62 candidaten en
» » 2e » 1 »

Van deze lieten zich 57 voor het 1e en 1 voor het 2e studiejaar inschrijven.

Bovendien werd een afgewezen candidaat voor het volledig onderwijs, op verzoek der ouders, tot het 1e studiejaar toegelaten als leerling in enkele vakken, n.l. reken-, stel-, meetkunde, handteekenen en schoonschrijven.

d. *Toelating van oud-leerlingen, enz.*

Tot het 1e studiejaar keerde 1, tot het 4e 3 en tot het 5e 1 oud-leerling terug. Daarenboven werd 1 oud-leerling van het 3e studie-

jaar voor Nederlandsch en handteekenen, waarin hij een voldoend overgangs-examen had afgelegd, als leerling voor enkele vakken tot het 4e studiejaar toegelaten.

Voorts liet zich voor het 1e studiejaar inschrijven 1 leerling, die te *Soerabaia* het toelatings-examen had afgelegd, en voor het 4e studiejaar 1 gewezen leerling van de hoogere burgerschool te *Semarang*.

Bij den aanvang van het schooljaar 1891/92 waren dus aanwezig:

leerlingen, die op het eind van het vorige schooljaar niet afgeschreven waren	120
leerlingen, die aan het toelatingsexamen voldaan hadden	59
oud-leerlingen of leerlingen van andere hoogere burgerscholen	8
Totaal	187 leerlingen,

welke over de vijf studiejaren aldus verdeeld waren:

1e	studiejaar	78	waarvan 1 in enkele vakken,
2e	»	50	
3e	»	24	
4e	»	18	» 1 » » »
5e	»	17	
Totaal als boven		187	leerlingen.

Het 1e studiejaar bleef in 3 en het 2e in 2 parallel-afdeelingen gesplist.

4. Vermeerdering en vermindering na de vacantie.

Gedurende de eerste zes maanden van het schooljaar verlieten 10 leerlingen de school, en werd 1 als oud-leerling der hoogere burgerschool te *Apeldoorn* toegelaten tot het 2e studiejaar.

Van de leerlingen, die afgeschreven werden, behoorden 6 tot het 1e, 1 tot het 2e, 1 tot het 3e en 2, waaronder de leerling voor enkele vakken, tot het 4e studiejaar.

Van deze jongelieden zijn:

1 naar *Nederland* vertrokken;

2 bij den Post- en Telegraafdienst,

1 bij eene landelijke onderneming en

1 in het Leger geplaatst;

2 naar de hoogere burgerschool te *Semarang* overgegaan;

2 tot de lagere school teruggekeerd, terwijl

1 wegens ziekte de inrichting moest verlaten.

Aan het einde van het verslagjaar bedroeg alzoo het aantal leerlingen 178, namelijk in het

1e studiejaar 72, waarvan 1 in enkele vakken,
2e » 50
3e » 23
4e » 16
5e » 17
Totaal .... 178 leerlingen,

zijnde 26 meer dan onder ultimo van het vorige verslagjaar.

5. Mutatiën.

Van de verschillende mutatiën in het aantal leerlingen gedurende het verslagjaar wordt een overzicht gegeven in de volgende tabel.

OMSCHRIJVING.	LEERLINGEN EN TOEHOORDERS.						
	1e studiejaar.	2e studiejaar.	3e studiejaar.	4e studiejaar.	5e studiejaar.	Leerlingen voor enkele vakken (1).	Totaal.
Ultimo van het vorige verslagjaar..	70	32	14	21	14	31	152
» Januari 1891.....	69	32	14	21	15	21	152
» Februari »	69	32	14	20	15	11	151
» Maart »	65	31	14	16	15	—	141
» April »	65	31	14	16	15	—	141
» Mei en Juni »	62	28	11	15	4	—	120
Toegelaten van 1 Januari tot 1 Juli.	—	—	—	—	1	—	1
Verlieten de inrichting van 1 Januari tot 1 Juli.....	8	4	3	6	11	21	33

(1) De klassen, waarin de leerlingen voor enkele vakken geplaatst waren, zijn door kleinere cijfers aangewezen.

OMSCHRIJVING,	LEERLINGEN EN TOEHOORDERS.						
	1e studie-jaar.	2e studie-jaar.	3e studie-jaar.	4e studie-jaar.	5e studie-jaar.	Leerlingen voor enkele vakken.	Totaal.
In den cursus 1890/91 werden de lessen bijgewoond door.....	71	35	14	21	15	[3] 1	157
Namen deel aan de overgangsexamens.	63	31	14	15	—	—	123
Namen geen deel aan de overgangsexamens.....	2	—	—	—	—	—	2
Bevorderd werden.....	45	24	11	11	—	—	91
Niet bevorderd werden.....	20	7	3	4	—	—	34
Bij het eindexamen { slaagden.....	—	—	—	—	9	—	9
Bij het eindexamen { slaagden niet...	—	—	—	—	6	—	6
Leerlingen van het vorige schooljaar op 6 Juli 1891.....	18	49	24	13	16	—	120
Toelatingsexamen: { candidaten....	93	5	—	—	—	—	98
Toelatingsexamen: { geslaagd.....	62	1	—	—	—	—	63
Toelatingsexamen: { afgewezen.....	31	4	—	—	—	—	35
Van de geslaagden kwamen op de inrichting.....	57	1	—	—	—	[3] 1	59
Oud-leerlingen keerden terug.....	1	—	—	3	1	[4] 1	6
Werden toegelaten leerlingen van andere hoogere burgerscholen....	1	–	—	1	—	—	2
Op 6 Juli 1891 waren ingeschreven.....	77	50	24	17	17	[1] [4] 1	187
Ultimo Juli 1891	77	50	24	17	17	[1] [4] 1	187
» Augustus 1891	75	49	24	17	17	[1] [4] 1	184
» September »	72	49	23	16	17	[1] [4] 1	179
» October »	72	49	23	16	17	[1] [4] 1	179
» November »	71	50	23	16	17	[1] 1	178
» December »	71	50	23	16	17	[1] 1	178
Toegelaten tusschentijds van 1 Juli tot 1 Januari.....	—	1	—	—	—	—	1

6. Herkomst der leerlingen.

De herkomst der leerlingen, die in de laatste 15 jaren de afdeeling Hoogere Burgerschool van het Gymnasium *Willem III* bezochten, blijkt uit het volgende overzicht:

DATUMS.	Uit streken, die geacht kunnen worden tot het ressort der school te behooren.				Uit andere streken.				Algemeen totaal.
	Uit de residentie Batavia.	Uit andere gewesten van West-Java.	Van het eiland Sumatra en de gewesten Rioauw, Banka, Billiton en de Westerafdeeling van Borneo.	Totaal.	Van Midden-Java.	Van Oost-Java.	Van de Buitenbezittingen niet in de 4e kolom genoemd.	Totaal.	
Ult. December 1877	130	36	12	178	32	8	7	47	225
» » 1878	144	20	13	177	30	14	6	50	227
» » 1879	150	16	13	179	14	15	10	39	218
» » 1880	153	9	11	173	6	6	8	20	193
» » 1881	156	11	8	175	5	3	4	12	187
» » 1882	148	6	12	166	8	1	1	10	176
» » 1883	143	13	8	164	9	—	3	12	176
» » 1884	119	21	7	147	8	—	1	9	156
» » 1885	111	12	4	127	10	1	1	12	139
» » 1886	85	9	3	97	7	1	2	10	107
» » 1887	87	11	1	99	5	2	2	9	108
» » 1888	89	10	4	103	6	2	4	12	115
» » 1889	80	8	9	97	9	5	5	19	116
» » 1890	118	6	7	131	7	6	8	21	152
» » 1891	142	3	11	156	8	7	7	22	178

7. Leeftijd.

In de volgende tabel zijn opgegeven de gemiddelde leeftijd der leerlingen en het aantal hunner van elken leeftijd, in de verschillende klassen bij het einde van het verslagjaar.

KLASSEN.	AANTAL LEERLINGEN									Gemiddelde leeftijd.
	beneden de 12 jaren.	van 12—13 jaar.	van 13—14 jaar.	van 14—15 jaar.	van 15—16 jaar.	van 16—17 jaar.	van 17—18 jaar.	boven de 18 jaren.	Totaal.	
1e studiejaar.....	—	2	10	17	20	19	4	—	72	15.2 jaar.
2e »	—	—	2	6	11	17	8	6	50	16.2 »
3e »	—	—	—	—	1	9	6	7	23	17.5 »
4e »	—	—	—	—	1	—	5	10	16	18.6 »
5e »	—	—	—	—	—	2	—	15	17	19,2 »

De gemiddelde leeftijd der leerlingen bedroeg in de laatste tien jaren in elke klasse;

DATUM.	1ste studiejaar.	2de studiejaar.	3de studiejaar.	4de studiejaar.	5de studiejaar.
Ultimo December 1882...	14.9 jaar	15.5 jaar	16.8 jaar	17.7 jaar	18.3 jaar
» » 1883...	14.5 »	15.5 »	16.3 »	17.3 »	19.1 »
» » 1884...	14.6 »	16 »	16.6 »	18 »	18.6 »
» » 1885...	14.7 »	15.8 »	17.2 »	17.7 »	19.3 »
» » 1886...	14.6 »	15.8 »	16.9 »	17.1 »	17.8 »
» » 1887...	14.4 »	15.4 »	15.8 »	16.6 »	18 »
» » 1888...	15.6 »	15.2 »	16.4 »	16.9 »	18 »
» » 1889...	15 »	17 »	17.2 »	17.9 »	18.7 »
» » 1890...	14.6 »	16.6 »	17.4 »	18.4 »	19 »
» » 1891...	15.2 .	16.2 »	17.5 »	18,6 »	19.2 »

8. Schoolverzuim, gedrag en ijver.

Het schoolverzuim bedroeg in Januari 7, in Februari 4, in Maart 4.3, in April 5.1, in Juli 6, in Augustus 8.4, in September 6.9, in October 5.4, in November 9.3 en in December 8.6 percent.

De lessen over eene halve tot eene geheele maand werden verzuimd: in Januari door 6, in Februari door 2, in April door 3, in Juli door 5, in Augustus door 5, in September door 5, in October door 1, in November door 9 en in December door 5 leerlingen.

Het gemiddelde der maandpercenten was dit jaar 6.5.

tegen	4.8	in 1890
	4.6	» 1889
	4.5	» 1888
	4	» 1887
	5.5	» 1886
	6.9	» 1885
	5.9	» 1884

Aan twee leerlingen moest wegens voortdurende ongehoorzaamheid of oneerbiedig gedrag jegens leeraren voor eene week het bijwonen der lessen ontzegd worden. Overigens waren, in het algemeen genomen, gedrag en ijver der leerlingen, vooral in de hoogere studiejaren, zeer bevredigend.

9. Eindexamen.

Voor het eindexamen der hoogere burgerscholen met 5-jarigen cursus in *Nederlandsch-Indië*, hadden zich al de leerlingen van het 5e studiejaar, ten getale van 15, aangegeven,

Een der candidaten kon wegens ziekte slechts aan een klein gedeelte van het schriftelijk en niet aan het mondeling examen deelnemen. Een tweede, die bij het schriftelijk examen bedrog gepleegd had, trok zich vóór den aanvang van het mondeling examen terug; terwijl 3 anderen verklaarden door ongesteldheid verhinderd te zijn het examen ten einde toe te ondergaan.

Aan 9 van de 10 overblijvenden werd het getuigschrift van voldoend afgelegd examen uitgereikt.

Van deze jongelieden gingen 7 over tot de Afdeeling *B*; terwijl 2 zich naar *Nederland* begaven om tot geneesheer opgeleid te worden.

Afdeeling B. Inrichting voor de Indische taal-, land- en volkenkunde.

1. Aantal leerlingen. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie.

Blijkens het vorige verslag waren onder ultimo 1890 aan deze afdeeling 39 leerlingen ingeschreven, waarvan 12 de lessen in het 1e en 27 die in het 2e studiejaar bijwoonden.

In deze cijfers kwam tot het einde van het schooljaar geene verandering.

2. Aantal leerlingen na de vacantie.

Bij den aanvang van het schooljaar 1891/92 lieten zich 35 leertingen inschrijven, waarvan 15 in het 1e en 20 in het 2e studiejaar plaats namen.

Deze cijfers vermeerderden met 2 voor het 1e en 3 voor het 2e studiejaar, terwijl 1 leerling van het 2e, als landsdienaar van *Batavia* naar elders overgeplaatst wordende, het verder bijwonen der lessen moest staken.

Op ultimo December waren dus aanwezig 17 leerlingen in het 1e en 22 leerlingen in het 2e studiejaar. Hiervan waren 19 voor de eerste, 12 voor de tweede en 8 voor de derde maal ingeschreven.

Geen der leerlingen volgde in enkele vakken het aan de inrichting gegeven onderwijs, op den voet der in 1888 daartoe door de Regeering vastgestelde regeling. (Zie het gedrukte verslag over 1889 bl. 20).

3. Herkomst der leerlingen.

Van de leerlingen, die aan het einde van het verslagjaar de lessen volgden, waren er 16 van de hoogere burgerschool te *Batavia,* 9 van die te *Semarang,* 7 van die te *Soerabaja* en 4 van *Nederlandsche* hoogere burgerscholen, welke in het bezit waren van het getuigschrift wegens voldoend afgelegd eindexamen der hoogere burgerscholen met 5-jarigen cursus; terwijl van de 5 overigen één als candidaat in de rechten en één met het getuigschrift wegens voldoend afgelegd eindexamen der Rijkslandbouwschool te *Wageningen* uit *Nederland* zijn gekomen.

De derde eindelijk bekleedt in Gouvernementsdienst de betrekking van Chineeschen tolk.

4. Resultaten van het onderwijs.

Aan het in de maanden Mei en Juni te *Batavia* afgenomen grootambtenaars-examen onderwierpen zich 26 van de 27 leerlingen van

het 2e studiejaar, benevens 1 oud-leerling, waarvan 18, waaronder de oud-leerling, slaagden.

Zij vonden allen eene plaatsing bij het burgerlijk bestuur.

5. Mutatiën.

De mutatiën gedurende het verslagjaar, zijn aangegeven in de volgende tabel.

Leerlingen van het:	Op ult°. 1890.	Ult°. Januari 1891.	Ult°. Februari 1891.	Ult°. Maart 1891.	Ult°. April 1891.	Bij het groot-ambtenaarsexamen		Op 6 Juli 1891.	Ult°. Juli 1891.	Ult°. Augustus 1891.	Ult°. September 1891.	Ult°. October 1891.	Ult°. November 1891.	Ult°. December 1891.
						slaagden.	werden afgewezen.							
1e studiejaar.....	12	12	12	12	12	—	—	15	15	16	16	17	17	17
2e »	27	27	27	27	27	18	9	20	22	22	23	23	22	22
Totaal.....	39	39	39	39	39	18	9	35	37	38	39	40	39	39

6. Inschrijving van officieren.

Ook dit jaar werd door niemand gebruik gemaakt van de vergunning om het onderwijs aan de afdeeling *B* kosteloos bij te wonen, welke in 1877 verleend werd aan de officieren van het *Nederlandsch-Indische* Leger, die den volledigen cursus der krijgsschool in *Nederland* naar eisch gevolgd hebben.

Hoogere burgerschool met driejarigen cursus voor meisjes te Batavia.

1. Personeel.

Met den aanvang van het jaar, trad de leeraar van het Gymnasium *Willem III*, Dr. H. Ovnen, van buitenlandsch verlof teruggekeerd, weder op als leeraar in kennis der natuur, nadat de heer E. Polak

van zijne tijdelijke opdracht tot het geven van dat onderwijs was ontheven.

Overigens kwam in den loop van het jaar in het onderwijzend personeel geene verandering.

2. Leerlingen.

a. *Aantal.*

Op ultimo December 1890 bedroeg het aantal leerlingen en toehoorderessen 48, verdeeld als volgt:

1e studiejaar	30
2e »	9
3e »	8
toehoorderes	1
Te zamen	48

b. *Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie.*

Het aantal leerlingen werd vermeerderd met 1 toehoorderes en 1 leerling van het 1e studiejaar, die te *Soerabaia* admisie-examen had afgelegd, en daarentegen verminderd met 7, 5 van het 1e en 1 van het 2e studiejaar (en de toehoorderes) waarvan 1 wegens ziekte, 1 wegeks vertrek naar *Soerabaja*, 3 wegens vertrek naar *Europa* en 1, de toehoorderes, wegens volbrachte studiën.

Het schooljaar 1890/91 sloot dus met 43 leerlingen.

1e studiejaar	26
2e »	8
3e »	8
toehoorderes	1
Te zamen	43

c. *Resultaten der examens.*

1. Overgangsexamens.

Van de 26 leerlingen van het 1e gingen 23 tot het 2e studiejaar over; 2 der niet-geslaagden begonnen den cursus opnieuw.

De 8 leerlingen van het 2e studiejaar gingen allen tot het 3e studiejaar over.

2. Eindexamens.

Aan dit examen, dat voor de achtste maal afgenomen werd, namen de 8 leerlingen van het 3e studiejaar deel, die allen slaagden.

3. Toelatingsexamen.

Hiervoor meldden zich 24 candidaten aan, allen voor het 1e studiejaar, waarvan 20 slaagden.

d. *Aantal leerlingen bij het begin van den nieuwen cursus.*

Van de 20 tot het 1e studiejaar toegelaten aspiranten verschenen er 15 en 2 leerlingen van het vroegere 1e studiejaar begonnen den cursus opnieuw. In het 2e studiejaar gingen 23 leerlingen van het vroegere 1e studiejaar over. Van de 8 tot het 3e studiejaar toegelaten leerlingen verschenen 7.

De nieuwe cursus werd alzoo geopend met 47 leerlingen, waarvan:

in het 1e studiejaar	17
» » 2e »	23
» » 3e »	7
Te zamen	47

dat is dus 1 minder dan in 1890 en 13 meer dan in 1889.

e. *Vermeerdering en vermindering na de vacantie.*

Gedurende de eerste zes maanden van het schooljaar 1891/92 verlieten 2 leerlingen, 1 van het 1e en 1 van het 2e studiejaar, de school; de eene wegens familie-omstandigheden, de andere wegens vertrek naar elders.

Drie werden toegelaten: 1 vroegere leerling, die het overgangsexamen tot het 3e studiejaar had afgelegd en tijdelijk van *Batavia* afwezig was geweest; 1 tot het 1e studiejaar, op grond van een

toelatingsbewijs tot de Hoogere Burgerschool te *Haarlem*; en 1 die in October alsnog toelatingsexamen voor het 1e studiejaar aflegde.

Zoodoende telde de school op ultimo 1891 48 leerlingen, namelijk:

in het 1e studiejaar	18
» » 2e »	22
» » 3e »	8
Te zamen	48 leerlingen.

f. *Leeftijd.*

De gemiddelde leeftijd der leerlingen en het aantal leerlingen van elken leeftijd in de verschillende studiejaren aan het einde van het verslagjaar blijkt uit de volgende tabel.

STUDIEJAAR.	AANTAL LEERLINGEN							Gemiddelde leeftijd.
	van 13—14 jaar.	van 14—15 jaar.	van 15—16 jaar.	van 16—17 jaar.	van 17—18 jaar.	van 18—19 jaar.	Totaal.	
Eerste	1	6	11	—	—	—	18	15.05 jaar.
Tweede	—	3	11	5	3	—	22	15.8 »
Derde	—	2	2	2	—	2	8	16.25 »

g. *Schoolverzuim, gedrag en ijver.*

Het schoolverzuim beliep in Januari 2.48; in Februari 1; in Maart 1.95; in April 0.87; in Juli 1.58; in Augustus 2.98; in September 2.9; in October 2.3; in November 4 en in December 1.97%, of gemiddeld over het geheele jaar 2.18% tegen 3.3% in 1890 en 1.72% in 1889.

3. Bibliotheek en verzamelingen.

De toestand der leermiddelen is bevredigend. Het schoolmeubilair onderging eenige reparatie.

Hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus te Semarang.

1. Algemeene mededeelingen.

a. *Toezicht en beheer.*

De vacature van lid der Commissie van Toezicht, ontstaan door het overlijden van den heer A. TEN BOSCH, werd in Mei 1891 aangevuld door de benoeming van den heer W. P. STUTTERHEIM, Luitenant-Kolonel der Infanterie, plaatselijk Commandant ter plaatse.

De heer W. MALLINCKRODT, die in November wegens vertrek eervol ontslag verkreeg als lid der Commissie, werd vervangen door Dr. VAN LINGEN, Predikant bij de Protestantsche gemeente aldaar.

b. *Onderwijzend personeel.*

De Directeur F. N. KNOCH, verzocht in de maand November eervol ontslag uit 's Lands dienst en werd vervangen door den heer K. L. VAN SCHOUWENBURG, tijdelijk leeraar in de geschiedenis en aardrijkskunde van het Gymnasium *Willem III* te *Batavia*, die vroeger reeds dezelfde betrekking had bekleed.

Aan den heer Dr. J. HAVER DROEZE, leeraar in de natuurlijke historie en de wis- en natuurkunde, werd in April 1891 wegens ziekte een tweejarig verlof naar *Nederland* verleend.

In afwachting van zijne vervanging droeg de Commissie van Toezicht op de Hoogere Burgerschool het aan die betrekking verbonden dienstwerk, krachtens machtiging der Regeering, op aan den Directeur en aan de leeraren L. VAN DER EST, P. LEENDERTZ en M. G. HOEKSTRA; terwijl de door het eervol ontslag van den heer F. N. KNOCH opnieuw opengevallen lessen den leeraar HOEKSTRA werden toegewezen.

De tijdelijke leeraar in de Fransche en Nederlandsche talen, H. H. SLANGEN en die in de wis- en natuurkunde M. G. HOEKSTRA werden in Juni van het verslagjaar definitief tot die betrekkingen benoemd.

In dezelfde maand werd de heer W. J. KUHBAUCH, gewezen onderwijzer in de gymnastiek bij het Korps pupillen te *Gombong*, belast met het geven van onderwijs in de gymnastiek ter vervanging van den Onderwijzer J. F. MIOLÉE, die wegens vertrek zijn ontslag uit genoemde betrekking had aangevraagd.

Het aantal verzuimde lessen, tengevolge van ontstentenis of ziekte van leeraren, was dit jaar grooter dan gewoonlijk. Het bedroeg

in Januari	24 lessen	vóór de groote vacantie 195.
» Februari	81 »	
» Maart	77 »	
» April	13 »	
» Juli	37 »	na de groote vacantie 429.
» Augustus	65 »	
» September	89 »	
» October	142 »	
» November	73 »	
» December	23 »	

Hieronder zijn niet begrepen de lessen, ten bedrage van 379, der vacature HAVER DROEZE.

Het aantal werkelijk verzuimde lessen bedroeg dus 624. tegen 122 in 1890; of ruim 6.5 percent, tegen 1.2 percent in 1890. Met uitzondering van 29, die niet gegeven werden, en 2, waarin door het bijeenvoegen van afdeelingen werd voorzien, werden al deze lessen door de beschikbare leeraren waargenomen.

2. Bibliotheek en verzamelingen.

De Bibliotheek verkeert in goeden staat en onderging ook dit jaar weder eene belangrijke uitbreiding door aankoop van nieuwe boek-

werken en daarin opgenomen present-exemplaren van boek- en plaatwerken, van Regeeringswege uitgegeven.

Ook de verzameling uitspanningslectuur van de leerlingen werd aanzienlijk vermeerderd.

Ten behoeve van de verzamelingen van schei- en natuurkundige instrumenten werd eene belangrijke bestelling in *Nederland* gedaan, die echter bij het einde van het verslagjaar nog niet was uitgevoerd.

De verzameling plaatwerken voor het natuurhistorisch kabinet onderging eene kleine uitbreiding.

3. Gebouwen.

Hoewel aan het onderhoud der gebouwen de noodige zorg werd besteed, had het hoofdgebouw bij zware regens herhaaldelijk van lekkage te lijden.

De vloer blijft in verschillende lokalen voorziening eischen.

De gymnastiekloods blijkt bij voortduring te klein te wezen voor de oefeningen der leerlingen van groote klassen.

4. Leerlingen.

1. *Aantal.*

Blijkens het vorige verslag waren de leerlingen onder Ult. 1890 op de volgende wijze over de verschillende klassen verdeeld:

1e studiejaar	32	leerlingen,
2e »	24	»
	1	toehoorder in 5 vakken,
3e »	19	leerlingen,
4e »	9	»
5e .	7	»
Totaal	92	leerlingen,

5 van dezen waren Javanen, de anderen Europeanen of daarmede gelijkgestelden.

2. *Vermeerdering of vermindering vóór de vacantie.*

Voor de sluiting van het schooljaar kwamen er geen nieuwe leer-

lingen bij, terwijl 9 leerlingen de school verlieten, waarvan 3 uit het 1e studiejaar, 1 leerling en 1 toehoorder uit het 2e en 4 uit het 3e studiejaar.

3 leerlingen gingen van school wegens voortdurende ongesteldheid;
1 wegens ernstige ziekte;
1 werd geplaatst bij den post- en telegraaf dienst;
1 bij den dienst der openbare werken;
1 trad in militairen dienst;
1 ging over op eene landbouwonderneming;
1 verliet de school wegens bijzondere redenen.

De cursus sloot dus met 85 (1) leerlingen. In het geheel werden de lessen in het schooljaar 1890—91 bijgewoond door 101 (2) leerlingen.

3. *Resultaten der examens.*

a. Overgangsexamens.

Van de 76 leerlingen, die de laagste 4 studiejaren op het einde van het schooljaar bezochten, werden tot hoogere studiejaren bevorderd:

Van de 29 leerlingen van het 1e studiejaar,
21 onvoorwaardelijk,
1 voorwaardelijk,
7 niet;

Van de 23 leerlingen van het 2e studiejaar,
15 onvoorwaardelijk,
1 voorwaardelijk,
7 niet;

Van de 15 leerlingen van het 3e studiejaar,
8 onvoorwaardelijk,

---

(1) Hiervan werden vóór den aanvang van den cursus 1891/92 nog afgeschreven: de 7 leerlingen van het 5e studiejaar, w. o. 2 die niet in het eindexamen geslaagd waren, 1 leerling van het 2e en 1 van het 1e studiejaar.

(2) Een leerling, die eerst als leerling van het 2e studiejaar werd ingeschreven, ging daarna tot het 3e over.

3 voorwaardelijk,

4 niet;

Van de 9 leerlingen van het 4e studiejaar, allen onvoorwaardelijk.

b. Herexamens.

Al de leerlingen, die zich aan een herexamen moesten onderwerpen, legden het met goed gevolg af.

Werkelijk werden dus bevorderd:

1e	studiejaar	van de	29	leerlingen	22	d. i. bijna	76	pct.
2e	»	»	23	»	16	»	70	»
3e	»	»	15	»	11	» ruim	73	»
4e	»	»	9	»	9	»	100	»

of over het geheel 75,7 pct., tegen

65,7 » in 1890,
78,5 » » 1889,
53,8 » » 1888,
61,6 » » 1887,
58,5 » » 1886,
75 » » 1885.

c. Toelatingsexamens.

Voor de toelatingsexamens, gehouden op 6 Mei en volgende dagen, hadden zich 64 candidaten, onder welke 5 meisjes voor het 1e, en 1 meisje voor het 3e studiejaar, aangemeld.

Van de eerstbedoelden kwamen 6 niet op, terwijl 1 zich wegens ziekte terugtrok. 58 candidaten onderwierpen zich dus geheel of gedeeltelijk aan het examen, van welke 56, onder deze 4 meisjes, slaagden.

Bij den aanvang van het nieuwe schooljaar lieten zich 27 der geslaagden, onder welke 2 meisjes, als leerling inschrijven.

d. Toelating van oud-leerlingen, enz.

1 oud-leerling van het 1e studiejaar en 1 van het 3e werden nog als leerling ingeschreven.

2 candidaten, die te *Batavia* het toelatingsexamen en 1 leerling van het Gymnasium *Willem III* te *Batavia*, die het overgangsexamen tot het 2e studiejaar met goed gevolg had afgelegd, werden insgelijks als leerling ingeschreven.

Bij het begin van het schooljaar 1891—1892 telde de school 106 leerlingen, waaronder 2 meisjes, nml.:

74 leerlingen van het vorige jaar,

27 waaronder 2 meisjes, die aan het toelatingsexamen voldaan hadden,

5 oud-leerlingen of leerlingen afkomstig van andere burgerscholen.

Totaal 106 leerlingen, over de vijf studiejaren aldus verdeeld:

1e studiejaar 36, waaronder 2 meisjes,
2e » 29,
3e » 21,
4e » 11
5e » 9 leerlingen.

Met eerste studiejaar bleef in 2 parallel-afdeelingen gesplitst.

4. *Vermeerdering en vermindering na de vacantie.*

Gedurende de eerste 6 maanden van het schooljaar (van 6 Juli tot ult. December) nam het aantal leerlingen met 8 toe en met 10 af.

Van de toegelatenen waren 2 leerlingen van het eerste studiejaar van het Gymnasium *Willem III* te *Batavia*; een van het eerste studiejaar der hoogere burgerschool te *Soerabaja*, terwijl een als leerling voor 4 bijzondere vakken tot het eerste studiejaar werd toegelaten; 1, die in het 2e studiejaar werd ingeschreven, leerling der hoogere burgerschool te *Soerabaja*; 1 leerling van het 3e studiejaar van het Gymnasium *Willem III* te *Batavia*; 1, die in het 5e studiejaar plaats nam, oud-leerling der hoogere burgerschool, terwijl een meisje als toehoorderes tot het 3e studiejaar werd toegelaten.

Van de leerlingen, die de school verlieten, behoorden 7 tot het 2e, 2 tot het 3e en 1 tot het 4e studiejaar.

1 vertrok met zijne ouders naar *Nederland*,

1 naar *Batavia*,

1 wegens familie omstandigheden naar *Batavia*,

1 naar *Soerabaja*,

1 werd op eene landbouwonderneming geplaatst,

1 verliet de school wegens financieele omstandigheden,

4 wegens familie-omstandigheden of onbekende redenen.

Aan het einde van het verslagjaar bedroeg derhalve het aantal leerlingen 104, waarvan

in het 1e studiejaar 39

2e » 23

3e » 20

4e » 10

5e » 10

1e » 1 toehoorder in 4 vakken

3e » 1 toehoorderes in 16 »

Totaal.... 104 leerlingen,

zijnde 12 meer dan aan het einde van het vorige verslagjaar.

5. Mutatiën.

Van de verschillende mutatiën in het aantal leerlingen gedurende het verslagjaar geeft onderstaande tabel een overzicht.

OMSCHRIJVING.	LEERLINGEN EN TOEHOORDERS.						
	1e studiejaar.	2e studiejaar.	3e studiejaar.	4e studiejaar.	5e studiejaar.	Toehoorders.	Totaal.
Ultimo van het vorige verslagjaar...	32	24	19	9	7	1	92
» Januari 1891.....	31	23	19	9	7	—	89
» Februari »	29	23	17	9	7	—	85
» Maart »	29	23	15	9	7	—	83
» April »	29	23	15	9	6	—	82
» Mei en Juni »	28	22	15	9	—	—	74
Toegelaten van 1 Januari tot 1 Juli.	—	—	—	—	—	—	—
Verlieten de inrichting van 1 Januari tot 1 Juli.....	4	2	4	—	7	1	18

OMSCHRIJVING.	LEERLINGEN EN TOEHOORDERS.						
	1e studie-jaar.	2e studie-jaar.	3e studie-jaar.	4e studie-jaar.	5e studie-jaar.	Toe-hoor-ders.	Totaal.
In den cursus 1890/91 werden de lessen bijgewoond door.....	34	27	23	9	7	[2] 1	101
Namen deel aan de overgangsexamens.	29	23	5	9	—	—	76
Namen geen deel aan de overgangs-examens.....	—	—	—	—	—	—	—
Bevorderd werden.....	22	16	11	9	—	—	58
Niet bevorderd werden.....	7	7	4	—	—	—	18
Bij het eindexamen { slaagden.....	—	—	—	—	5	—	5
Bij het eindexamen { werden afgewezen	—	—	—	—	2	—	2
Leerlingen van het vorige schooljaar op 6 Juli 1891.....	6	28	20	11	9	—	74
Toelatingsexamen: { Candidaten....	57	—	1	--	—	—	58
Toelatingsexamen: { geslaagd.....	36	—	—	—	—	—	36
Toelatingsexamen: { afgewezen.....	21	—	1	—	—	—	22
Van de geslaagden kwamen op de inrichting.....	27	—	—	—	—	—	27
Oud-leerlingen keerden terug.....	1	—	1	—	—	—	2
Werden toegelaten gewezen leerlingen van andere hoogere burgerscholen of candidaten, die elders het toelatingsexamen hadden afgelegd...	2	1	—	—	—	—	3
Op 6 Juli 1891 waren ingeschreven.	36	29	21	11	9	—	106
Utimo Juli 1891.....	36	28	20	10	9	[1] 1	104
» Augustus »	36	29	20	10	9	[1] 1	105
» September »	39	27	20	10	10	[1] [3] 1	108
» October »	39	26	20	10	10	[1] [3] 1	107
» November »	39	25	21	10	10	[1] [3] 1	107
» December »	39	23	20	10	10	[1] [3] 1	104

6. *Herkomst der leerlingen.*

De herkomst der leerlingen, die gedurende de beide laatste jaren de hoogere burgerschool bezochten, blijkt uit de volgende tabel:

DATUM.	Uit de residentie Semarang.	Uit andere gewesten van Midden-Java.	Totaal.	Uit West-Java.	Uit Oost-Java.	Uit de buitenbezittingen.	Algemeen totaal.
Onder ult. December 1890.....	54	33	87	1	4	—	92
» » » 1891.....	65	31	96	1	4	3	104

7. *Leeftijd.*

In de volgende tabel zijn opgegeven de gemiddelde leeftijd der leerlingen en het aantal hunner van elken leeftijd in de verschillende klassen bij het einde van het verslagjaar.

KLASSEN.	van 12—13 jaar.	van 13—14 jaar.	van 14—15 jaar.	van 15—16 jaar.	van 16—17 jaar.	van 17—18 jaar.	boven de 18 jaren.	Totaal.	Gemiddelde leeftijd.
1e studiejaar.....	3	3	7	9	11	5	2	40	15.1 jaar.
2e »	—	2	7	2	8	3	1	23	14.3 »
3e »	—	—	1	4	4	7	5	21	16.7 »
4e »	—	—	—	1	1	2	6	10	17.8 »
5e »	—	—	—	—	—	2	8	10	18.7 »

De gemiddelde leeftijd der leerlingen bedroeg in de beide laatste jaren in elke klasse (1).

DATUM.	STUDIEJAREN.				
	1ste	2de	3de	4de	5de
Onder ult. December 1890.	14.5 jaar.	15.4 jaar.	16.8 jaar.	17.5 jaar.	18.2 jaar.
» » » 1891.	15.1 »	14.3 »	16.7 »	17.8 »	18.7 »

(1) Eerst sedert 1890 is van den leeftijd van alle leerlingen der Hoogere Burgerschool aanteekening gehouden.

8. *Schoolverzuim, gedrag en ijver.*

Het schoolverzuim bedroeg in Januari 5.2, in Februari 4.1, in Maart 4.7, in April 5.1, in Juli 6.1, in Augustus 3.6, in September 2.4, in October 10.5, in November 15.8 en in December 14.6 percent.

De lessen werden gedurende eene halve tot eene geheele maand verzuimd: in Januari door 1, in Februari door 1, in Maart door 3, in April door 1, in Juli door 4, in Augustus door 2, in October door 6, in November door 11 en in December door 10 leerlingen.

Het gemiddelde der maand-percentages was:

	7.2	in 1891
tegen	4.3	» 1890
	4.3	» 1889
	3.7	» 1888
	4.6	» 1887
	4.1	» 1886
	5.2	» 1885.

Het gedrag van vele leerlingen liet te wenschen over. Omtrent den ijver, door de leerlingen bij hunne studiën aan den dag gelegd, kan over het algemeen gunstiger getuigenis worden afgelegd. Vooral onderscheidden zich in dat opzicht de leerlingen van het 4e studiejaar, die allen bij het overgangsexamen tot een hooger studiejaar konden bevorderd worden.

9. *Eindexamen.*

Aan het eindexamen der hoogere burgerscholen met vijfjarigen cursus in *Nederlandsch-Indië*, namen de 7 leerlingen van het 5e studiejaar deel. Van hen slaagden er 5, onder dezen een Javaan van meer dan gewonen aanleg, die in de vijf rubrieken van examenvakken het hoogste totaal-cijfer behaalde. Hij wenschte zich te bekwamen voor Inlandsch rechtelijk ambtenaar, terwijl de 4 overigen hunne studiën voortzetten aan afdeeling B van het Gymnasium *Willem III* te *Batavia*.

Wilhelmina-school te Semarang.

1. Algemeene mededeelingen.

a. *Toezicht en beheer.*

Aan het einde van het verslagjaar trad, wegens vertrek naar *Nederland*, als Lid tevens Thesaurier der Directie af de heer F. N. KNOCH, en werd vervangen door den heer K. L. VAN SCHOUWENBURG, die reeds van 1885 tot 1888 die betrekking had vervuld.

b. *Programma en dienstregeling.*

De lesregeling bleef voor het geheele jaar bestaan, zooals die was was vastgesteld voor de laatste zes maanden van het jaar 1890.

Ook voor het verslagjaar werd een Regeerings subsidie verkregen, dat echter minder bedroeg dan het voor de laatste helft van 1890 toegekende, aangezien nog niet was overgegaan tot verlaging van het schoolgeld, waartoe de steun der Regeering hoofdzakelijk moest strekken, (1) terwijl de bezoldiging der leeraren was verhoogd.

Als vroeger bleef echter het beginsel gehandhaafd, dat voor de meisjes, wier ouders of voogden buiten staat waren het gewone schoolgeld ad *f* 20 's maands te voldoen, eene verlaging kon worden toegestaan, en dat ook gratis-toelating, zóó noodig, niet buiten gesloten bleef.

Onder ultimo 1891 bezocht één meisje de lessen gratis terwijl 5 meisjes tegen verminderd schoolgeld waren toegelaten.

De normaalcursus, die financieel geheel gescheiden was van de »*Wilhelminaschool*", werd onder ultimo Januari 1891 gesloten;

De lessen werden dagelijks gegeven:

voor het eerste studiejaar van 9—12 uur v. m.

» » tweede » » $4^1/_2$—$7^1/_2$ uur n. m.

» » derde » » viermalen van $4^1/_2$—$7^1/_2$ uur n. m. en tweemalen van $5^1/_2$ tot $7^1/_2$ uur n. m.

(1) Zie de noot op pag. 34 van het algemeen verslag van 1889.

c. *Onderwijzend personeel.*

Bij de sluiting van den cursus 1890/91 verkregen de Leeraren H. H. Moreu en Dr. J. Haver Droeze op verzoek ontslag, de laatste wegens vertrek naar *Nederland.* Hunne lessen werden gedeeltelijk overgenomen door de Heeren L. Van der Est en P. Leendertz, terwijl ook de Heer M. G. Hoekstra tot Leeraar werd aangesteld.

Aan het einde van het verslagjaar werd de Leeraar in Geschiedenis en Aardrijkskunde M. Van Bruggen cervol ontheven van het geven van lessen en voor het eerste studiejaar tijdelijk vervangen door Mevrouw L. Julius, geboren Meijer Cluwen, voor het tweede en het derde studiejaar door den Heer H. W. Brugmans, onderwijzer aan eene lagere school.

2. Leerlingen.

a. *Aantal.*

Het verslagjaar 1891 begon met 28 leerlingen, nl.:

15 leerlingen voor het eerste studiejaar,
8 leerlingen en eene toehoorderes voor het tweede studiejaar,
5 leerlingen voor het derde studiejaar,

benevens 1 leerling voor bijzondere vakken.

b. *Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie.*

Sedert het begin van het verslagjaar verlieten 11 meisjes de school, namelijk van het eerste studiejaar twee meisjes, van welke één wegens lichaamszwakte en het andere wegens vertrek naar elders.

Van het tweede studiejaar 5 meisjes, van welke een wegens overplaatsing naar *Batavia* en 2 wegens huiselijke omstandigheden.

Van het derde studiejaar 6 meisjes, van welke 1 de lessen aan de Hoogere Burgerschool als leerling voor bijzondere vakken ging volgen, twee, dewijl zij hare studiën voltooid meenden, en twee, die voornemens waren met den nieuwen cursus enkele lessen als leerling voor bijzondere vakken te volgen.

Eindelijk verliet ook de toehoorderes voor bijzondere vakken de school.

c. *Resultaten van de examens.*

1. Overgangsexamens.

Op het einde van den cursus konden overgaan:

10 meisjes van het eerste naar het tweede studiejaar,

4 meisjes van het tweede naar het derde studiejaar,

terwijl 2 meisjes van het derde studiejaar als leerlingen voor enkele vakken de lessen bleven volgen.

2. Toelatingsexamens.

Een meisje, dat reeds vroeger het toelatingsexamen voor eene Hoogere Burgerschool had afgelegd, werd zonder voorbehoud toegelaten.

14 meisjes, van welke 5 van elders, werden toegelaten op vertoon van een bewijs van het hoofd der school, welke zij hadden bezocht, dat zij de lagere school met vrucht hadden doorloopen en de lessen aan de *Wilhelminaschool* behoorlijk konden volgen.

d. *Aantal leerlingen bij het begin van den nieuwen cursus en op het einde van het verslagjaar.*

Het schooljaar 1891/92 begon met 31 leerlingen, namelijk:

15 leerlingen voor het eerste studiejaar,
10 » » » tweede »
4 » » » derde »

benevens 2 leerlingen voor bijzondere vakken.

Vóór het einde van het verslagjaar verlieten 7 meisjes de school, nl.:

2 meisjes, wegens lichaamszwakte,
3 » » vertrek naar elders,
1 meisje » onbekende redenen,
1 leerling voor bijzondere vakken, — zoodat onder ultimo December 1891 de school bezocht werd:

in het eerste studiejaar door 14½ leerlingen,
» » tweede » » 6 »
» » derde » » 3 »
1 leerling voor bijzondere vakken.

e. *Gedrag en ijver.*

Gedrag en ijver der leerlingen gaven reden tot tevredenheid.

3. Schoolgebouw, leermiddelen, enz.

De lessen van het eerste studiejaar werden bij voortduring gegeven in een lokaaltje op het erf van den Resident, die van het tweede en derde studiejaar in een paar daarvoor aangewezen vertrekken van de Hoogere Burgerschool.

Voor het onderhoud van meubilair en leermiddelen werd voldoende zorg gedragen.

4. Geldmiddelen.

Dank zij het subsidie van *f* 250 's maands in de financieele toestand der school gunstig te noemen.

Inrichtingen van middelbaar onderwijs, met de hoogere burgerschool te Semarang in verband staande.

Tengevolge van de overplaatsing van het zoogenaamde proefstation van *Semarang* naar *Klaten* werd de in 1890 opgerichte cursus voor onderwijs in landbouw- en fabrieksscheikunde opgeheven.

Hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus te Soerabaja.

1. Algemeene mededeelingen.

a. *Toezicht.*

In de samenstelling van de Commissie van Toezicht kwam gedurende het jaar 1891 geene verandering.

b. *Onderwijzend personeel.*

Onder het personeel hadden de volgende mutatiën plaats.

De leeraar in de Hoogduitsche taal- en letterkunde M. Wiessing en die in de wiskunde, A. D. Holterman, vertrokken in Mei en Juni 1891 met tweejarig verlof wegens ziekte naar *Europa*.

Ter vervanging van den leeraar A. D. Holterman werd benoemd tot leeraar in de wiskunde G. Reeman, onderwijzer der 2e klasse bij het Gouvernements lager onderwijs, die zijne betrekking bij het begin van den cursus 1891/92 aanvaardde.

Tot leeraar in de Hoogduitsche taal- en letterkunde werd benoemd de van verlof teruggekeerde leeraar W. L. D. Onken, vóór zijn verlof in dezelfde betrekking werkzaam.

De tijdelijke leeraar in de Nederlandsche taal- en letterkunde, K. Corporaal, werd in Juni 1891 definitief tot die betrekking benoemd.

In November overleed de tijdelijke assistent-amanuensis F. Tripet. Bij het einde van het verslagjaar was hij nog niet vervangen.

Door ziekte en afwezigheid van leeraren moesten gedurende 1891 633 lessen door den directeur en de overige leeraren waargenomen worden.

Toestemming tot het geven van privaatlessen werd verleend aan de leeraren A. Wijngaard, W. L. D. Onken, G. Reeman en J. Luyten, die vergunning verzochten tot het geven van onderwijs in de opleidingsklasse van hulponderwijzeressen, verbonden aan de particuliere meisjesschool ter plaatse.

De leeraar F. Leroy ontving vergunning tot het geven van privaatlessen in de Fransche taal aan een leerling der 2e klasse van de hoogere burgerschool.

2. Bibliotheek en Verzamelingen.

De bibliotheek werd aangevuld door voortzetting van tijdschriften en vervolgwerken. Met het aanschaffen van lectuur voor de leerlingen werd langzaam voortgegaan.

Ook de verzameling van scheikundige instrumenten en de voorraad van praeparaten ondergingen de noodige aanvulling, die van physische instrumenten werd vermeerderd met een zelfregistreerenden barometer, thermometer en hygrometer.

Met het oog op den aanleg van een botanischen tuin in 1892 werd in het verslagjaar reeds eene verzameling planten bij den Directeur van 's Lands Plantentuin te *Buitenzorg* aangevraagd ten einde te worden uitgeplant; de toezending van eene prachtige collectie planten was daarvan het gevolg.

3. Gebouwen.

In verband met de vermeerdering van het aantal leerlingen is uitbreiding der localiteit in het vooruitzicht gesteld voor 1892, tegelijk met het aanbrengen der verbeteringen, bedoeld in het vorige verslag (blz. 41).

4. Leerlingen.

1. *Aantal.*

Op 1 Januari 1891 telde de school:

34	leerlingen	in de	1e	klasse
35	»	» »	2e	» + 1 leerl. v. b. v.
16	»	» »	3e	»
11	»	» »	4e	»
9	»	» »	5e	»
Totaal 105	leerlingen en 1 leerling voor bijzondere vakken.			

2. *Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie.*

Ingeschreven werden:

2 leerlingen in het 1e studiejaar (1 afkomstig van de H. B. S. te *Semarang*, 1 van eene H. B. S. te *Amsterdam*).

Afgevoerd werden:

1 leerling van het 1e studiejaar
3 leerlingen » » 2e » + 1 leerl. v. b. v.
2 » » » 3e »

Van deze 6 leerlingen zijn

2 naar *Nederland* vertrokken om hunne studiën dáár voort te zetten;
1 overgegaan naar de Hoogere Burgerschool te *Semarang*;
1 werd leerling van de Burgeravondschool;
2 kregen plaatsing op een handelskantoor.

De cursus sloot dus met:

35 leerlingen in de 1e klasse
32 » » » 2e »
14 » » » 3e »
11 » » » 4e »
9 » » » 5e »

Totaal 101 leerlingen.

3. *Resultaten der examens.*

a. Overgangsexamens.

Daaraan namen deel:

35 leerlingen van de 1e klasse
31 » » » 2e »
14 » » » 3e »
11 » » » 4e »

Van de 35 leerlingen der 1e klasse werden
24 onvoorwaardelijk bevorderd
2 voorwaardelijk
9 niet

Van de 31 leerlingen der 2e klasse werden
25 onvoorwaardelijk bevorderd
6 niet

Van de 14 leerlingen der 3e klasse werden
10 onvoorwaardelijk bevorderd
2 voorwaardelijk
2 niet
Van de 11 leerlingen van de 4e klasse werden
10 onvoorwaardelijk bevorderd
1 niet

b. Herexamens.

Van de 4 leerlingen, die zich aan een herexamen moesten onderwerpen, werden 2 leerlingen van de 3e naar de 4e klasse bevorderd.
In 't geheel werden dus bevorderd:

Studiejaren.	Aantal leerlingen, die aan de examens deelnemen.	Bevorderd.	Percentsgewijze bevorderd.	
1e	35	24	68,6 pct.	
2e	31	25	78,1 »	
3e	14	12	86,7 »	
4e	11	10	91 »	

dus over het geheel ruim 77%
tegen 56% in 1890
» 74 » » 1889
» 73 » » 1888
» 69 » » 1887
» 74 » » 1886
» 69 » » 1885
» 66 » » 1884
» 58 » » 1883

c. Toelatingsexamens.

Voor de toelatingsexamens, welke in de eerste week van Mei werden afgenomen, hadden zich 101 candidaten aangemeld. Van dit aantal onderwierpen zich 97 candidaten, waaronder 18 meisjes, aan het admissie-examen.

Van die 97 candidaten slaagden er 58 dus ± 60%.
Van de 79 jongens slaagden er 49 dus ruim 62 %.
» » 18 meisjes » » 9 » » 50 »

Een candidaat, die wegens ziekte verhinderd was geweest deel te nemen aan het toelatingsexamen in Mei, legde dit examen in Juli met goed gevolg af.

4. *Vermeerdering en vermindering na de vacantie, bij 't begin van den nieuwen cursus* 1891/92.

Ingeschreven werden:
50 nieuwe leerlingen in de 1e klasse, waaronder 5 meisjes;
1 oud-leerling;
1 leerling in de 2e klasse (afkomstig van de H. B. S. te *Semarang*);
1 » » » 2e » als toehoorder.

Afgevoerd werden:
3 leerlingen der 1e klasse, die niet bevorderd waren;
6 » » 2e » , waaronder 4 die niet bevorderd waren;
9 » » 3e »

e. *Sterkte bij het begin van den nieuwen cursus in Juli* 1891.

59 leerlingen in de 1e klasse
27 » » » 2e » + 1 Toehoorder
25 » » » 3e »
13 » » » 4e »
10 » » » 5e »

Te zamen 134 leerlingen en 1 Toehoorder.

f. *Vermeerdering en vermindering na de opening van den nieuwen cursus.*

Afgevoerd werden:

2 leerlingen der 1e klasse
6 » » 2e »
4 » » 3e »
1 » » 4e »

Te zamen 13 leerlingen.

De 2 leerlingen der 1e klasse verlieten de school om onbekende redenen.

Van de 6 leerlingen der 2e klasse
vertrok 1 naar de Hoogere Burgerschool te *Semarang*;
1 » » » » » *Batavia*;
1 » *Nederland*;
1 werd leerling aan de Burgeravondschool;
1 overleed;
1 staakte de studie om onbekende redenen.

Van de 4 leerlingen der 3e klasse
werd 1 leerling van de Burgeravondschool;
werden 2 bij de cultures geplaatst en
1 werd klerk bij de Staatsspoorwegen.

De leerling van de 4e klasse staakte tijdelijk zijne studie wegens voortdurende ziekte.

g. *Aantal leerlingen op ultimo December* 1891.

Aan het einde van het verslagjaar bedroeg alzoo het aantal leerlingen 121 + 1 toehoorder, waarvan:

in het 1e studiejaar 57 leerlingen
» » 2e » 21 » + 1 toehoorder
» » 3e » 21 »
» » 4e » 12 »
» » 5e » 10 »
Totaal 121 leerlingen + 1 toehoorder.

zijnde 16 meer dan aan het einde van het vorige verslagjaar.

5. Mutatiën.

De verschillende mutatiën in het aantal leerlingen gedurende het verslagjaar worden in onderstaande tabel in bijzonderheden aangegeven.

OMSCHRIJVING.	LEERLINGEN EN TOEHOORDERS.						
	1e studie-jaar.	2e studie-jaar.	3e studie-jaar.	4e studie-jaar.	5e studie-jaar.	Leerlingen v. b. v. of toehoorders.	Totaal.
Ultimo van het vorige verslagjaar.	34	35	16	11	9	[2]1	106
» Januari 1891	36	34	15	11	9	[2]1	106
» Februari »	36	33	15	11	9	[2]1	105
» Maart »	35	32	14	11	9	[2]1	102
» April »	35	32	14	11	9	[2]1	102
» Mei en Juni »	35	32	14	11	9	—	101
Toegelaten van 1 Januari tot 1 Juli	2	—	—	—	—	—	2
Verlieten de school van 1 Januari tot 1 Juli.....	1	3	2	—	9	[2]1	16
Namen deel a/d overgangsexamens.	35	31	14	11	—	—	91
Namen geen deel a/d overgangsexamens.....	—	1	—	—	—	—	1
Bevorderd werden.....	24	25	12	10	—	—	71
Niet bevorderd werden	11	6	2	1	—	—	20
Bij 't eindexamen slaagden.....	—	—	—	—	8	—	8
Bij 't eindexamen werden afgewezen	—	—	—	—	1	—	1
Leerlingen van het vorige schooljaar op 6 Juli 1891.....	8	26	25	13	10	—	82
Toelatingsexamens: candidaten ...	98	—	—	—	—	—	98
Toelatingsexamens: geslaagd.....	59	—	—	—	—		59
Toelatingsexamens: afgewezen ...	39	—	—	—	—	—	39
Van de geslaagden werden ingeschreven.....	50	—	—	—	—	—	50
Oud leerlingen keerden terug.....	1	—	—	—	—	[2]1	2
Werden toegelaten gewezen leerlingen van andere H. B. scholen..	—	1	—	—	—	—	1
Op 6 Juli waren ingeschreven	59	27	25	13	10	[2]1	135
» Ultimo Juli.....	59	27	25	13	10	[2]1	135
» » Augustus.....	59	26	25	13	10	[2]1	134
» » September.....	58	25	23	13	10	[2]1	130
» » October	57	22	21	12	10	[2]1	123

OMSCHTIJVING.	LEERLINGEN EN TOEHOORDERS.						
	1e studie-jaar.	2e studie-jaar.	3e studie-jaar.	4e studie-jaar.	5e studie-jaar.	Leerlingen v. b. v. of toehoorders.	Totaal.
Op ultimo November.....	57	21	21	12	10	[2]1	122
» » December.....	57	21	21	12	10	[2]1	122
Toegelaten van 6 Juli tot ultimo December,..... ..	—	—	—	—	—	—	—
Verlieten de school van 6 Juli tot ultimo December.....	2	6	4	1	—	—	13

6. Herkomst der leerlingen.

De herkomst der leerlingen die sedert 1879 de hoogere burgerschool bezochten blijkt uit het volgende overzicht.

Uit :

	Stad Soerabaja.	Residentie Soerabaja.	Oost-Java.	Midden-Java.	Buitenbezittingen.	Totaal.
Ultimo December 1879.....	67	2	7	1	7	84
» » 1880.....	74	3	10	3	6	95
» » 1881.....	79	3	10	2	6	100
» » 1882.....	66	5	10	1	11	91
» » 1883.....	67	4	8	1	11	91
» » 1884.....	61	3	10	1	13	88
» » 1885.....	77	3	10	3	12	107
» » 1886.....	84	6	11	4	14	119
» » 1887.....	77	6	10	3	6	102
» » 1888.....	82	1	18	2	2	105
» » 1889.....	71	1	26	3	2	103
» » 1890.....	70	2	27	2	5	106
» » 1891.....	75	6	32	2	7	122

7. Leeftijd der leerlingen.

In de volgende tabel zijn opgegeven de gemiddelde leeftijd der leerlingen en het aantal hunner van elken leeftijd in de verschillende klassen op ultimo December 1891.

KLASSE.	van 12—13 jaar.	van 13—14 jaar.	van 14—15 jaar.	van 15—16 jaar.	van 16—17 jaar.	van 17—18 jaar.	van 18—19 jaar.	van 19—20 jaar.	boven de 20 jaar.	Gemiddelde leeftijd.
1e studiejaar.....	—	7 j. 2 m.	13	19 j. 2 m.	12 j. 1 m.	1	—	—	—	14.7 jaar.
2e »	—	—	5(1)	2	7	7	3	—	—	16.3 »
3e »	—	—	2	3	6	5	3	—	2	16.6 »
4e »	—	—	—	—	3	—	4	1	4	18.3 »
5e »	—	—	—	—	2	1	3	1	3	18.4 »
Totaal.....	—	9	18	26	31	14	13	2	9	

De gemiddelde leeftijd der leerlingen van af 1879 in elke klasse blijkt uit onderstaande tabel.

DATUM.	1e klasse.	2e klasse.	3e klasse.	4e klasse.	5e klasse.
Ultimo December 1879...	14.7 jaar.	15.6 jaar.	17.2 jaar.	17.3 jaar.	—
» » 1880...	14.3 »	15.8 »	16.7 »	18.6 »	18 jaar.
» » 1881...	14.3 »	15.3 »	16.7 »	18 »	19.9 »
» » 1882...	14.4 »	15.7 »	16.7 »	17.4 »	17.8 »
» » 1883...	14.3 »	15.8 »	16.3 »	16 »	17.6 »
» » 1884...	14.8 »	15.9 »	17 »	17.2 »	17.3 »
» » 1885...	14.6 »	16.2 »	17.1 »	18.9 »	17.7 »
» » 1886...	14.3 »	15.3 »	17.1 »	18.6 »	20.4 »
» » 1887...	14.4 »	15.4 »	16.3 »	18.7 »	19.7 »
» » 1888...	14.3 »	15.3 »	16.1 »	18.6 »	19 »
» » 1889...	14.7 »	15.7 »	16.4 »	17.2 »	19.9 »
» » 1890...	15 »	15.8 »	17 »	17.3 »	19 »
» » 1891...	14.7 »	16.3 »	16.6 »	18.3 »	18.4 »

(1) De toehoorder hierbij geteld.

8. Schoolverzuim, gedrag en ijver.

Het schoolverzuim bedroeg:

in Januari 4 %, in Februari 3.5%, in Maart 2.5%,
» April 2,6%, » Mei en Juni —, » Juli 3%,
» Augustus 4 %, » September 5 %, » October 7%,
» November 5 %, » December 4,3 %.

De lessen over eene halve tot eene geheele maand werden verzuimd in Januari door 1, in Maart door 1 en April door 1, in Juli door 5, in Augustus door 4, in September door 6, in October door 3, in November door 5, in December door 9 leerlingen.

Het gemiddelde der maand-percentages was in 1891 4.1%.

tegen 3,6 in 1890
» 3,4 » 1889
» 4 » 1889
» 4,6 » 1887
» 4 » 1886

Gedrag en ijver der leerlingen lieten niets te wenschen over. De tegenwoordigheid van meisjes op de H. B. S. werkte zeer gunstig op het gedrag en den ijver hunner medeleerlingen.

9. Eindexamens.

Aan het eindexamen der Hoogere Burgerscholen met vijfjarigen cursus in *Nederlandsch-Indië,* onderwierpen zich de 9 leerlingen van het vijfde studiejaar. Aan 8 werd het getuigschrift van voldoend afgelegd eindexamen uitgereikt.

Van deze jongelieden gingen 3 over tot de afdeeling B van het Gymnasium *Willem III* te *Batavia*; 1 verkreeg eene plaatsing op een handelskantoor te *Soerabaja*; 1 prepareerde zich door privaatlessen voor het admissie-examen eener universiteit; 2 vertrokken naar de Indische instelling te *Delft*; 1 vertrok naar de Hoogeschool te *Leiden*.

Burgeravondschool te Soerabaja.

1. Algemeene mededeelingen.

a. *Reglement op de burgeravondschool.*

Bij Gouvernements-besluit van 23 April 1891 N°. 3 werd bij wijze van proef artikel 12 van het Reglement der Burgeravondschool gewijzigd in zooverre dat:

1°. Zaterdags geen onderwijs wordt gegeven,

2°. de lessen van 5 tot 8 uur 's avonds duren,

3°. het onderwijs uitgebreid werd met: stelkunde, stoomwerktuigkunde, landmeters en waterpassen benevens burgerlijke- en waterbouwkunde.

Deze regeling, met den nieuwen cursus 1891/92 in werking gebracht, gaf voorloopig zeer bevredigende uitkomsten.

b. *Toezicht en beheer.*

In October 1891 vertrok het lid der Commissie van Toezicht J. Schippers naar *Europa* en werd in diens plaats benoemd de Heer J. Sluiter, Chef der Exploitatie der Staatsspoorwegen O. L.

c. *Onderwijzend personeel.*

In den loop van het verslagjaar hadden de volgende mutatiën plaats:

Den Leeraar in de stoomwerktuigkunde J. Hellendoorn werd in Juli eervol ontslag verleend; tot zijn opvolger werd benoemd de Heer J. Van Affelen van Saemsfoort, ingenieur-werktuigkundige bij de Marinewerf.

De tijdelijke Assistent-amanuensis F. Tripet overleed den 13^{en} November 1891; een vervanger werd nog niet aangewezen.

2. Leerlingen.

a. *Aantal.*

Op 1 Januari telde de school 41 leerlingen en 4 toehoorders, als volgt verdeeld over de drie studiejaren.

BESTEMMING.	Leerlingen			Totaal.
	1e klasse.	2e klasse.	3e klasse.	
Machinisten	14	7	3 + 2 toeh.	24 + 2 toehoorders.
Bouwkundigen	8 + 2 toeh.	6	—	14 + 2 id.
Landmeter	1	—	—	1
Teekenaar	—	1	—	1
Zonder bepaalde keuze	1	—	—	1
Totaal.	24 + 2 toeh.	14	3 + 2 toeh.	41 + 4 toehoorders.

c. *Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie.*

Gedurende het tijdvak 1 Januari t/m 10 Mei werden *toegelaten*
2 leerlingen tot de 1e klasse en
» » » 2e » terwijl *afgevoerd* werden

7 leerlingen der 1e klasse
- 4 onbekende redenen
- 1 wegens vertrek der ouders
- 1 op verzoek der ouders
- 1 wegens vertrek naar *Europa*

3 » » 2e »
- 1 wegens plaatsing bij de gouvernements-marine
- 1 op verzoek zijner ouders
- 1 om onbekende redenen

2 » » 3e »
- 1 wegens plaatsing als machinist op eene suikerfabriek
- 1 wegens plaatsing bij de Gouvernements-marine

terwijl de toehoorders der 3e klasse ophielden de lessen te volgen.

c. *Sterkte bij het einde van den cursus.*

in de 1e klasse 19 leerlingen + 2 toehoorders
» » 2e » 13 »
» » 3e » 1 leerling.
Totaal..... 33 leerlingen + 2 toehoorders.

d. *Examens.*

1. Overgangsexamens.

Al de leerlingen namen deel aan de overgangsexamens, welke in Mei werden afgenomen.

Bevorderd werden van de 1e naar de 2e klasse 15 leerlingen

» » 2e » » 3e » 8 »

In de daarop volgende vergadering van Leeraren werd besloten, den overgebleven leerling van de 3e klasse, alsmede de twee leerlingen dier klasse, die in April in de practijk gingen, bij de Commissie van Toezicht in aanmerking te brengen ter verkrijging van het Diploma der Burgeravondschool, dat hun dienovereenkomstig werd uitgereikt.

2. Toelatingsexamen.

Dit examen werd in Mei afgenomen. Daaraan namen 27 candidaten deel, waarvan 16 slaagden.

e. *Inschrijving van leerlingen bij het begin van den nieuwen cursus* 1891/92.

Als leerlingen van de 1e klasse werden ingeschreven:

16 leerlingen, die in het admissie-examen geslaagd waren;
4 » die niet bevorderd waren;
2 » die in den vorigen cursus als toehoorders waren toegelaten;
1 oud-leerling dier klasse;
1 leerling van de 2e klasse, die op verzoek tot de 1e klasse werd teruggevoerd;
3 jongelieden, die niet geslaagd waren bij het admissie-examen van de H. B. S., doch bewijzen hadden gegeven, dat zij wel het onderwijs van de B. A. S. konden volgen.

---

te zamen 27 leerlingen.

Als leerlingen van de 2e klasse werden ingeschreven:

14 leerlingen, welke tot die klasse bevorderd waren;
4 » die niet bevorderd waren;
2 gewezen leerlingen der H. B. S. 2e klasse;
6 toehoorders in de bouwkundige vakken;

te zamen 20 leerlingen en 6 toehoorders.

Als leerlingen in de 3e klasse werden toegelaten:

8 leerlingen, die tot die klasse bevorderd waren;
1 » die reeds het Diploma der B. A. S. had verkregen en andermaal de lessen wenschte te volgen;

te zamen 9 leerlingen.

De nieuwe cursus 1891/92 werd den 5en Juli geopend met 56 leerlingen en 6 toehoorders, verdeeld als volgt:

in de 1e klasse 27 leerlingen
» » 2e » 20 » + 6 toehoorders
» » 3e » 9 »
te zamen..... 56 » + 6 toehoorders,

met het oog op hunne opleiding verdeeld in:

	1e klasse.	2e klasse.	3e klasse.	Totaal.
Bouwkundigen.....	11	11	4	26
Machinisten	16	9	5	30
	27	20	9	56

f. *Vermeerdering en vermindering tot ult. December* 1891.

Van het begin van den cursus tot Ult°. December werden afgevoerd:

4 leerlingen der 1e klasse
4 » » 2e » + 6 toehoorders
2 » » 3e »

te zamen 10 leerlingen + 6 toehoorders

en ingeschreven.

2 leerlingen in de 1e klasse
2 » » » 2e » + 1 toehoorder
te zamen 4 leerlingen + 1 toehoorder.

Sterkte op Ult. December 1891:

in de 1e klasse 25 leerlingen
» » 2e » 18 » + 1 toehoorder
» » 3e » 7 »
te zamen . . . 50 leerlingen + 1 toehoorder,

met het oog op hunne opleiding verdeeld in:

	1e klasse.	2e klasse.	3e klasse.	Totaal.
Bouwkundigen	11	10	3	24
Machinisten...	14	8	4	26
	25	18	7	50

Deze leerlingen zijn als volgt verdeeld over de verschillende fabrieken en werkplaatsen ter plaatse:

INRICHTING.	Leerlingen			Totaal.
	1e klasse.	2e klasse.	3e klasse.	
Op den Artillerie-constructiewinkel	6	3	1	10
» het Marine-etablissement	7	2	4	13
» » atelier der Staatsspoorwegen	6	5	—	11
» » » » B. O. W.	4	7	2	13
» Particulier atelier	1	1	—	2
Nog op de lagere school	1	—	—	1
Te zamen	25	18	7	50

g. *Leeftijd.*

De leeftijd der 50 leerlingen, die op Ult°. December de school bezochten, wordt in onderstaande tabel aangegeven.

KLASSEN.	OUDERDOM IN JAREN.										Aantal leer-lingen.	Gemid-delde leeftijd.
	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23		
1e klasse.....	1	5	10	7	1	1	—	—	—	—	25	16.2
2e »	—	1	1	8	2	3	1	1	—	1	18	18
3e »	—	—	—	1	2	4	—	—	—	—	7	18.4
Te zamen...	1	6	11	16	5	8	1	1	—	1	50	

h. *Gedrag, ijver en schoolverzuim.*

Het gedrag der leerlingen zoowel op de school als in de ateliers liet niets te wenschen over; hunne vlijt was zeer bevredigend.

Het gemiddelde schoolverzuim bedroeg:

in de 1e 8% tegen 15,4% in 1890
» » 2e 12% » 15% » »
» » 3e 7% » 9% » »

Deze vermindering van het schoolverzuim is grootendeels te danken aan de wijziging van het Reglement, waardoor de Zaterdag-avonden, die gewoonlijk de meeste absentiën vertoonden, vrij werden.

3. Verzamelingen en Bibliotheek.

Voor het onderwijs in het handteekenen werd eene verzameling draadfiguren en gipsmodellen aangeschaft.

De bibliotheek werd met eenige technische werken uitgebreid.

4. Meubilair en verlichtingsmiddelen.

Het meubilair verkeert in goeden staat; het onderging eenige uitbreiding door aanmaak van teekentafels en grootere teekenborden.

De gasverlichting onderging eenige uitbreiding, o. a. door het aanbrengen van lantarens op het erf rondom het gebouw der Hoogere Burgerschool.

5. Gebouwen.

Het gebouw der Hoogere Burgerschool, waarin de lessen gegeven worden, voldoet in allen deele.

Naamlijst der Directeuren en Leeraren der Hoogere Burgerscholen in Nederlandsch-Indië.

NAMEN.	Akten van bekwaamheid tot het geven van:		Vakken, waarin zij les geven.	Datum van benoeming.
	Middelbaar Onderwijs (1).	Lager Onderwijs (2).		
Gymnasium Willem III te Batavia.				
H. J. Hardeman.	A. K V.	H. B. F. D. Teek. W.	Directeur.	11 Juli 1884
Dr. A. J. Verweij.	Doctor phil.(3)		Met verlof in Nederland sinds 25 Sept. 1891.	
Dr. H. Cretier.	Doctor phil.		Wis- en Natuurkundige wetenschappen, alsmede de warenkennis.	28 Juni 1876

(1) De letters en cijfers in deze kolom hebben de volgende beteekenis:

A. Wis- en werktuigkundige wetenschappen (voor 3-jarigen cursus).
G. Staathuishoudkunde.
K I. Wiskunde (voor 3-j. c.)
K V. Hoogere wiskunde (voor 5-j. c.)
K VII. Nederlandsche taal- en letterkunde.
K VIII. Geschiedenis.
K IX. Aardrijkskunde.
K X. Staathuishoudk. en statistiek van Nederland en zijne Kolonien.
K XI. Gemeente-, provinciale- en staatsinrichting van Nederland.
K XII. Boekhouden.
M I. Handteekenen en perspectief.
M II. Rechtlijnig teekenen en perspectief.
P. Gymnastiek.
Q. Theorie van onderwijs en opvoeding.
S. Tuinbouw.

Bij de akten voor vreemde talen duidt A bevoegdheid tot het geven van onderwijs aan eene H. B. S. met 3-jarigen cursus aan, B die voor eene H. B. S. met 5-jarigen cursus.

Bij art. 83 der Nederlandsche wet op het Middelbaar Onderwijs is bevoegdheid tot het geven van zulk onderwijs verleend aan hen, die bij het in werking treden dier wet reeds les gaven aan eene inrichting van middelbaar onderwijs. Bij art. 89 dier wet wordt die bevoegdheid verleend aan hen, die aan eene der Rijksinstellingen tot opleiding van ingenieurs en officieren der land- en zeemacht den cursus hebben ten einde gebracht.

(2) De letters in deze kolom beduiden:

H. Hoofdonderwijzers-akte, h. hulponderwijzers-akte, F. Fransch, E. Engelsch, D. Duitsch, W. Wiskunde, Teek. Teekenen, G. Gymnastiek, Lbk. Landbouwkunde, Lmk. Landmeetkunde, Hw. Vrouwelijke handwerken.

(3) Diploma groot-ambtenaars-examen.

NAMEN.	Akten van bekwaamheid tot het geven van:		Vakken, waarin zij les geven.	Datum van benoeming.
	Middelbaar Onderwijs.	Lager Onderwijs.		
W. A. Reuhl.	K I.	H. W.	Wiskunde.	29 Juli 1888
Dr. H. Onnen.	Doctor phil.		Wis- en natuurkundige wetenschappen.	26 Nov. 1890
Dr. C. Ph. Sluiter.	Doctor phil.		Met verlof in Europa sinds 4 Mei 1891.	
Mr. H. Mounier.	Doctor rechten.		Geschiedenis en staatswetenschappen.	17 Sept. 1889
A. J. Ten Brink.	Cand. letteren.		Geschiedenis en aardrijkskunde.	27 Juni 1888
H. W. Praasterink.	K VII.	H. F. W.	Nederlandsche taal- en letterkunde.	11 Febr. 1882
M. P. Van Lierop.	Fransch A.	H. F. E.	Fransche en Engelsche talen en hare letterkunde.	3 Mei 1885
E. Van der Maaten.		F. D. E.	Met verlof in Europa sinds 4 Juni 1890.	
G. J. P. J. Bolland.	Engelsch B.	h. D. F. E.	Engelsche en Duitsche talen en hare letterkunde.	22 Juni 1881
M. J. H. Ter Linden.		h. D. F.	Duitsche en Engelsche talen en hare letterkunde.	28 Aug. 1882
W. L. Megelink.		H. E. F. D. W.	Moderne talen en de geschiedenis.	15 Dec. 1891
L. G. Gerhard.	K VII.	H. F. D. W. Teek. G.	Moderne talen, meer in het bijzonder de Nederlandsche taal- en letterkunde.	22 Oct. 1887
W. C. C. Bleckmann.	M I. (1)		Hand- en rechtlijnig teekenen.	11 Mei 1882
H. Meijll.		H. F. D. E.	Fransche, Duitsche en Engelsche talen en hare letterkunde.	25 Juni 1890
L. B. Van der Kolk.	K VIII, K IX. K X.		Met verlof in Europa sinds 10 Sept. 1889.	
P. Inklaar.		H. W.	Wiskunde.	29 Juni 1891
Dr. J. F. Van Bemmelen.	Docter phil.		Wis- en natuurkundige wetenschappen.	26 Mei 1891
A. schouten.	K I.	H. F. D.	Wiskunde.	30 Dec. 1891 (tijd.)

(1) Diploma groot-ambtenaars-examen.

NAMEN.	Akten van bekwaamheid tot het geven van:		Vakken, waarin zij les geven.	Datum van benoeming.
	Middelbaar Onderwijs.	Lager Onderwijs.		
Hoogere Burgerschool te Semarang.				
K. L. Van Schouwenburg.	Cand. letteren.		Directeur.	28 Nov. 1891
P. Leendertz.	(1)		Wis- en natuurkundige wetenschappen.	1 Juli 1885
M. G. Hoekstra.	art. 89.		Idem, idem.	13 Juni 1891
L. Van der Est.	K I. Q.	H. W. (2)	Idem, idem.	1 Juli 1885
Dr. J. Haver Droeze.	Doctor phil., art. 89.		Met verlof in Europa sinds 11 April 1891.	
M. Van Bruggen.	K VIII, Q.		Geschiedenis en aardrijkskunde.	27 Dec. 1888
J. H. Op de Coul.	K VII, Q.	h. F. D. Teek.	Nederlandsche en Fransche talen en hare letterkunde.	22 Maart 1878
J. W. Segaar.		H. W. F. Teek. G.	Reken- en stelkunde.	12 Jan. 1882
C. J. Kok De Jong.	G. K X, K XI, K XII, Q.	H. F. E. D. W. Lbk. Lmk.	Geschiedenis, aardrijkskunde, staats- en handelswetenschappen.	14 Sept. 1879
J. Julius.		H. F. E. D.	Engelsche taal- en letterkunde.	12 Jan. 1882
W. G. C. Lohmann.	Duitsch art. 83.		Duitsche taal- en letterkunde.	19 Aug. 1882
H. H. Slangen.		H. F. E.	Nederlandsche en Fransche talen en hare letterkunde.	13 Juni 1891
R. Lamminga.	M I, M II.		Handteekenen en schoonschrijven.	18 Oct. 1877
Hoogere Burgerschool te Soerabaja.				
Dr. Th. J. Van Buuren.	Doctor phil., art. 89.		Directeur.	25 Mei 1889
Dr. J. C. C. W. Van Nooten.	Doctor phil. S. Q.		Wis- en natuurkunde.	18 Mei 1885

(1) Diploma van apotheker.
(2) Diploma van landmeter.

NAMEN.	Akten van bekwaamheid tot het geven van:		Vakken, waarin zij les geven.	Datum van benoeming.
	Middelbaar Onderwijs.	Lager Onderwijs.		
Dr. K. H. Mertens.	Doctor phil.		Wis- en natuurkunde.	30 Mei 1888
G. L. Verver.	art. 89.		Idem, idem.	24 Juni 1889
A. D. Holterman.		H. F. W.	Met verlof in Europa sinds 29 Mei 1891.	
B. J. Stofberg.	K I. Q.	H. W.	Wiskunde.	23 Juni 1887
Mr. C. A. Valk.	Doctor rechten. P.	H.	Staatswetenschappen en geschiedenis. Gymnastiek.	23 Aug. 1881
Th. Piper.	Cand. letteren.		Geschiedenis en aardrijkskunde.	8 Oct. 1884
J. Luijten.		H. W. Teek. G.	Moderne talen en aardrijkskunde.	21 Febr. 1888
D. Kolling.		H. F. E. W.	Fransche en Engelsche talen en de beginselen der wiskunde.	8 Sept. 1887
A. Wijngaard.			Fransche taal- en letterkunde.	25 Mei 1889
M. Valk Lzn.	K VII.	H.	Met verlof in Europa sinds 2 April 1890.	
M. Wiessing.	Duitsch B.	H. F. E. D. W	Idem. sinds 19 April 1891.	
F. H. Leroy.		H. F. E. W.	Moderne talen en hare letterkunde.	1 Oct. 1887
K. H. Corporaal.		H. F.	Nederlandsche taal- en letterkunde.	20 Juli 1891
H. J. C. Bonemeijer.	Cand. phil.		Met verlof in Europa sinds 5 Mei 1889.	
W. L. D. Onken.	Duitsch B.		Duitsche taal- en letterkunde.	20 Aug. 1891
J. Z. Van Dijck.	M I, M II.		Handteekenen en schoonschrijven.	11 Maart 1889
G. Reeman.	K I. Q.	H. F.	Wiskunde.	29 Mei 1891

Hoogere Burgerschool voor Meisjes te Batavia.

V. Van der Plaats.		H. F. E. D.	Directrice, tevens leerares in de Fransche taal- en letterkunde.	11 Juni 1882
E. C. B. J. Kuneman.	K VII.	h.	Nederlandsche taal- en letterkunde.	27 Sept. 1891

NAMEN.	Akten van bekwaamheid tot het geven van :		Vakken, waarin zij les geven.	Datum van benoeming.
	Middelbaar Onderwijs.	Lager Onderwijs.		
L. A. H. Wartena.	Duitsch A.	h. E. D.	Duitsche taal- en letterkunde.	27 Juli 1890
M. M. E. C. Tijdeman.	Engelsch A.	H. D. E. F.	Engelsche taal- en letterkunde.	25 Sept. 1891
M. A. Muijderman.	Fransch A.	h.	Met verlof in Europa sinds 4 Sept. 1889.	
H. S. G. Buijs.	K VII.	h. E. F. Hw.	Idem. sinds 5 Dec. 1889.	

B.

LAGER ONDERWIJS VOOR EUROPEANEN EN MET DEZEN GELIJKGESTELDEN.

---

§ 1.

Mededeelingen van algemeenen aard.

Bij ordonnantie van 13 Mei 1891 (Staatsblad N°. 130) werd met wijziging van artikel 3 van het Onderwijsreglement bepaald, dat alleen de openbare scholen toegankelijk moeten zijn voor alle kinderen zonder onderscheid van godsdienstige gezindheid en dat voor de gesubsidieerde scholen het voorschrift in artikel 19 van dat reglement is vervallen, zoodat ook aan scholen met onderwijs op godsdienstigen grondslag subsidie kan verleend worden.

De voorschriften op het gratis toegelaten van leerlingen tot de Europeesche openbare scholen werden uitgebreid door de bepaling (Gouvernementsbesluit van 28 Augustus 1891 N°. 11), dat bij wijze van proef jaarlijks hoogstens *acht* Inlandsche jongelieden van 6 à 8 jaar, die hun verlangen te kennen geven om voor dokter-djawa te worden opgeleid, gratis kunnen worden toegelaten tot de genoemde scholen buiten *Java* en *Madoera* en de *Molukken*. Naar aanleiding hiervan vaardigde de Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid twee circulaires uit, de eene van 16 September 1891 N°. 9220

en gericht aan de betrokken Hoofden van Gewestelijk Bestuur, houdende verzoek om de noodige opgaven en mededeelingen te doen betreffende de Inlandsche jongelieden, die voor gratis-toelating in aanmerking zouden wenschen te komen, de andere van 21 September d. a. v. N°. 9382*a*, gericht aan de hoofdonderwijzers der Europeesche scholen, houdende naast een beschrijving van de Dokterdjawaschool en van de voordeelen aan eene plaatsing als inlandsch geneeskundige verbonden, een beroep op medewerking tot het jaarlijks verkrijgen van een voldoend aantal geschikte candidaten voor die inrichting.

Krachtens het Gouvernementsbesluit van 22 September 1891 N°. 10 (Staatsblad N°. 207) berust voortaan de herbenoeming van onderwijzers en onderwijzeressen der 1e en der 2e klasse, die van buitenlandsch verlof teruggekeerd zijn, of na ontslag uit hunne betrekking weder voor den dienst beschikbaar komen, bij den Departementschef.

Aan de inspecteurs van het lager onderwijs werd door den Directeur opgedragen, in den vervolge bij voordrachten tot definitieve benoeming van onderwijzers en onderwijzeressen, die tijdelijk in 's lands dienst zijn opgenomen, geneeskundige certificaten over te leggen, op grond waarvan kan verwacht worden, dat de gezondheidstoestand der betrokken personen niet reeds binnen enkele jaren aanleiding zal geven tot een verzoek om buitenlandsch verlof.

Verder vaardigde genoemde Departementschef eene circulaire (dd. 31 December 1891 N°. 12607) aan de Europeesche schoolcommissiën uit, waarin de voorschriften op het verstrekken van schrijfbehoeften aan de leerlingen der openbare scholen worden verduidelijkt.

Wegens ontstentenis of ziekte van onderwijzend personeel moesten drie scholen voor eenige dagen gesloten en aan negen andere scholen de lesuren tijdelijk gewijzigd worden, zoodanig dat de leerlingen dagelijks in twee elkander afwisselende groepen onderwijs ontvingen.

§ 2.

Toezicht op het lager onderwijs.

Het inspecteerend personeel en het aantal Europeesche schoolcommissiën bleven onveranderd.

Evenals gedurende verscheidene vorige jaren konden ook in het verslagjaar eenige scholen niet door de inspecteurs bezocht worden.

§ 3.

Akten van bekwaamheid tot het geven van onderwijs.

Alleen op de drie hoofdplaatsen van *Java* — op elke plaats tweemaal — werd gelegenheid gegeven tot het afleggen van akte-examens. Voor welke akten de adspiranten (20 mannen en 84 vrouwen) zich aanmeldden en hoedanig de uitslag der examens was, kan blijken uit tabel L[a]. A. Daarop zijn niet medegeteld 10 adspiranten (4 te *Batavia,* 1 te *Semarang* en 5 te *Soerabaja*), welke zich vóór den aanvang van het examen terugtrokken. Onder de adspiranten kwamen er geene voor, die bij éénzelfde gelegenheid twee of meer examens aflegden.

§ 4.

Opleiding van onderwijzers.

De in het vorige verslag vermelde nieuwe regeling der Normaalschool te *Batavia,* trad op 6 Juli 1891 in werking. Op denzelfden datum werd eene dergelijke inrichting te *Soerabaja* geopend.

Onder ult[o]. 1890 werden de lessen te *Batavia* gevolgd door 10 mannelijke en 12 vrouwelijke leerlingen, waaronder 1 en 2 niet behoorende tot het personeel in 's lands dienst. Gedurende 1891 lieten zich afschrijven 5 onderwijzers en 3 onderwijzeressen in 's lands dienst, waarvan 2 en 1 na het behalen der hoofdakte, alsmede 1

particuliere onderwijzer. Daarentegen werden ingeschreven 11 onderwijzers (waaronder 2 particuliere) en 7 onderwijzeressen. Van laatstbedoelden moesten wederom 1 particuliere onderwijzer en 1 gouvernements-onderwijzeres worden afgevoerd, zoodat bij het einde des jaars nog ingeschreven waren: 14 onderwijzers en 15 onderwijzeressen, waaronder respectievelijk 2 en 1 niet behoorende tot het onderwijzend personeel in 's lands dienst.

De Normaalschool te *Soerabaja* werd op bovenvermelden datum geopend met 20 leerlingen: 5 mannelijke en 15 vrouwelijke (waaronder 1 en 4 niet aan 's lands dienst verbonden, welke vóór het einde des jaars weder werden afgevoerd). Nog werden 1 onderwijzer en 1 onderwijzeres (in Gouvernements dienst) ingeschreven, zoodat de lessen op Ult°. 1891 werden gevolgd door 5 onderwijzers en 12 onderwijzeressen, allen aan openbare lagere scholen geplaatst. Enkele lessen werden bijgewoond door 1 hoofdonderwijzer en 3 hoofdonderwijzeressen.

De Normaalschool te *Batavia* werd naar een uitstekend gelegen en alleszins voldoend lokaal overgebracht; voor die te *Soerabaja* werd één der vertrekken van de Hoogere Burgerschool aldaar beschikbaar gesteld. Meubilair en leermiddelen waren voldoende. De bibliotheek te *Batavia* kon geene uitbreiding ondergaan, daar de inrichting van het nieuwe lokaal buitengewone uitgaven vorderde. Te *Soerabaja* is eene bibliotheek in wording.

De uitgaven voor de beide Normaalscholen en de ontvangsten wegens schoolgelden bedroegen over 1891:

Toelagen aan leeraren enz.	te *Batavia*	*f* 4.144.08
	te *Soerabaja*	» 1.832.—
	Totaal	*f* 5.976.08
Geïnde schoolgelden	te *Batavia*	*f* 1.435.—
	te *Soerabaja*	» 540.—
	Totaal	*f* 1.975.—
Blijft ten laste van den lande		*f* 4.001.08

Particuliere cursussen ter voorbereiding tot het examen voor de hulpakte werden gevonden:

te *Batavia* twee:

de eene, gehouden door twee leeraren van het Gymnasium *Willem III* en toegankelijk voor jongelieden van beiderlei kunne, telde op Ult°. 1891 6 mannelijke leerlingen,

de andere, de »Bataviasche Normaalschool tot opleiding van hulponderwijzeressen" (1) telde op genoemd tijdstip 7 vrouwelijke leerlingen;

aan de scholen der geestelijke zusters te *Batavia* en te *Soerabaja* alsmede aan de particuliere meisjesschool van Mejuffrouw ALMEROOD te *Soerabaja*; de meisjes, die deze cursussen volgden, zijn medegeteld onder de gewone leerlingen dier scholen (Tabel L°. K);

die te *Semarang*, verbonden aan de particuliere *Wilhelminaschool*, werd ultimo Januari van het verslagjaar opgeheven.

Nog vonden adspiranten voor verschillende akten gelegenheid, zich voor te bereiden door het nemen van privaatlessen bij enkele leeraren en onderwijzers.

§ 5.

Getal en aard der scholen.

In den loop van het verslagjaar werden drie nieuwe scholen geopend, namelijk: eene tweede gemengde school te *Magelang* (*Kedoe*) (2), eene eerste school B ter hoofdplaats *Djokjakarta* (3) en eene meisjesschool ter hoofdplaats *Kediri*. Nog werd machtiging verleend tot de

(1) De vereeniging werd als rechtspersoon erkend bij Gouvernements besluit van 8 April 1891 no. 9; de statuten zijn opgenomen in de Javasche Courant no. 30.

(2) Gelijktijdig werd aan de bestaande gemengde school de naam van eerste school gegeven en werd de aldaar in 1879 opgerichte school voor kinderen van mindere Inlandsche militairen, afkomstig uit de residentiën *Menado*, *Amboina*, *Ternate* en *Timor* en den Christelijken godsdienst belijdende, opgeheven.

(3) Tevens kreeg de aldaar bestaande eerste school den naam van eerste school A.

oprichting eener openbare meisjesschool te *Pekalongan*, die echter op het einde des jaars nog niet geopend was. Eindelijk werd de heropening der in April 1890 tijdelijk gesloten gemengde school te *Kraksaän* (*Probolinggo*) bevolen; deze heropening had echter eerst in het begin van 1892 plaats.

Daar de voor deze school benoemde hoofdonderwijzer reeds onder ult°. 1891 ter plaatse was, bedraagt op tabel L^a^. I het aantal hoofdonderwijzers één meer dan dat der gemengde scholen (1).

Bij het einde van 1891 was nu het aantal openbare lagere scholen geklommen van 144 tot 147 (waaronder 28 meisjesscholen), namelijk 112 op *Java* en *Madoera*, verdeeld over 65 plaatsen en 35 in de buitenbezittingen, verdeeld over 26 plaatsen

Het getal particuliere scholen bedroeg evenals bij het einde van het vorige jaar 17, waarvan 5 te *Batavia*, 5 te *Semarang*, 4 te *Soerabaja*, 1 te *Buitenzorg*, 1 te *Djombang* en 1 te *Padang*.

Tabel L^a^. B geeft een overzicht van de aantallen openbare en particuliere scholen in elk gewest. De openbare *eerste* lagere scholen en de openbare meisjesscholen zijn daar opgenomen onder de rubriek: scholen voor meer uitgebreid lager onderwijs. Een der beide scholen te *Gombong* (*Bagelen*) is uitsluitend bestemd voor de jongens van het daar gevestigde pupillen-korps (2).

Voor het eerst sedert 1886 komt weder eene school voor in de rubriek »gesubsidieerde bijzondere scholen." Deze is de »school met den bijbel" te *Batavia*, aan welke bij Gouvernementsbesluit van 20 October 1891 n°. 19 een subsidie uit 's lands kas van *f* 2500 voor het loopende jaar werd toegekend.

Blijkens de door de ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur ingediende opgaven bedroeg het aantal van onderwijs verstoken

---

(1) Zie ook de tabellen L^a^ B en C.

(2) Bij Staatsblad 1891 no. 133 werd bepaald, dat de in artikel 9 van het reglement voor deze inrichting (Staatsblad 1890 no. 91) bedoelde vacantie van acht dagen voortaan veertien dagen zal duren.

Europeesche kinderen, tusschen 6 en 14 jaren oud, in 1890 839 en in 1981 947. Van deze kinderen bevonden zich op of nabij gewestelijke afdeelingshoofdplaatsen: in 1890 704 (539 op *Java* en *Madoera* en 165 in de buitenbezittingen) en in 1891 610 (493 op *Java* en *Madoera* en 117 in de buitenbezittingen), en verder op of in de buurt van kleinere plaatsen respectievelijk 135 (102 op *Java* en *Madoera* en 35 in de buitenbezittingen) en 337 (283 op *Java* en *Madoera* en 54 in de buitenbezittingen).

Op de drie hoofdplaatsen van *Java* bleven de afzonderlijke namiddaglessen in het teekenen voor leerlingen der openbare scholen bestaan. Onder ult°. 1891 werden zij gevolgd: te *Batavia* door 30, te *Semarang* door 92 en te *Soerabaja* door 16, dat is te zamen door 138 leerlingen; bij het einde van 1890 waren deze cijfers: 26, 92 en 20 of te zamen evenveel als in 1891.

De volgende particuliere inrichtingen voor onderwijs zijn op den staat L[a]. B niet vermeld:

A. namiddag- of avondscholen,

B. teekenscholen en

C. gymnastiekscholen (1).

Omtrent deze inrichtingen, voor zooverre zij niet reeds hierboven onder § 4 vermeld zijn, volgen hier eenige opgaven.

A. Het aantal namiddagscholen, waar leerlingen, die ook de dagschool bezochten, aanvullend onderwijs in de gewone vakken ontvingen, was onder ult°. 1891 tot *twee* gedaald, namelijk 1 te *Makasser* van den onderwijzer HERMANIDES met 4 leerlingen, en 1 te *Neira* (*Banda*) van de onderwijzers RIJKÉE en VAN HOGEZAND, waarvan het getal leerlingen niet is opgegeven. Verder vond men:

te *Semarang* in het Protestantsche weeshuis eene avondschool met 18 leerlingen (8 jongens en 10 meisjes) voor herhalingsonderwijs aan jongelieden, die de lagere school reeds verlaten hadden;

(1) Over de school te *Magelang* voor Christenkinderen van Inlandsche militairen zie men de noot op bladz. 69.

te *Soerabaja* een namiddagcursus voor handenarbeid of huisvlijt, gehouden door den particulieren hoofdonderwijzer G. Buijs en bezocht door 12 jongens;

te *Koetoardjo* (*Bagelen*) eene door den hoofdonderwijzer Feekes aldaar gehouden namiddagschool voor lager onderwijs met 34 Javaansche jongens en 1 Chinees, die de gewone school niet bezoeken;

te *Pamakasan* (*Madoera*) eene namiddagschool met 19 leerlingen, uitsluitend bestemd voor onderwijs is nuttige en fraaie handwerken voor meisjes, gehouden door Mevrouw Fournier, geboren Kuipers.

B. Particuliere teekenscholen werden gevonden:

één te *Semarang* van den onderwijzer Van der Meulen met 9 leerlingen;

één te *Soerabaja* (één minder dan in het vorige jaar) van den onderwijzer Altman met 34 leerlingen en

één ter hoofdplaats *Pekalongan* (nieuw) van den onderwijzer Draaisma met 12 leerlingen.

Dit maakt een totaal van 55 leerlingen, dat is 11 meer dan is 1890.

C. Particuliere gymnastiekscholen vond men:

één te *Soerabaja* met 12 leerlingen (meisjes),

één te *Soerakarta* met 51 leerlingen (43 jongens en 8 meisjes),

één te *Djokjakarta* met 74 leerlingen (37 jongens en 37 meisjes),

één te *Pekalongan* (nieuw) met 18 leerlingen (9 jongens en 9 meisjes) en

één te *Makasser* met 30 jongens, of te zamen 185 leerlingen (119 jongens en 66 meisjes), dat is 9 leerlingen minder dan op ultimo 1890.

Op 13 plaatsen werden bewaarscholen aangetroffen (9 als onderdeelen van scholen voor lager of voortgezet lager onderwijs). Die scholen waren 23 in getal en zij werden bezocht door 1318 leerlingen, dat is 58 meer dan een jaar te voren. Hier volgt eene opgave van bedoelde scholen, van de plaatsen, waar zij gevestigd waren en van de aantallen leerlingen aan elke school bij het einde van 1891:

te *Batavia:*

1e. de *eerste* school der Vereeniging tot het verschaffen van voorbereidend onderricht, hoofdzakelijk aan kinderen van minvermogende Europeanen en met dezen gelijkgestelden, met 172 leerlingen (89 jongens en 83 meisjes),

2e. de *tweede* school dezer Vereeniging met 100 leerlingen (48 jongens en 52 meisjes),

3e. de Fröbelklasse der Ursulinen te *Noordwijk* met 71 leerlingen (31 jongens en 40 meisjes),

4e. die der Ursulinen te *Weltevreden* met 81 leerlingen (40 jongens en 41 meisjes),

5e. de Christelijke bewaarschool met 85 leerlingen (39 jongens en 46 meisjes);

te *Meester-Cornelis*:

6e. de Christelijke bewaarschool met 37 leerlingen (10 jongens en 27 meisjes);

te *Tegal:*

7e. eene bewaarschool met 21 leerlingen (10 jongens en 11 meisjes);

te *Pekalongan:*

8e. eene bewaarschool met 16 leerlingen (8 jongens en 8 meisjes);

te *Semarang*:

9e. de bewaarschool der Vrijmetselaarsloge met 91 leerlingen (48 jongens en 43 meisjes),

10e. de Fröbelklasse der Franciscanessen met 88 leerlingen (45 jongens en 43 meisjes),

11e. die der Mariaschool met 30 leerlingen (12 jongens en 18 meisjes),

12e. die van het Roomsch-Katholieke weeshuis met 52 leerlingen (17 jongens en 35 meisjes)

13e. die van het Protestantsche weeshuis met 26 leerlingen (14 jongens en 12 meisjes);

te *Soerakarta:*

14e. de »Solosche Fröbelschool" met 57 leerlingen (35 jongens en 22 meisjes);

te *Djokjakarta*:

15e. de bewaarschool der Vrijmetselaarsloge met 88 leerlingen (42 jongens en 46 meisjes);

te *Magelang*:

16e. eene bewaarschool met 19 leerlingen (8 jongens en 11 meisjes);

te *Soerabaja:*

17e. de Fröbelklasse der Ursulinen met 120 leerlingen (50 jongens en 70 meisjes),

18e. die der meisjesschool van mejuffrouw ALMEROOD met 25 leerlingen (14 jongens en 11 meisjes);

te *Probolinggo*:

19e. eene bewaarschool met 30 leerlingen;

te *Padang*:

20e. de Fröbelklasse der Zusters van Liefde met 36 leerlingen (20 jongens en 16 meisjes),

21e. de bewaarschool der Vrijmetselaarsloge met 28 leerlingen (17 jongens en 11 meisjes);

te *Makasser*;

22e. eene bewaarschool met 15 leerlingen;

te *Neira* (*Banda*):

23e. eene bewaarschool met 30 leerlingen.

De bewaarschool te *Pekalongan* werd in 1891 geopend; naar het schijnt waren de onder 19e, 22e en 23e genoemde scholen bij het einde van 1890 gesloten en werden zij in 1891 heropend.

§ 6.

Omvang van het onderwijs.

Aan zes gemengde scholen (*Depok, Soekaboemi, Oengaran, Kediri, Pasoeroean,* en *Palembang*) werden voor het eerst de beginselen der

Fransche taal onder de leerwakken opgenomen. Daarentegen werd het onderwijs in dit vak te *Pamekasan* gestaakt. Er zijn nu 13 gemengde (niet-eerste) scholen, waar het Fransch onderwezen wordt. Aan twee scholen te *Soerabaja* (de 1e gemengde A en de 1e meisjesschool) werd voortgegaan met het onderwijs in de Engelsche taal en aan de gemengde school te *Pekalongan* met dat in de handwerken voor meisjes.

Aan de meeste particuliere scholen bestond gelegenheid om behalve in de vakken van het gewoon lager onderwijs ook onderricht te ontvangen in ééne of meer vreemde talen, de gymnastiek, het teekenen en de vrouwelijke handwerken, aan twee scholen ook in de wiskunde.

Volgens opgaven van de hoofden der scholen hebben in den loop van het verslagjaar van de openbare scholen 151 leerlingen deelgenomen aan het toelatingsexamen voor het middelbaar onderwijs en 323 aan het klein ambtenaarsexamen en van de particuliere scholen 86 aan het eerste en 22 aan het tweede examen met het gevolg, dat voor toelating tot het middelbaar onderwijs 108 leerlingen van de openbare en 76 van de particuliere scholen en voor het klein ambtenaarsexamen 223 van de openbare en 13 van de particuliere scholen zijn geslaagd.

Aan 5 van de 147 openbare en 1 van de 17 particuliere scholen waren geene leerlingen ver genoeg gevorderd om eene hoogste klasse te vormen. Bij het einde van het vorige jaar was dit het geval met 4 van de 144 openbare en 1 van de 17 particuliere scholen.

Het aantal leerlingen in de hoogste klasse van alle scholen te zamen bedroeg 12.6 percent van het geheele aantal leerlingen tegen 14.9 percent op het einde van 1890.

§ 7.

Onderwijzend personeel.

Op twee onderwijzers, één der tweede en één der derde klasse,

werd de straf toegepast, vermeld in artikel 8 *b*, van de bepalingen tot regeling van de klassen en de bezoldigingen der onderwijzers (Staatsblad 1875 n°. 76[a]); voor beiden werd namelijk een bepaalde tijd — respectievelijk drie maanden en één maand — aangewezen, die ter erlanging van verdere traktementsverhoogingen buiten berekening blijft.

In den regel waren de rapporten over de geschiktheid en den dienstijver van het onderwijzend personeel gunstig, enkele malen zeer gunstig.

De onderwijzersvereenigingen te *Batavia* en te *Soerabaja* telden onder ultimo 1891 respectievelijk 26 en 14 leden; maandelijks hadden vergaderingen plaats, waarin voodrachten gehouden en onderwijszaken besproken werden.

De tabellen L[a] C, D en E bevatten opgaven betreffende het personeel, bij het lager onderwijs werkzaam, namelijk:

L[a] C aantallen onderwijzers, onderwijzeressen en kweekelingen, op het einde van het verslagjaar in elk gewest aan de openbare en de particuliere scholen geplaatst,

L[a] D eene naamlijst van de inspecteurs en van het onderwijzend personeel aan de openbare scholen,

L[a] E. een overzicht van de mutatiën onder dat personeel gedurende 1891.

Blijkens staat L[a] C bestond het personeel op gemeld tijdstip:

a. aan de openbare scholen uit: (1)

120 hoofdonderwijzers (+ 3), (2)
28 hoofdonderwijzeressen (+ 1),
170 hulponderwijzers (+ 14),
147 hulponderwijzeressen (— 2),

---

(1) Het aantal hoofdonderwijzers bedroeg één meer dan het aantal gemengde scholen; dit werd veroorzaakt door de omstandigheid, dat de voor de heropening der school te *Kraksaän* (*Probolinggo*) aangewezen hoofdonderwijzer op het einde van 1891 reeds ter plaatse was, maar de school eerst in het begin van 1892 werd geopend.

(2) De cijfers tusschen haakjes geven de verschillen met 1890 aan.

1 mannelijke kweekeling (— 1) en
4 vrouwelijke kweekelingen (+ 1).

b. aan de particuliere scholen uit:

7 hoofdonderwijzers (0),
10 hoofdonderwijzeressen (0),
17 hulponderwijzers (0),
71 hulponderwijzeressen (+ 4).
0 mannelijke kweekelingen (0) en
1 vrouwelijke kweekeling (— 5).

Het geheele personeel bij het openbaar lager onderwijs in dienst (1) met inbegrip van hen, die met buitenlandsch verlof afwezig (38 onderwijzers en 13 onderwijzeressen), op nonactiviteit (5 onderwijzers en 1 onderwijzeres) en bij het Inlandsch onderwijs gedetacheerd waren (2) bestond uit:

80 onderwijzers der 1e klasse,
147 » » 2e »
50 » » 3e » met hoofdakte en
68 » » 3e » » hulpakte;
12 onderwijzeressen der 1e klasse (3),
32 » » 2e »
14 » » 3e » met hoofdakte en
131 » » 3e » » hulpakte.

Het geheele uit 's lands kas bezoldigde personeel bestond derhalve uit 534:

345 mannen, van welke 277 of 80 percent de hoofdakte bezaten en 189 vrouwen, van welke 58 of 31 percent de hoofdakte bezaten.

Op ultimo December 1890 waren deze cijfers:

totaal 522 personen, namelijk:

---

(1) De kweekelingen, allen onbezoldigd, zijn hier niet medegeteld.

(2) Een onderwijzer der 2e klasse werd tijdelijk voor het middelbaar onderwijs aangewezen, maar was op ultimo 1891 nog in functie bij het lager onderwijs.

(3) Waarvan één tijdelijk geplaatst als 2e klasse.

330 mannen en 192 vrouwen, van welke respectievelijk 262 en 54 of 79% en 28% in het bezit der hoofdakte.

Bij het personeel aan 's lands dienst verbonden zijn niet medegeteld *drie* hulponderwijzeressen, welke op haar verzoek zonder bezoldiging aan openbare scholen werkzaam waren gesteld, terwijl onder de opgaven betreffende het personeel aan de particuliere scholen niet medegerekend zijn de personen, die óf niet tot het vaste personeel der school behoorden maar alleen enkele lessen kwamen geven, óf wel aan de inrichting verbonden waren, maar alleen akten voor enkele vakken (meestal voor vreemde talen en voor vrouwelijke handwerken) bezaten en in die vakken onderwijs gaven.

Het volgende overzicht betreffende de mutatiën onder het aan 's lands dienst verbonden personeel gedurende 1891 is uit staat L[a] E getrokken (1):

a. 4 onderwijzers en
2 onderwijzeres overleden (0);

b. 6 onderwijzers en
5 onderwijzeressen werden eervol uit 's lands dienst ontslagen (0);

c. 4 onderwijzers en
16 onderwijzeressen werden eervol uit hunne betrekking ontslagen of van tijdelijke werkzaamstelling ontheven (—2);

d. 10 onderwijzers gingen in andere betrekkingen over (+1);

e. 20 onderwijzers en
8 onderwijzeressen vertrokken met verlof naar *Europa* (—4);

f. 16 onderwijzers en
5 onderwijzeressen werden herbenoemd na nonactiviteit of na terugkeer van verlof (+4);

g. 32 onderwijzers en
20 onderwijzeressen traden bij het openbaar onderwijs in

(1) De cijfers tusschen haakjes geven de verschillen (voor mannen en vrouwen te zamen) met 1890 aan.

g. dienst; van dezen waren 28 onderwijzers en 5 onderwijzeressen uit *Nederland* gezonden; van de 4 onderwijzers en de 15 onderwijzeressen, die zich in *Indië* hadden aangemeld, waren er respectievelijk 3 en 11, welke hunne akte van bekwaamheid in *Nederland* behaald hadden (– 13);

h. 6 onderwijzers van het Inlandsch onderwijs werden bij het Europeesch lager onderwijs geplaatst (+6);

i. terugstellingen tot eene lagere klasse kwamen in dit jaar niet voor (–2);

§ 8.

Getal en aard der leerlingen.

De tabellen L[a] F, G en H bevatten gewestelijke opgaven betreffende den leeftijd en de kunne der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden, welke bij het einde van 1891 de lagere scholen bezochten, alsmede eene vergelijking van de totalen met die van het vorige jaar.

Staat L[a] F heeft betrekking op de openbare scholen, L[a] G op de particuliere scholen en L[a] H op *alle* scholen te zamen.

Blijkens deze staten bedroeg op ultimo 1891 het aantal Europeesche leerlingen:

aan de openbare scholen 11634 (6372 jongens en 5262 meisjes), of 213 (18 jongens en 195 meisjes) meer dan in 1890;

aan de particuliere scholen 2434 (715 jongens en 1719 meisjes) of 39 (1 jongen minder en 40 meisjes meer) meer dan in 1890;

aan alle scholen te zamen 14068 (7087 jongens en 6981 meisjes) of 252 (17 jongens en 235 meisjes) meer dan in 1890.

De tabellen L[a] I en K bevatten voor elke school in het bijzonder — L[a] I voor de openbare en L[a] K voor de particuliere scholen — opgaven omtrent de samenstelling van het onderwijzend personeel, de verdeeling

der leerlingen naar landaard, kunne en vorderingen onder ultimo 1891, alsmede omtrent het schoolverzuim en de aantallen leerlingen, die in den loop van het jaar de school verlieten; de totalen zijn vergeleken met die van 1890.

Aan de openbare scholen werd door 465 personen (kweekelingen en onbezoldigde hulponderwijzeressen zijn hier buiten rekening gelaten) onderwijs gegeven aan 12721 leerlingen, dat is gemiddeld één onderwijzer of onderwijzeres op 27.4 leerlingen; in 1890 was deze verhouding 1 op 27.6.

Onder het totaal aantal leerlingen kwamen 1087 kinderen van inlanders en vreemde oosterlingen voor, verdeeld als volgt:

405 inlandsche Christenen (291 jongens en 114 meisjes),

533 inlanders, niet-Christenen (510 jongens en 23 meisjes),

149 vreemde oosterlingen (138 jongens en 11 meisjes).

Onder ultimo 1890 bedroeg het aantal niet-Europeesche kinderen 976, dus 111 minder dan bij het einde van het verslagjaar.

6243 leerlingen of 49 percent van het totaal genoten kosteloos onderwijs; in 1890 was deze verhouding dezelfde.

In verband met hunne vorderingen waren de leerlingen aldus verdeeld:

6403 bevolkten de laagste, 4716 de middelste en 1602 de hoogste klasse, dat is achtereenvolgens 205, 55 en 84 meer dan in het vorige jaar.

Het gemiddeld schoolverzuim der leerlingen beliep in 1891 22.5 dag per leerling, dat is iets hooger dan in verscheidene vorige jaren, toen het 21 dagen per leerling bedroeg. Van de scholen, die het geheele jaar in werking waren, had de meisjesschool te *Menado* het geringste cijfer (5 dagen per leerling) en hadden de meisjesschool te *Semarang* en de school te *Bonthain* het hoogste cijfer (49 dagen per leerling).

Van de 5494 leerlingen, die gedurende het verslagjaar bij de verschillende scholen uit de schoollijsten werden afgevoerd, hadden er 622 alle klassen doorloopen. De overige 4872 lieten zich grootendeels

weder bij andere scholen inschrijven. Niet zelden kwamen twee of meer af- en inschrijvingen op rekening van één zelfden leerling. In 1890 hadden 5304 afschrijvingen plaats, waarvan 703 wegens volbrachten leertijd en 4601 om andere redenen.

Aan de particuliere scholen werd onder ultimo 1891 door 24 onderwijzers en 81 onderwijzeressen, dus in het geheel door 105 personen, onderwijs gegeven aan 2439 leerlingen, dat is gemiddeld 1 op 23.2 tegen 1 op 23.7 in het jaar te voren.

Onder de leerlingen kwamen slechts 5 inlanders (niet-Christenen) voor, tegen 4 van dezelfde categorie in 1890.

De klassenverdeeling der leerlingen was als volgt: 951 waren in de laagste, 763 in de middelste en 725 in de hoogste klasse geplaatst.

De opgaven omtrent schoolverzuim en afschrijvingen waren wederom onvolledig. Voor zooveel opgegeven bedroeg het getal afgeschreven leerlingen 563, waarvan 169 alle klassen hadden doorloopen. Dit maakt respectievelijk 62 en 17 minder dan in 1890.

§ 9.

Schoollokalen, onderwijzerswoningen, schoolmeubelen, leermiddelen, schoolbibliotheken.

Ten behoeve van de in Augustus 1890 geopende school te *Soebang* (*Krawang*) werd een nieuw gebouw beschikbaar gesteld door het bestuur der maatschappij ter exploitatie van de *Pamanoekan-* en *Tjiassemlanden*. Van de overige 146 openbare scholen waren 109 in landsgebouwen en 37 in gehuurde lokalen gevestigd. Zeven schoolgebouwen werden vergroot en verbeterd. De overige lokalen als ook de onderwijzerswoningen werden behoorlijk onderhouden.

Voor aankoop en onderhoud van schoolmeubilair en leermiddelen werden steeds de noodige fondsen toegestaan.

Aan de Vereeniging tot oprichting en instandhouding van Christelijke bewaar- en zondagsscholen in de residentie *Batavia* werd vergund om des Zondags gebruik te maken van het lokaal der openbare 5de

lagere school te *Batavia* en desverkiezende ook van andere schoollokalen aldaar. Nog werd vergunning verleend: aan den hoofdonderwijzer te *Koetoardjo* (*Bagelen*) om in het schoolgebouw eene namiddagschool voor Inlanders te houden en aan een hulponderwijzer te *Pekalongan* om ten behoeve eener teeken- en gymnastiekschool gebruik te maken van schoollokaal en erf.

De localiteit en de inrichting der particuliere scholen waren in den regel zeer voldoende.

Aan 137 openbare lagere scholen, dat is op 10 na alle, waren kinderbibliotheken verbonden, welke te zamen 31187 werkjes of 1683 meer dan in 1890 bevatten.

Uitgaven en ontvangsten van het openbaar lager onderwijs in Nederlandsch-Indië gedurende 1891.

JAREN.	UITGAVEN.			ONTVANGSTEN.		VERSCHIL.		AANTAL (1) LEERLINGEN	GEMIDDELDE KOSTEN PER LEERLING.		AANMERKINGEN.
1891	*a.* Aan traktementen, reiskosten enz. van de inspecteurs	*f* 35542	09								(1) De getallen in deze kolom omvatten al de kinderen, die in den loop van het jaar op de openbare lagere scholen schoolonderwijs hebben genoten.
	b. » indemniteit voor schrijfloonen aan de plaatselijke schoolcommissien.	» 3625	—								
	c. » traktementen en toelagen van onderwijzers, onderwijzeressen en bedienden	» 1412487	61								
	d. » aandeelen der onderwijzers en onderwijzeressen in de schoolgelden	» 21806	11								
	e. » boeken, schoolbehoeften, meubilair, enz.	» 67683	25								
	f. » opleiding van onderwijzers	» 5976	08								
	g. » onderhoud der gebouwen, vernieuwingen en nieuwe werken	» 81703	64								
	h. » lokaalhuur	» 40415	—								
	i. » huishuur-indemniteit aan onderwijzers en onderwijzeressen	» 352380	—								
	Totaal	*f* 2021618	82	*f* 220037 (2)	21	*f* 1801581	61	18215	*f* 110	98	(2) Hierin zijn begrepen de ontvangsten der Normaalscholen ad *f* 1975.
1890	Aan gezamenlijke uitgaven	» 1955685	57	» 216348	56	» 1739335	01	17681	» 98	37	
	In 1891 meer	*f* 65935	25	*f* 3688	65	*f* 62246	60	534	*f* 12	61	
	In 1891 minder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

Specificatie der ontvangsten en der uitgaven, genoemd onder 1a c.,

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN. Traktementen van het onderwijzend personeel (1). Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.	Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.
						1ste Inspectie-
Bantam.....	Serang.....	2e kl.....	f 4200.—			
		3e »	» 1500.—			
		bediende.....	» 90.—			
				f 5790 —	f 48 —	f 34 50
Batavia.....	Hoofdplaats	1e kl.....	f 6550.—			
	1e school A.....	2e »	» 3500.—			
		3e »	» 2050.—			
		3e »	» 2025.—			
		3e »	» 1525.—			
		hulponderwijzeres.	» 1775.—			
		bediende.....	» 120.—			
				» 17545 —	» 100 —	» 27 20
	1e school B.....	1e kl.....	f 6600.—			
		2e »	» 4200.—			
		3e »	» 1575.—			
		3e »	» 2125.—			
		3e »	» 1000.—			
		hulponderwijzeres.	» 2100.—			
		bediende.....	» 120.—			
				» 17720 —	» 470 —	— —
	2e school.....	1e kl.....	f 6600.—			
		2e »	» 4200.—			
		3e »	» 2025.—			
		3e »	» 2100.—			
		hulponderwijzeres.	» 2220.—			
		» ..	» 1625.—			
		bediende.....	» 120.—			
				» 18890 —	» 185 —	» 224 —
	3e school.....	1e kl.....	f 6550.—			
		2e »	» 4500.—			
		3e »	» 1575.—			
		hulponderwijzeres.	» 1800.—			
		Transporteeren ...	f 14425.—	f 59145 —	f 803 —	f 285 70

d. en *c.* in den staat van uitgaven en ontvangsten op blz. 83.

Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
afdeeling.				
f 212 56	*f* 58 75	*f* 6143 81	*f* 587 50	(1) In deze kolom zijn niet medegerekend de voorloopige traktementen; de traktementen, uitbetaald over den duur der reis bij overplaatsing en de bezoldigingen der 3 teekenonderwijzers te Batavia, Semarang en Soerabaja, respectievelijk *f* 6116.64, *f* 2445 en *f* 3600, zoomede een bedrag van *f* 5530, zijnde traktementen gedurende 4 maanden van het onderwijzend personeel aan de school te *Magelang* voor kinderen van mindere Amboinesche militairen.
» 270 82	» 610 62⁵	» 18553 64⁵	» 6106 25	
» 204 71	» 808 64	» 19205 35	» 8086 37⁵	
» 339 17⁵	» 95 54	» 19733 71⁵	» 955 37⁵	
f 1072 26⁵	*f* 1573 55⁵	*f* 63634 52	*f* 15735 50	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.								
		Traktementen van het onderwijzend personeel.						Onderhoud en aanmaak van meubilair.		Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.		Bedrag.		Totaal per school.					
		Per transport.....	f	14	25.—	f	59945 —	f	803 —	f	285 70
Batavia.....	3e school.....	bediende.....	»		120.—						
						»	14545 —	»	110 —	»	118 —
	4e school.....	1e kl.....	f		6450.—						
		2e »	»		3300.—						
		3e kl.....	»		1800.—						
		hulponderwijzeres.	»		1800.—						
		» ..	»		250.—						
		bediende.....			120.—						
						»	13720 —	»	40 —	»	138 50
	5e school (1).....	1e kl.....	f		4200.—						
		2e »	»		3375.—						
		3e »	»		2025.—						
		hulponderwijzeres.	»		510.—						
		bediende.....	»		120.—						
						»	10230 —	»	175 —	»	115 75
	6e school.....	1e kl.....	f		6600.—						
		2e »	»		5150.—						
		3e »	»		750.—						
		hulponderwijzeres.	»		2220.—						
		» ..	»		1525.—						
		» ..	»		1200.—						
		bediende.....	»		120.—						
						»	17565 —	»	70 —	»	222 25
	1e Meisjesschool...	1e kl.....	f		5400.—						
		2e »	»		2750.—						
		hulponderwijzeres.	»		1755.—						
		» ..	»		1500.—						
		» ..	»		1500.—						
		» ..	»		1500.—						
		bediende.....	»		120.—						
						»	14525 —		— —	»	58 15
	2e Meisjesschool...	1e kl.....	f		4800.—						
		2e »	»		3100.—						
		hulponderwijzeres.	»		1980.—						
		» ..	»		1800.—						
		bediende.....	»		120.—						
						»	11800 —	»	120 —	»	680 10
		Transporteeren.....				f	142330 —	f	1318 —	f	1618 45

Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
f 1027 26⁵	*f* 1573 55⁵	*f* 63634 52	*f* 15735 50	
» 310 22⁵	» 151 95	» 15355 17⁵	» 1519 50	
» 309 58⁵	» 126 75	» 14354 83⁵	» 1267 52⁵	(¹) Met 1 April 1891 verheven tot eene 1e klasse school.
» 235 58	» 32 65	» 10788 98	» 326 50	
» 316 07	» 200 47⁵	» 18373 79⁵	» 2004 75	
» 309 88	» 893 44	» 15786 47	» 8954 37⁵	
» 434 04	» 101 61	» 13135 75	» 1016 12⁵	
f 2942 64⁵	3080 43	*f* 151289 52⁵	*f* 30804 27⁵	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN. Traktementen van het onderwijzend personeel. Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.	Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.
		Per transport.....		f 142330—	f 1318—	f 1618 45
Batavia....	Meester-Cornelis...	1e kl.....	f 6600.—			
	1e school.....	2e »	» 3150.—			
		3e »	» 1550.—			
		3e »	» 300.—			
		hulponderwijzeres.	» 1530.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 13220—	» 270—	» 12 60
	2e school.....	1e kl.....	f 6300.—			
		2e »	» 3850.—			
		hulponderwijzeres.	» 1800.—			
		bediende.....	» 97.50			
				» 12047 50	» 165—	» 121 25
	Meisjesschool.....	1e kl.....	f 5400.—			
		2e »	» 2400.—			
		hulponderwijzeres.	» 1800.—			
		bediende.....	» 97.50			
				» 9697 50	» 50—	» 228 85
	Depok	2e kl.....	f 3000.—			
		3e »	» 250.—			
		hulponderwijzeres.	» 1250.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 4590—	» 315—	» 62 75
	Buitenzorg.....	1e kl.....	f 6600.—			
	1e school.....	2e »	» 2550.—			
		3e »	» 1575.—			
		hulponderwijzeres.	» 1800.—			
		»	» 1525.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 14140—	» 120—	» 17 85
	2e school.....	1e kl.....	f 6000.—			
		2e »	» 3225.—			
		hulponderwijzeres.	» 1500.—			
		»	» 1500.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 12315—	» 225—	» 145 50
	Meisjesschool.....	1e kl.....	f 5100.—			
		2e »	» 3900.—			
		Transporteeren...	f 9000.—	f 208340—	f 2463—	f 2207 25

	Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
	f 2942 64⁵	f 3080 43	f 151289 52⁵	f 30804 27⁵	
	» 148 09	» 377 82	» 14028 51	» 3778 17	
	» 314 68⁵	» 42 51	» 12690 94⁵	» 425 12⁵	
	» 238 37⁵	» 125 44	» 10340 16⁵	» 1254 37⁵	
	» 216 22⁵	» 55 96	» 5239 93⁵	» 559 62⁵	
	» 238 34⁵	» 442 04	» 14958 23⁵	» 4420 37⁵	
	» 405 27	» 30 70	» 13121 47	» 307 —	
	f 4503 63⁵	f 4154 90	f 221668 78⁵	f 41548 94⁵	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.								
		Traktementen van het onderwijzend personeel.						Onderhoud en aanmaak van meubilair.		Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.		Bedrag.		Totaal per school.					
		Per transport.....	ƒ	9000.—	ƒ	208340	—	ƒ 2465	—	ƒ 2207	25
Batavia....	Buitenzorg.....										
	Meisjesschool.....	hulponderwijzeres.	»	2640.—							
		» ..	»	2300.—							
		bediende.....	»	90.—							
					»	14030	—	» 137	—	» 381	05
Krawang...	Poerwakarta.....	2e kl.....	ƒ	5100.—							
		3e »	»	250.—							
		hulponderwijzeres.	»	1750.—							
		bediende	»	90.—							
					»	7190	—	—	—	» 33	50
	Soebang	2e kl.....	ƒ	4200.—							
		bediende.....	»	90.—							
					»	4290	—	» 90	—	—	—
Preanger Regentschappen.	Bandoeng	1e kl.....	ƒ	5400.—							
		2e »	»	4575.—							
		3e kl.....	»	2100.—							
		hulponderwijzeres.	»	3720.—							
		bediende.....	»	90.—							
					»	15885	—	» 727	30	» 71	25
	Meisjesschool.....	2e kl.....	ƒ	3525.—							
		hulponderwijzeres.	»	1500.—							
		bediende.....	»	90.—							
					»	5115	—	» 30	—	» 180	50
	Tjandjoer.....	2e kl.....	ƒ	5400.—							
		hulponderwijzeres.	»	1800.—							
		bediende.....	»	90.—							
					»	7290	—	» 20	—	» 27	—
	Garoet.....	2e kl.....	ƒ	4750.—							
		3e »	»	125.—							
		hulponderwijzeres.	»	1500.—							
		bediende	»	90.—							
					»	6465	—	» 180	—	» 12	25
	Soekaboemi(1).....	1e kl.....	ƒ	4050.—							
		2e »	»	2800.—							
		3e »	»	1550.—							
		hulponderwijzeres.	»	550.—							
		bediende.....	»	90.—							
					»	9040	—	» 177	—	» 59	20
		Transporteeren			ƒ	277645	—	ƒ 3824	30	ƒ 2972	—

Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
f 4503 63⁵	*f* 4154 90	*f* 221668 78⁵	*f* 41548 94⁵	
» 329 47	» 251 50	» 15129 02	» 2515 —	
» 107 34⁵	» 68 —	» 7398 84⁵	» 680 —	
» 68 87	» 40 05	» 4488 92	» 400 50	
» 394 38	» 171 82⁵	» 17249 75⁵	» 1718 25	
» 158 37	» 118 30	» 5602 17	» 1183 —	
» 99 37	» 87 84	» 7524 21	» 878 37⁵	
» 91 10	» 148 06	» 6896 41	» 1480 62⁵	(1) Met 1 April 1891 verheven tot eene 1e klasse school.
» 198 01	» 179 30	» 9653 51	» 1793 —	
f 5950 55	*f* 5219 77⁵	*f* 295611 62⁵	*f* 52197 69⁵	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.								
		Traktementen van het onderwijzend personeel.						Onderhoud en aanmaak van meubilair.		Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.		Bedrag.		Totaal per school.					
		Per transport.....				f 277645	—	f 3824	30	f 2972	—
Cheribon...	Hoofdplaats.....										
	Gemengde school..	1e kl.....	»	5650.	—						
		2e »	»	4025.	—						
		hulponderwijzeres.	»	2600.	—						
		bediende.....	»	90.	—						
						» 12365	—	» 72	—	» 50	75
	Meisjesschool.....	2e kl.....	f	4100.	—						
		hulponderwijzeres.	»	3120.	—						
		bediende.....	f	90.	—						
						» 7310	—	» 25	—	» 155	35
	Indramajoe.....	2e kl.....	f	3425.	—						
		hulponderwijzeres.	»	2520.	—						
		bediende.....	»	90.	—						
						» 6035	—	» 150	—	» 13	50
Padangsche Benedenlanden.	Padang.....	1e kl.....	f	5500.	—						
	1e school.....	2e »	»	2900.	—						
		3e »	»	1500.	—						
		3e »	»	575.	—						
		hulponderwijzeres.	»	2700.	—						
		» .	»	1000.	—						
		bediende.....	»	90.	—						
						» 14265	—	» 120	—	» 4	90
	2e school.....	1e kl.....	f	6075.	—						
		2e »	»	3900.	—						
		3e »	»	1675.	—						
		hulponderwijzeres.	»	2100.	—						
		bediende.....	»	90.	—						
						» 13840	—	» 140	—	» 151	—
	Meisjesschool.....	2e kl.....	f	2600.	—						
		hulponderwijzeres.	»	1500.	—						
		bediende.....	»	90.	—						
						» 4190	—	» 89	50	» 59	80
Padangsche Bovenlanden.	Fort de Kock.....	2e kl.....	f	4200.	—						
		3e »	»	1750.	—						
		3e »	»	1575.	—						
		bediende.....	»	90.	—						
						» 7615	—	» 58	—	» 17	50
		Transporteeren.....				f 343265	—	f 4478	80	f 3424	80

Leermiddelen en prijzen.	10 pct aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
f 5950 55	f 5219 77⁵	f 295611 62⁵	f 52197 69⁵	
» 235 71	» 74 92	» 12798 38	» 749 15⁵	
» 87 17	» 39 44	» 7616 96	» 394 37⁵	
» 93 23⁵	» 56 34	» 6348 07⁵	» 563 44⁵	
» 211 30	» 445 26	» 15046 46	» 4452 62⁵	
» 245 92²	» 140 19	» 14517 11⁵	» 1401 87⁵	
» 153 83	» 135 08	» 4628 21	» 1350 82⁵	
» 246 50	» 109 21	» 8046 21	» 1092 12⁵	
f 7224 22	f 6220 21⁵	f 364613 03⁵	f 62202 12⁵	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.											
		Traktementen van het onderwijzend personeel.						Onderhoud en aanmaak van meubilair.			Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.		
		Onderwijzers of onderwijzeressen.		Bedrag.		Totaal per school.							
		Per transport				ƒ 343265	—	ƒ	4478	80	ƒ	3424	80
Padangsche Bovenlanden.	Padang Pandjang..	2e kl.....	ƒ	3000.—									
		hulponderwijzeres.	»	1500.—									
		bediende	»	90. –									
						» 4590	–	»	25	—	»	14	50
	Solok	2e kl.	ƒ	4550.—									
		bediende.....	»	90.—									
						» 4640	—	»	52	50	»	2	25
Tapanoeli..	Padang-Sidempoean.	2e kl	ƒ	3050.—									
		bediende.....	»	90.—									
						» 3140	—	»	25	—	»	16	50
Benkoelen..	Hoofdplaats.....	2e kl.....	ƒ	4800.—									
		3e »	»	1500.—									
		bediende	»	90.—									
						» 6390	—	»	68	50	»	29	50
Palembang..	Hoofdplaats	1e kl.....	ƒ	5100.—									
		2e »	»	2600.—									
		hulponderwijzeres.	»	1625.—									
		bediende.....	»	90.—									
						» 9415	—	»	50	—	»	28	75
Banka.....	Muntok.....	2e kl.....	ƒ	4800.—									
		3e »	»	1500.—									
		bediende.....	»	90.—									
						» 6390	—	»	25	—	»	15	—
Riouw.....	Riouw.....	2e kl.....	ƒ	2700.—									
		3e »		1500.—									
		bediende.....	»	90.—									
						» 4290	—	»	20	—	»	18	50
Sumatra's Oostkust....	Medan.....	2e kl.....	ƒ	3600. –									
		hulponderwijzeres	»	1700.—									
		bediende	»	210.—									
						» 5510	—	»	60	—	»	13	50
Atjeh en Onderhoorigheden.....	Kota-Radja												
	1e school.....	1e kl.....	ƒ	6350.—									
		2e »	»	3850.—									
		bediende.....	»	180.—									
		vivres.....	»	1102.50									
	2e school.....					» 11482	50	»	40	—	»	6	80
		2e kl.....	ƒ	3750.—									
		3e »	»	1500.—									
		Transporteeren...	ƒ	5250.—		ƒ 399112	50	ƒ	4844	80		3570	10

Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
f 7224 22	f 6220 21⁵	f 364613 03⁵	f 62202 12	
» 101 62	» 70 24	» 4801 36	» 702 37⁵	
» 25 91	» 48 45	» 4769 11	» 484 50	
» 45 64	» 24 27⁵	» 3251 41⁵	» 242 75	
» 85 50⁵	» 49 05	» 6622 55⁵	» 490 50	
» 185 48	» 119 75	» 9798 98	» 1197 50	
» 46 71	» 108 90	» 6585 61	» 1089 —	
» 85 24⁵	» 95 —	» 4508 74⁵	» 950 —	
» 161 12	» 173 44	» 5918 06	» 1734 37⁵	
» 66 82	» 163 19	» 11759 31	» 1631 87⁵	
f 8028 27	f 7072 51	f 422628 18	f 70724 98⁵	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN. Traktementen van het onderwijzend personeel. Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.	Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.
		Per transport....	ƒ 5250.—	ƒ 399112 50	ƒ 4844 80	ƒ 3370 10
Atjeh en Onderhoorigheden.....	2e school.....	3e kl.....	» 1500.—			
		bediende.....	» 180.—			
		vivres.....	» 1489.50			
				» 8419 50	» 50 —	» 28 50
Wester-Afd. van Borneo..	Pontianak.....	2e kl.....	ƒ 4850.—			
		3e ».....	» 1500.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 6440 —	» 25 —	» 25 —
						2de Inspectie-
Semarang..	Hoofdplaats.....	1e kl.....	ƒ 6000.—			
	1e school A.....	2e ».....	» 3550.—			
		3e ».....	» 1375.—			
		hulponderwijzeres	» 1800.—			
		tijd. » .	» 1500.—			
		bediende.....	» 90.—			
				ƒ 14315 —	ƒ 50 —	— —
	1e school B.....	1e kl.....	ƒ 6600.—			
		2e kl.....	» 4800.—			
		3e ».....	» 1500.—			
		3e ».....	» 1500.—			
		3e ».....	» 500.—			
		hulponderwijzeres	» 1000.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 15990 —	» 708 —	» 24 30
	2e school.....	1e kl.....	ƒ 6000.—			
		2e ».....	» 4400.—			
		3e ».....	» 2700.—			
		3e ».....	» 2050.—			
		hulponderwijzeres	» 1800.—			
		» .	» 1800.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 18840 —	» 350 —	» 207 25
		Transporteeren.....		ƒ 463117 —	ƒ 6027 80	ƒ 3855 15

Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
f 8028 27	f 7072 51	f 422628 18	f 70724 99⅝	
» 207 69	» 23 90	» 8729 59	» 239 —	
» 64 56⅝	» 126 —	» 6680 56⅝	» 1260 —	

afdeeling.

f 212 87⅝	f 426 62⅝	f 15004 50	f 4266 25
» 313 38	» 829 99	» 17865 67	» 8299 87⅝
» 590 96	» 64 90	» 20053 11	» 649 —
f 9417 74	f 8543 92⅝	f 490961 61⅝	f 85439 12

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN. Traktementen van het onderwijzend personeel. Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.	Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.
		Per transport.....		f 463117—	f 6027 80	f 3855 15
Semarang ..	3e school.....	1e kl.....	f 5600.—			
		2e »	» 3400.—			
		3e »	» 500.—			
		hulponderwijzeres	» 1500.—			
		» .	» 875.—			
		bediende	» 90.—			
				» 11965—	» 75—	» 98 25
	Meisjesschool.....	1e kl.....	f 4750.—			
		2e »	» 2700.—			
		hulponderwijzeres	» 1800.—			
		» .	» 1500.—			
		bediende	» 90.—			
				» 10840—	— —	» 525 20
	Tjandi.....	2e kl.....	f 4400.—			
		3e »	» 625.—			
		hulponderwijzeres	» 1120.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 6235—	— —	» 34 90⁵
	Ambarawa	1e kl.....	f 6000.—			
	Gemengde school	2e »	» 2400.—			
		3e »	» 1500.—			
		hulponderwijzeres	» 1975.—			
		bediende	» 90.—			
				» 11965—	» 183 90	» 65 50
	Meisjesschool.....	2e kl.....	f 3600.—			
		hulponderwijzeres	» 1895.—			
		bediende	» 90.—			
				» 5585—	» 20—	» 83 70
	Oengaran	2e kl.....	f 4900.—			
		hulponderwijzeres	» 1400.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 6390—	» 20—	» 17 50
	Salatiga.....	1e kl.....	» 5250.—			
	1e school.....	2e »	» 4200.—			
		hulponderwijzeres	» 2100.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 11640—	» 40—	» 3 60
		Transporteeren		f 527737—	f 6366 70	f 4683 80⁵

Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
f 9417 74	f 8543 92⁵	f 490961 61⁵	f 85439 12	
» 468 63	» 28 42⁵	» 12635 32⁵	» 284 25	
» 508 64	» 120 76	» 11994 60	» 1207 62⁵	
» 101 94⁵	» 127 30	» 6499 15	» 1273 —	
» 284 61	» 114 90	» 12615 91	» 1149 —	
» 194 97	» 65 25	» 5948 92	» 652 50	
» 112 58⁵	» 56 31	» 6596 39⁵	» 563 06	
» 101 36	» 188 31	» 11973 27	» 1883 14⁵	
f 11190 50	f 9245 18	f 559223 18⁵	f 92451 70	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.								
		Traktementen van het onderwijzend personeel.						Onderhoud en aanmaak van meubilair.		Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.		Bedrag.		Totaal per school.					
		Per transport.....				f 527737	—	f 6366	70	f 4683	80
Semarang..	Salatiga	1e kl.....	f	5350.—							
	2e school.....	2e »	»	2600.—							
		hulponderwijzeres	»	2245.—							
		tijd. » .	»	1000.—							
		bediende.....	»	90.—							
						» 11285	—	» 30	—	» 92	75
	Salatiga	2e kl.....	f	3900.—							
	Meisjesschool.....	tijd. hulponderw.	»	1500.—							
		bediende.....	»	90.—							
						» 5490	—	» 60	—	» 226	50
	Kendal.....	2e kl.....	f	4800.—							
		3e »	»	375.—							
		hulponderwijzeres	»	1350.—							
		bediende.....	»	90.—							
						» 6615	—	» 30	—	» 18	25
Tegal.....	Tegal	1e kl.....	f	6350.—							
	Gemengde school	2e »	»	2400.—							
		3e »	»	1725.—							
		hulponderwijzeres	»	1500.—							
		bediende.....	»	90.—							
						» 12065	—	» 80	—	» 59	60
	Meisjesschool.....	2e kl.....	f	3900.—							
		hulponderwijzeres	»	2520.—							
		bediende.....	»	90.—							
						» 6510	—	» 20	—	» 145	45
Pekalongan.	Pekalongan.....	1e kl.....	f	6300.—							
		2e »	»	2550.—							
		3e »	»	1500.—							
		hulponderwijzeres	»	2570.—							
		bediende.....	»	90.—							
						» 13010	—	» 40	—	» 163	85
Japara.....	Pati.....	1e kl.....	f	5400.—							
		2e »	»	4650.—							
		hulponderwijzeres	»	600.—							
		tijd. » .	»	875.—							
		bediende.....	»	90.—							
						» 11615	—	» 30	—	» 58	75
		Transporteeren.....				f 594327	—	f 6656	70	f 5448	95

Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
f 11190 50	f 9245 18	f 559223 18⁵	f 92451 70	
» 515 75	» 45 49	» 11968 99	» 454 87⁵	
» 77 11	» 57 26	» 5910 87	» 572 62⁵	
» 83 97	» 145 64	» 6892 86	» 1456 37⁵	
» 176 97⁵	» 147 12⁵	» 12528 70	» 1471 25	
» 97 89	» 66 81	» 6840 15	» 668 12⁵	
» 252 86⁵	» 184 06	» 13650 77⁵	» 1840 62⁵	
» 131 38	» 99 67⁵	» 11934 80⁵	» 996 75	
f 12526 44	f 9991 24	f 628950 33⁵	f 99912 32⁵	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.									
		Traktementen van het onderwijzend personeel.						Onderhoud en aanmaak van meubilair.		Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.		Totaal per school.						
		Per transport....	ƒ	—.—	ƒ	594327	—	ƒ	6656 70	ƒ	5448 95[5]
Japara.....	Japara.....	2e kl.....	ƒ	4200.—							
		3e »	»	500.—							
		tijd. hulponderw.	»	1000.—							
		bediende	»	90.—							
					»	5890	—	»	25 —	»	46 25
	Koedoes.....	2e kl.....	ƒ	2700.—							
		3e »	»	2600.—							
		hulponderwijzeres	»	2025.—							
		bediende.....	»	90.—							
					»	7415	—	»	54 —	»	44 —
	Djoewana.....	2e kl.....	ƒ	4700.—							
		tijd. hulponderw.	»	1500.—							
		bediende.....	»	90.—							
					»	6290	—	»	25 —	»	32 50
Rembang ..	Hoofdplaats.....	1e kl.....	ƒ	5850.—							
		2e »	»	2750.—							
		hulponderwijzeres	»	1500.—							
		bediende.....	»	90.—							
					»	10190	—	»	25 —	»	76 —
	Toeban.....	2e kl.....	ƒ	2700.—							
		tijd. hulponderw.	»	1500.—							
		bediende.....	»	90.—							
					»	4290	—	»	30 —	»	31 25
	Bodjonegoro	2e kl.....	ƒ	4800.—							
		3e »	»	1500.—							
		hulponderwijzeres	»	1800.—							
		bediende.....	»	90.—							
					»	8190	—	»	25 —	»	41 —
Banjoemas..	Banjoemas	1e kl.....	ƒ	6300.—							
		2e »	»	2700.—							
		hulponderwijzeres	»	2125.—							
		bediende.....	»	90.—							
					»	11215	—	»	155 —	»	81 —
	Bandjarnegara.....	2e kl.....	ƒ	4200.—							
		tijd. hulponderw.	»	1500.—							
		bediende.....	»	90.—							
					»	5790	—	»	115 —	»	24 50
		Transporteeren.....			ƒ	653597	—	ƒ	7110 70	ƒ	5825 45[5]

Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
f 12526 44	f 9991 24	f 628950 33⁵	f 99912 32⁵	
» 100 94	» 81 14	» 6143 33	» 811 37⁵	
» 122 45⁵	» 89 20	» 7724 65⁵	» 892 —	
» 118 68	» 69 36	» 6535 54	» 693 62⁵	
» 107 32	» 81 47⁵	» 10479 79⁵	» 814 75	
» 76 80⁵	» 63 61	» 4491 66⁵	» 636 12⁵	
» 114 84⁵	» 175 30	» 8546 14⁵	» 1753 —	
» 157 —	» 170 61	» 11778 61	» 1706 12⁵	
» 86 09⁵	» 179 65	» 6195 24⁵	» 1796 50	
f 13410 58	f 10901 58⁵	f 690845 32	f 109015 82⁵	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN. Traktementen van het onderwijzend personeel. Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.	Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.
		Per transport.....		f 653597 —	f 7110 70	f 5825 45⁵
Banjoemas..	Tjilatjap.....	2e kl.....	f 4200.—			
		3e »	» 2100.—			
		3e »	» 1500.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 7890 —	» 30 —	» 44 25
Bagelen....	Poerworedjo.....	1e kl.....	f 6500.—			
	Gemengde school	2e »	» 4200.—			
		3e »	» 1800.—			
		hulponderwijzeres	» 1800.—			
		»	» 500.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 15890 —	» 210 —	» 42 75
	Meisjesschool.....	2e kl.....	f 4200.—			
		hulponderwijzeres	» 1775.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 6065 —	» 25 —	» 66 80
	Wonosobo.....	2e kl.....	f 4675.—			
		3e »	» 2100.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 6865 —	» 80 —	» 14 75
	Keboemen.....	2e kl.....	f 2800.—			
		tijd. hulponderw.	» 1500.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 4390 —	» 80 —	» 19 —
	Koetoardjo	2e kl.....	f 3600.—			
		3e »	» 1500.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 5190 —	» 45 —	» 30 75
	Gombong	2e kl.....	f 4000.—			
	2e school.....	3e »	» 1500.—			
		hulponderwijzeres	» 1175.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 6765 —	» 200 —	» 66 —
	Pupillenschool.....	1e kl.....	f 5500.—			
		2e »	» 3300.—			
		3e »	» 2100.—			
		3e »	» 2050.—			
		3e »	» 1700 —			
		Transporteeren...	f 14650.—	f 706652 —	f 7780 70	f 6109 75⁵

Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
ƒ 13410 58	ƒ 10901 58⅝	ƒ 690845 32	ƒ 109015 82⅝	
» 129 92	» 101 16	» 8195 33	» 1011 62⅝	
» 427 53	» 338 21	» 16908 49	» 3382 12⅝	
» 110 35	» 114 29	» 6381 44	» 1142 87⅝	
» 80 55⅝	» 161 85	» 7202 15⅝	» 1618 53⅝	
» 68 10	» 151 79	» 4708 89	» 1517 87⅝	
» 106 26	» 121 59	» 5493 60	» 1215 87⅝	
» 235 71	» 115 81	» 7382 52	» 1158 12⅝	
ƒ 14569 00⅝	ƒ 12006 28⅝	ƒ 747117 74⅝	ƒ 120062 86	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN. Traktementen van het onderwijzend personeel. Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.	Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.
		Per transport....	ƒ 14650.—	ƒ 706652—	ƒ 7780 70	ƒ 6109 75[5]
Bagelen....	Pupillenschool.....	3e »	» 1425.—			
		3e »	» 1605.—			
		3e »	» 1500.—			
		3e »	» 1550.—			
		3e »	» 1500.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 22320—	» 50—	» 742--
Kedoe.....	Magelang.....	1e kl.....	ƒ 6300.—			
	1e school.....	2e »	» 2500.—			
		tijd. 3e kl.....	» 1500.—			
		3e kl.....	» 1050.—			
		hulponderwijzeres	» 1350.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 12790—	» 12—	» 26 45
	2e school (1).....	1e kl.....	ƒ 4000.—			
		2e »	» 2250.—			
		3e »	» 1575.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 7915—	» 106—	» 14 50
	Meisjesschool	2e kl.....	ƒ 3900.—			
		hulponderwijzeres	» 2820.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 6810—	» 37—	» 153 10
Djokjakarta.	Hoofdplaats.....	1e kl.....	ƒ 5800.—			
	1e school A.....	2e »	» 2850.—			
		3e »	» 1375.—			
		3e »	» 1550.—			
		hulponderwijzeres	» 500.—			
		tijd. »	» 1000.—			
		» »	» 1500.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 14665—	» 380—	» 3 60
	1e school B (2)....	1e kl	» 550.—			
		2e »	» 300.—			
				» 850—	— —	— —
	2e school.....	1e kl.....	ƒ 6600.—			
		2e »	» 4500.—			
		Transporteeren...	ƒ 11100.—	ƒ 772002—	ƒ 8365 70	ƒ 7049 40[5]

Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
f 14569 00	f 12006 28	f 747117 74	f 120062 86	
» 536 91	— —	» 23648 91	— —	
» 234 28	» 329 50	» 13392 23	» 3294 97	(1) Geopend 25 April 1891.
» 353 62	» 4 45	» 8393 57	» 44 50	
» 145 66	» 119 56	» 7265 32	» 1195 62	
» 275 40	» 630 85	» 15954 85	» 6308 50	(2) Geopend 1 December 1891.
» 189 83	— —	» 1039 83	— —	
f 16304 71	f 13090 —	f 816812 46	f 130906 45	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.									
		Traktementen van het onderwijzend personeel.						Onderhoud en aanmaak van meubilair.		Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.		Bedrag.		Totaal per school.					
		Per transport ...	ƒ	11100.—	ƒ	772002	—	ƒ	8365 70	ƒ	7049 40
Djokjakarta.	2e school.....	3e »	»	1500.—							
		3e »	»	250.—							
		tijd. 3e kl.....	»	1250.—							
		hulponderwijzeres	»	1700.—							
		tijd. »	»	1500.—							
		bediende.....	»	90.—							
	Meisjesschool.....	1e kl.....	ƒ	4450.—	»	17390	—	»	50 —	»	127 75
		2e »	»	2800.—							
		hulponderwijzeres	»	1970.—							
		» .	»	1500.—							
		bediende.....	»	90.—							
Soerakarta .	Hoofdplaats.....	1e kl.....	ƒ	6600.—	»	10810	—	»	150 —	»	298 65
	1e school.....	2e »	»	2450.—							
		3e »	»	1500.—							
		3e »	»	375.—							
		hulponderwijzeres	»	1675.—							
		bediende	»	90.—							
	2e school	1e kl.....	ƒ	6000.—	»	12690	—	»	245 —	»	4 30
		2e »	»	4525.—							
		3e »	»	2700.—							
		hulponderwijzeres	»	1685.—							
		bediende.....	»	90.—							
	3e school	1e kl.....	ƒ	5800.—	»	20000	—	»	232 —	»	181 25
		2e »	»	3400.—							
		3e »	»	1500.—							
		hulponderwijzeres	»	2375.—							
		bediende.....	»	90.—							
	Meisjesschool.....	1e kl.....	ƒ	5200.—	»	13165	—	»	50 —	»	73 —
		2e kl.....	»	2550.—							
		hulponderwijzeres	»	2340.—							
		» .	»	1650.—							
		Transporteeren ..	ƒ	11740.—	ƒ	846057	—	ƒ	9092 70	ƒ	7734 35

Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
f 16304 71	f 13090 64⅝	f 816812 46	f 130906 45⅝	
» 464 08	» 255 12⅝	» 18286 95⅝	» 2551 25	
» 251 92	» 225 65	» 11736 22	» 2256 50	
» 169 66	» 278 64	» 13387 60	» 2786 37⅝	
» 694 79	» 33 30	» 21141 34	» 333 —	
» 485 43	» 204 06	» 13977 49	» 2040 62⅝	
f 18370 59	f 14087 42	f 895342 06⅝	f 140874 20⅝	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.											
		Traktementen van het onderwijzend personeel.						Onderhoud en aanmaak van meubilair.			Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.		
		Onderwijzers of onderwijzeressen.		Bedrag.		Totaal per school.							
		Per transport....		ƒ 11740.—		ƒ 846057	—	ƒ 9092	70		ƒ 7734	33[5]	
Soerakarta..	Meisjesschool.....	bediende.....	»	90.—									
						» 11830	—	» 58	—		» 354	70	
	Klatten.....	1e kl.....	ƒ	5450.—									
		2e »	»	4700.—									
		hulponderwijzeres	»	2365.—									
		bediende.....	»	90.—									
						» 12605	—	» 40	—		» 73	25	
	Bojolali(1).....	1e kl.....	ƒ	3650.—									
		2e »	»	3150.—									
		3e kl.....	»	375.—									
		3e »	»	1500.—									
		bediende.....	»	90.—									
						» 8765	—	» 25	—		» 82	—	
Madioen....	Hoofdplaats.....	1e kl.....	ƒ	6000.—									
	Gemengde school..	2e »	»	3250.—									
		hulponderwijzeres	»	2100.—									
		tijd. » .	»	1500.—									
		bediende.....	»	90.—									
						» 12940	—	» 167	—		» 61	25	
	Meisjesschool	2e kl.....	ƒ	3600.—									
		hulponderwijzeres	»	1500.—									
		bediende.....	»	90.—									
						» 5190	—	—		—	» 178	30	
	Ngawi(2).....	1e kl.....	»	4000.—									
		2e »	ƒ	4800.—									
		3e »	»	500.—									
		hulponderwijzeres	»	2100.—									
		bediende.....	»	90.—									
						» 11490	—	» 163	—		» 50	25	
Kediri.....	Hoofdplaats.....	1e kl.....	ƒ	6600.—									
	Gemengde school..	2e »	»	3000.—									
		hulponderwijzeres	»	2295.—									
		»	. »	1500.—									
		bediende.....	»	90.—									
	Meisjesschool (*a*)..					» 13485	—	» (3) 223	—		» 89	80	
		Transporteeren.....				ƒ 922362	—	ƒ 9768	70		ƒ 8623	90[5]	

Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
f 18570 59	*f* 14087 42	*f* 895342 06⅝	*f* 140874 20⅝	
» 368 79	» 160 79	» 12772 28	» 1607 87⅝	
» 220 17⅝	» 25 21	» 12963 63⅝	» 252 12⅝	(1) Met 1 April 1891 verheven tot 1e klasse school.
» 298 12	» 21 12⅝	» 9191 24⅝	» 211 25	
» 164 59	» 178 77⅝	» 13511 41⅝	» 1787 75	
» 171 33⅝	» 87 37⅝	» 5627 21	» 873 75	(2) Met 1 Mei 1891 verheven tot 1e klasse school.
» 237 71	» 156 11	» 12097 07	» 1561 12⅝	
» (4) 385 04⅝	» 190 04	» 14372 88⅝	» 1900 37⅝	(*a*) Geopend op 23 December 1891.
f 20216 35⅝	*f* 14906 84⅝	*f* 975877 80⅝	*f* 149068 45⅝	(3) Hieronder is begrepen een bedrag van *f* 138 voor eerste inrichting van de meisjesschool.

(4) Hieronder is begrepen een bedrag van *f* 63.03 ten behoeve der meisjesschool.

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN. Traktementen van het onderwijzend personeel. Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.	Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.
		Per transport.....		*f* 922362—	*f* 9768 70	*f* 8623 90[5]
Kediri.....	Blitar.....	1e kl.....	*f* 6000.—			
	Gemengde school..	2e »	» 4800.—			
		3e »	» 1250.—			
		hulponderwijzeres	» 1625.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 13765—	» 34—	» 46 15
	Meisjesschool.....	2e kl.....	*f* 3575.—			
		hulponderwijzeres	» 1500.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 5165—	— —	» 111 80[5]
	Toeloeng Agoeng..	2e kl.....	*f* 3600.—			
		3e »	» 1575.—			
		hulponderwijzeres	» 2340.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 7605—	— —	» 45 50
	Ngandjoek.....	2e kl.....	*f* 4500.—			
		hulponderwijzeres	» 2695.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 7285—	» 20—	» 16 50
Z.- en Oos-	Bandjermasin.....	1e kl.....	*f* 6000.—			
ter-Afdeeling	Gemengde school..	2e »	» 3600.—			
van Borneo..		tijd. 3e kl.....	» 1500.—			
		hulponderwijzeres	» 1995.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 13185—	» 170—	» 73 60
	Meisjesschool.....	2e kl.....	*f* 3850.—			
		hulponderwijzeres	» 600.—			
		tijd. » .	» 1000.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 5540—	» 20—	» 164 90

3de Inspectie-

Soerabaja..	Hoofdplaats.....	1e kl.....	*f* 5500.—			
	1e school A.....	2e »	» 3550.—			
		3e »	» 1525.—			
		Transporteeren..	*f* 10575.—	*f* 974907—	*f* 10012 70	*f* 9082 36

Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
f 20216 35⁵	*f* 14906 84⁵	*f* 975877 60⁵	*f* 149068 45⁵	
» 173 07⁵	» 113 74	» 14131 96⁵	» 1137 37⁵	
» 184 91	» 47 06	» 5508 77⁵	» 470 62⁵	
» 90 71	» 70 97⁵	» 7812 18⁵	» 709 75	
» 49 73⁵	» 81 74	» 7452 97⁵	» 817 37⁵	
» 139 04	» 112 96	» 13680 60	» 1129 62⁵	
» 84 70	» 70 96	» 5880 56	» 709 62⁵	

afdeeling.

f 20938 52⁵	*f* 15404 28	*f* 1030344 86⁵	*f* 154042 83

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.									
		Traktementen van het onderwijzend personeel.						Onderhoud en aanmaak van meubilair.		Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.		Bedrag.		Totaal per school.					
		Per transport....	*f*	10575.—		*f* 974907	—	*f* 10012	70	*f* 9082	36
Soerabaja..	1e school A.....	hulponderwijzeres	»	2220.—							
		» .	»	1800.—							
		bediende.....	»	90.—							
						» 14665	—	» 245	—	» 11	60
	1e school B.....	1e kl.....	*f*	6000.—							
		2e »	»	4800.—							
		3e kl.....	»	1500.—							
		3e »	»	1500.—							
		hulponderwijzeres	»	1625.—							
		bediende.....	»	90.—							
						» 15515	—	—	—	—	—
	2e school.....	1e kl.....	*f*	5550.—							
		2e »	»	3900.—							
		3 »	»	1125.—							
		3e »	»	1650.—							
		hulponderwijzeres	»	1700.—							
		tijd. » .	»	1500.—							
		bediende.....	»	90.—							
						» 15515	—	» 100	—	» 135	—
	3e school.....	1e kl.....	*f*	6600.—							
		2e »	»	3150.—							
		3e »	»	1500.—							
		hulponderwijzeres	»	1800.—							
		tijd. » .	»	1500.—							
		bediende.....	»	90.—							
						» 14640	—	» 110	—	» 90	30
	4e school.....	1e kl.....	*f*	6000.—							
		2e »	»	4050.—							
		3e »	»	2175.—							
		bediende.....	»	90.—							
						» 12315	—	» 60	—	» 27	—
	5e school.....	1e kl.....	*f*	6600.—							
		2e »	»	2100.—							
		hulponderwijzeres	»	2940.—							
		tijd. » .	»	1500.—							
		bediende.....	»	90.—							
						» 13230		» 75		» 122	75
		Transporteeren.....				*f* 1060787	—	*f* 10602	70	*f* 9469	01

Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
f 20938 52⁵	*f* 15404 28	*f* 1030344 86⁵	*f* 154042 83	
» 181 72	» 380 51	» 15483 85	» 3805 12⁵	
» 221 14	» 555 31	» 16291 45	» 5553 12⁵	
» 430 38	» 103 79	» 16284 17	» 1037 87⁵	
» 309 96	» 199 21	» 15349 47	» 1992 12⁵	
» 81 25	» 89 47⁵	» 12572 72⁵	» 894 75	
» 427 36	» 20 17⁵	» 13875 28⁵	» 201 75	
f 22590 33⁵	*f* 16752 75	*f* 1120211 79⁵	*f* 167527 58	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.										
		Traktementen van het onderwijzend personeel.						Onderhoud en aanmaak van meubilair.			Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.		Bedrag.		Totaal per school.						
		Per transport.....				ƒ 1060787	—	ƒ 10602	70		ƒ 9469	01
Soerabaja...	1e meisjesschool...	1e kl.....	ƒ	5350. –								
		2e »	»	3900.—								
		hulponderwijzeres	»	1525.—								
		»	»	1475.—								
		»	»	1800.—								
		bediende.....	»	90.—								
						» 14140	—	» 367	—		» 0	70
	2e meisjesschool...	1e kl.....	ƒ	5150.—								
		2e »	»	3300.—								
		hulponderwijzeres	»	2520.—								
		bediende.....	»	90.—								
						» 11060	–	—	–		» 360	50
	Grissee.....	2e kl	ƒ	3900.—								
		hulponderwijzeres	»	1500.—								
		bediende.....	»	90.—								
						» 5490	—	» 20	—		» 36	75
	Modjokerto.....	1e kl.....	ƒ	6600.—								
		2e »	»	3300.—								
		3e »	»	1500.—								
		hulponderwijzeres	»	1050.—								
		tijd. hulponderw.	»	500.—								
		bediende.....	»	90.—								
						» 13040	—	» 35	—		» 75	—
	Sidoardjo.....	2e kl.....	ƒ	3300.—								
		3e »	»	1500.—								
		tijd. hulponderw.	»	1500.—								
		bediende.....	»	90.—								
						» 6390	—	» 20	—		» 39	50
	Djombang	2e kl.....	ƒ	5100.—								
		3e »	»	1500.—								
		bediende	»	90.—								
						» 6690	—	» 257	—		» 4	25
Madoera ...	Pamekassan	2e kl.....	ƒ	4800.—								
		3e »	»	1500.—								
		bediende.....	»	90.—								
						» 6390	—	—	—		» 35	—
		Transporteeren.....				ƒ 1123987	—	ƒ 11301	70		ƒ 10020	71

Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
f 22590 33⁵	*f* 16572 75	*f* 1120211 79⁵	*f* 167527 58	
» 294 07	» 413 —	» 15214 77	» 4130 02⁵	
» 224 32⁵	» 16 21	» 11661 03⁵	» 162 12⁵	
» 70 38	» 59 57⁵	» 5676 70⁵	» 595 75	
» 189 20	» 79 22⁵	» 13418 42⁵	» 792 25	
» 133 35	» 97 39	» 6680 24	» 973 87⁵	
» 72 64	» 83 14	» 7107 03	» 831 37⁵	
» 106 45	» 114 87⁵	» 6646 32⁵	» 1148 75	
f 23680 75	*f* 17616 16⁵	*f* 1186606 32⁵	*f* 176161 73	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN. Traktementen van het onderwijzend personeel. Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.	Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.
		Per transport.....		ƒ 1123987 —	ƒ 11301 70	ƒ 10020 71
Madoera ...	Bangkalan.....	2e kl.....	ƒ 4800.—			
		3e »	» 250.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 5140 —	— —	» 23 —
	Soemenep.....	2e kl.....	ƒ 4250.—			
		3e »	» 1950.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 6290 —	— —	» 31 50
Pasoeroean .	Pasoeroean	1e kl.....	ƒ 5400.—			
	Gemengde school..	2e »	» 3700.—			
		hulponderwijzeres.	» 2400.—			
		» .	» 1500.—			
		bediende	» 90.—			
				» 13090 —	» 58 50	» 89 40
	Meisjesschool.....	2e kl.....	ƒ 3600.—			
		hulponderwijzeres	» 1800.—			
		»	» 375.—			
		tijd. »	» 1125.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 6990 —	» 25 —	» 238 30
	Malang.....	1e kl.....	ƒ 6600.—			
	Gemengde school..	2e »	» 3150.—			
		hulponderwijzeres	» 2640.—			
		» .	» 1500.—			
		»	» 500.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 14480 —	» 102 50	» 50 05
	Meisjesschool.....	2e kl.....	ƒ 3600.—			
		tijd. hulponderw.	» 1500.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 5190 —	» 78 —	» 123 75
	Lawang.....	2e kl.....	ƒ 3500.—			
		3e »	» 1500.—			
		hulponderwijzeres	» 500.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 5590 —	» 340 —	» 27 —
		Transporteeren.....		ƒ 1180757 —	ƒ 11905 70	ƒ 10603 71

Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
f 23680 75	*f* 17616 16⁵	*f* 1186606 32⁵	*f* 176161 73	
» 59 33	» 43 52⁵	» 5265 85⁵	» 435 25	
» 43 15	» 50 32⁵	» 6414 97⁵	» 503 25	
» 253 56	» 162 22⁵	» 13653 68⁵	» 1622 25	
» 221 91	» 123 69	» 7598 90	» 1236 87⁵	
» 265 56	» 247 74	» 13145 85	» 2477 37⁵	
» 150 17	» 175 53	» 5717 45	» 1755 31	
» 91 35	» 121 31	» 6169 66	» 1213 12⁵	
f 24765 78	*f* 18540 51	*f* 1246572 70	*f* 185405 16⁵	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN. Traktementen van het onderwijzend personeel. Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.	Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.
		Per transport.....		f 1180757 —	f 11905 70	f 10603 71
Pasoeroean..	Bangil.....	2e kl.....	f 3900.—			
		hulponderwijzeres	» 2175.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 6165 —	» 55	» 29 50
Probolinggo..	Probolinggo.....	1e kl.....	f 5450.—			
	1e school.....	2e »	» 4800.—			
		hulponderwijzeres	» 1500.—			
		»	» 2100.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 13940 —	» 34 —	» 19 40
	2e school(1).....	1e kl.....	f 4050.—			
		2e »	» 2800.—			
		3e »	» 750.—			
		tijd. hulponderw.	» 875.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 8565 —	» 133 —	» 66 05
	Meisjesschool.....	2e kl.....	f 3600.—			
		tijd. hulponderw.	» 1500.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 5190 —	» 62 —	» 95 15
	Kraksaän (a).....	2e kl	f 300.—			
		bediende.....	» 7.50			
				» 307 50	» (2) 464 —	— —
	Loemadjang.....	2e kl.....	» 3600.—			
		hulponderwijzeres	» 1200.—			
		tijd. »	» 500.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 5390 —	— —	» 14 50
Besoeki....	Besoeki.....	2e kl.....	f 2700.—			
		hulponderwijzeres	» 1500.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 4290 —	» 65 —	» 7 —
	Sitoebondo.....	2e kl.....	f 3300.—			
		3e »	» 1650.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 5040 —	» 25 —	» 24 50
	Bondowoso.....	2e kl.....	f 4100.—			
		3e »	» 1500.—			
		Transporteeren...	f 5600.—	f 1229644 50	f 12743 70	f 10859 81

Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
f 24765 78	*f* 18540 51	*f* 1246572 70	*f* 185405 16⁵	
» 57 72	» 35 15	» 6342 37	» 351 50	
» 174 92	» 251 92⁵	» 14420 24⁵	» 2519 25⁵	(1) Met 1 April 1891 verheven tot 1e klasse school.
» 426 54	» 22 74	» 9213 33⁵	» 227 37⁵	
» 92 14	» 106 07	» 5545 36	» 1060 66⁵	(a) Heropend 1 December 1891.
» 186 25	— —	» 957 75	— —	(2) Eerste inrichting. Het meubilair werd na sluiting dezer school in 1890 afgestaan aan de in dat jaar geopende school te *Djombang (Soerabaja)*.
» 65 52⁵	» 47 41	» 5517 43⁵	» 474 12⁵	
» 35 41⁵	» 46 19	» 4443 60⁵	» 461 87⁵	
» 109 74⁵	» 121 31	» 5320 55⁵	» 1213 12⁵	
f 25914 03⁵	*f* 19171 30⁵	*f* 1298333 35	*f* 191713 08	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.								
		Traktementen van het onderwijzend personeel.				Onderhoud en aanmaak van meubilair.		Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.		
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.		Totaal per school.					
		Per transport....	*f*	5600 —	*f* 1229644	50	*f* 12743	70	*f* 10859	81
Besoeki....	Bondowoso.....	bediende.....	»	90. —						
					» 5690	—	» 60	—	» 17	25
	Djember.....	2e kl.....	*f*	4400.—						
		3e »	»	1500.—						
		bediende.....	»	90.—						
					» 5990	—	» 10	—	» 4	50
	Banjoewangi.....	2e kl.....	*f*	4900.—						
		hulponderwijzeres	»	375. —						
		tijd. »	»	1125.—						
		bediende.....	»	90.—						
					» 6490	—	» 30	—	» 22	75
Celebes en	Makasser.....	1e kl.....	*f*	6600.—						
Onderhoorigheden.....	1e school.....	2e »	»	3300.—						
		3e »	»	1575.—						
		hulponderwijzeres	»	2400.—						
		bediende.....	»	90.—						
					» 13965	—	» 25	—	» 3	—
	2e school.....	1e kl.....	*f*	6600.—						
		2e »	»	3550.—						
		3e »	»	1500.—						
		hulponderwijzeres	»	600.—						
		tijd. »	»	875.—						
		bediende.....	»	90.—						
					» 13215	—	» 120	—	» 105	—
	Meisjesschool.....	2e kl.....	*f*	3400.—						
		tijd. hulponderw.	»	1500.—						
		bediende.....	»	90.—						
					» 4990	—	» 40	—	» 151	60
	Maros.....	2e kl.....	*f*	4825.—						
		tijd. 3e kl.....	»	1500.—						
		bediende.....	»	90.—						
					» 6415	—	» 40	—	» 29	50
	Bonthain.....	2e kl.....	*f*	3450.—						
		3e »	»	2160.—						
		bediende.....	»	90.—						
					» 5700	—	» 10	—	» 55	50
	Boeloecomba.....	2e kl.....	*f*	4550.—						
		tijd. 3e kl.....	»	1500.—						
		Transporteeren...	*f*	6050.—	*f* 1292099	50	*f* 12979	70	*f* 11248	91

	Leermiddelen en prijzen.		10 pct. aandeel schoolgelden.		Totaal.		Ontvangen schoolgelden.		TOELICHTINGEN.
	f 25914	03⁵	*f* 19171	30⁵	*f* 1298333	35	*f* 191713	08	
	» 62	38⁵	» 66	40	» 5896	03⁵	» 664	—	
	» 38	85	» 62	27⁵	» 6105	62⁵	» 622	75	
	» 103	21	» 71	14	» 6717	10	» 711	37⁵	
	» 117	81	» 399	—	» 14509	81	» 3990	—	
	» 412	18	» 71	40	» 13923	58	» 714	—	
	» 177	90	» 36	—	» 5395	50	» 360	—	
	» 166	24⁵	» 9	95	» 6660	69⁵	» 99	50	
	» 129	62⁵	» 27	37⁵	» 5922	50	» 273	75	
	f 27122	24	*f* 19914	84⁵	*f* 1353464	19⁵	*f* 199148	45⁵	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.								
		Traktementen van het onderwijzend personeel.						Onderhoud en aanmaak van meubilair.		Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.
		Onderwijzers of onderwijzeressen.		Bedrag.		Totaal per school.				
		Per transport...	*f*	6050.—	*f*	1292099	50	*f* 12979	70	*f* 11248 91
Celebes en Onderhoorigh..	Boeloecomba.....	bediende.....	»	90.—						
					»	6140	—	» 12	50	» 40 —
Menado.....	Menado.....	1e kl.....	*f*	5350.—						
	Gemengde school..	2e »	»	2750.—						
		3e »	»	2100.—						
		3e »	»	600.—						
		hulponderwijzeres	»	1900.—						
		tijd. »	»	1000.—						
		bediende.....	»	90.—						
					»	13790	—	—	—	» 60 —
	Meisjesschool	2e kl.....	*f*	4150.—						
		hulponderwijzeres	»	2125.—						
		bediende.....	»	90.—						
					»	6365	—	—	—	» 210 50
	Tondano	2e kl.....	*f*	3050.—						
		3e »	»	625.—						
		tijd. 3e kl.....	»	875.—						
		bediende.....	»	90.—						
					»	4640	—	» 95	—	» 26 —
	Amoerang.....	2e kl.....	*f*	3900.—						
		3e »	»	2400.—						
		bediende.....	»	90.—						
					»	6390	—	» 140	—	» 44 75
	Gorontalo.....	2e kl.....	*f*	2450.—						
		3e »	»	1500.—						
		bediende.....	»	90.—						
					»	3040	—	—	—	» 11 50
Amboina...	Amboina.....	1e kl.....	*f*	6300.—						
	Gemengde school..	2e »	»	3250.—						
		tijd. 3e kl.....	»	1500.—						
		» hulponderw.	»	1500.—						
		» .	»	2100.—						
		bediende.....	»	90.—						
					»	17740	—	» 90	—	» 168 75
	Meisjesschool	2e kl.....	*f*	2400.—						
		hulponderwijzeres	»	1800.—						
		Transporteeren...	»	4200.—	*f*	1347204	50	*f* 13416	20	*f* 11810 41

Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
f 27122 24	*f* 19914 84⁵	*f* 1353464 19⁵	*f* 199148 45⁵	
» 117 28	» 17 02⁵	» 6326 80⁵	» 170 25	
» 362 61⁵	» 294 81	» 14507 42⁵	» 2948 10	
» 144 25⁵	» 32 54	» 6752 29⁵	» 325 37⁵	
» 88 43	» 210 40	» 5059 83	» 2104 —	
» 93 97	» 160 15	» 6828 87	» 1601 50	
» 44 39	» 109 49	» 3205 38	» 1094 87⁵	
» 227 36⁵	» 265 32⁵	» 15491 44	» 2653 25	
f 28200 54⁵	*f* 21004 58⁵	*f* 1421636 24	*f* 210045 80⁵	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN. Traktementen van het onderwijzend personeel. Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.	Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.
		Per transport....	ƒ 4200.—	ƒ 1347204 50	ƒ 13416 20	ƒ 11810 41
Amboina...	Meisjesschool.....	bediende.....	» 90.—			
				» 4290 —	» 150 —	» 128 20
	Saparoea.....	2e kl.....	ƒ 6000.—			
		3e »	» 1800.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 7890 —	» 25 —	» 47 75
	Banda.....	1e kl.....	ƒ 6000.—			
	Gemengde school..	2e »	» 3000.—			
		3e »	» 1500.—			
		tijd. 3e kl.....	» 1500.—			
		hulponderwijzeres	» 1500.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 13590 —	» 40 —	» 24 25
	Meisjesschool.....	2e kl.....	» 3100.—			
		hulponderwijzeres	» 1800.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 4990 —	» 50 —	» 59 85
Ternate....	Ternate.....	1e kl.....	ƒ 6600.—			
		2e »	» 2800.—			
		3e »	» 1850. -			
		bediende.....	» 90.—			
				» 11340 —	— —	» 48 75
Timor.....	Koepang.....	2e kl.....	ƒ 3900.—			
		3e »	» 625.—			
		tijd. 3e kl.....	» 875.—			
		bediende.....	» 90.—			
				» 5490 —	» 30 —	» 30 —
		TOTAAL		ƒ 1394794 50	ƒ 13711 20	ƒ 12149 21

Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
ƒ 28200 54⁵	ƒ 21004 58⁵	ƒ 1421686 24	ƒ 210045 80⁵	
» 70 59	» 80 06	» 4718 85	» 800 62⁵	
» 106 76⁵	» 105 50	» 8175 01⁵	» 1055 —	
» 185 55⁵	» 281 81	» 11121 61⁵	» 2818 12⁵	
» 110 15	» 129 17⁵	» 5339 17⁵	» 1291 75	
» 143 59	» 145 59	» 11677 93	» 1455 88⁵	
» 81 65	» 72 02⁵	» 5703 67⁵	» 720 25	
ƒ 28898 84⁵	ƒ 21818 74⁵	ƒ 1471372 50	ƒ 218187 44	

L^a. **A.**

Uitslag der akte-examens.

SOORT DER AKTEN VAN BEKWAAMHEID.	Batavia.		Semarang.		Soerabaja.		Padang.		Makasser.		Amboina.		Menado.		TOTAAL.		Aanmerkingen.
	Geslaagd.	Niet geslaagd.	Geslaagd.	Niet geslaagd.	Geslaagd.	Niet geslaagd.	Geslaagd.	Niet geslaagd.	Geslaagd.	Niet geslaagd.	Geslaagd.	Niet geslaagd.	Geslaagd.	Niet geslaagd.	Geslaagd.	Niet geslaagd.	
I Hoofdonderwijzer	2	5	»	2	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	2	7	
II Hoofdonderwijzeres	1	1	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	2	
III Hulponderwijzer	»	6	»	»	»	2	»	»	»	»	»	»	»	»	»	8	
IV Hulponderwijzeressen	23	10	4	4	8	5	»	»	»	»	»	»	»	»	35	19	
V Onderwijzer in: de Fransche taal	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	»	
» Engelsche taal	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	
» Duitsche taal	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
» wiskunde	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	
» landbouwkunde	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
» gymnastiek	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
het teekenen	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
VI Onderwijzeres in: de Fransche taal	5	5	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	5	6	
» Engelsche taal	3	»	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	3	1	
» Duitsche taal	2	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	2	»	
» wiskunde	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
» vrouwelijke handwerken	3	»	1	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	5	1	
het teekenen	2	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	2	1	
» rekenen	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	»	
TOTAAL IN 1891	42	29	6	10	9	8	»	»	»	»	»	»	»	»	37	47	
» » 1890	38	32	8	7	9	11	»	2	2	1	2	1	»	»	59	54	
Vermeerdering	4	»	»	3	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
Vermindering	»	3	2	»	»	3	»	2	2	1	2	1	»	»	2	7	

La. B.

Getal en aard der scholen in Nederlandsch-Indië onder ultimo December 1891.

GEWESTEN.	Openbare scholen.			Gesubsidiëerde bijzondere scholen.			Niet gesubsidiëerde bijzondere scholen.			TOTAAL.		
	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.
Bantam	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Batavia	8	8	16	»	1	1	1	4	5	9	13	22
Krawang	2	»	2	»	»	»	»	»	»	2	»	2
Preanger-Regentschappen	4	1	5	»	»	»	»	»	»	4	1	5
Cheribon	2	1	3	»	»	»	»	»	»	2	1	3
Tegal	1	1	2	»	»	»	»	»	»	1	1	2
Pekalongan	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Semarang	7	6	13	»	»	»	4	1	5	11	7	18
Japara	4	»	4	»	»	»	»	»	»	4	»	4
Rembang	3	»	3	»	»	»	»	»	»	3	»	3
Soerabaja	8	4	12	»	»	»	»	5	5	8	9	17
Pasoeroean	4	2	6	»	»	»	»	»	»	4	2	6
Probolinggo	2	2	4	»	»	»	»	»	»	2	2	4
Besoeki	5	»	5	»	»	»	»	»	»	5	»	5
Banjoemas	3	»	3	»	»	»	»	»	»	3	»	3
Bagelen	6	1	7	»	»	»	»	»	»	6	1	7
Kedoe	1	2	3	»	»	»	»	»	»	1	2	3
Djokjakarta	1	3	4	»	»	»	»	»	»	1	3	4
Soerakarta	4	2	6	»	»	»	»	»	»	4	2	6
Madioen	2	1	3	»	»	»	»	»	»	2	1	3
Kediri	4	2	6	»	»	»	»	»	»	4	2	6
Madoera	3	»	3	»	»	»	»	»	»	3	»	3
Atjeh en Onderhoorigheden	1	1	2	»	»	»	»	»	»	1	1	2
Sumatra's Westkust	5	2	7	»	»	»	»	1	1	5	3	8
Benkoelen	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Palembang	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Oostkust van Sumatra	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Banka	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Riouw	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Transporteeren	87	39	126	»	1	1	5	11	16	92	51	143

GEWESTEN.	Openbare scholen.			Gesubsidiëerde bijzondere scholen.			Niet gesubsidiëerde bijzondere scholen.			TOTAAL.		
	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.
Per transport.....	87	39	126	»	1	1	5	11	16	92	51	143
Westerafdeeling van Borneo.....	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Z. en O. afdeeling van Borneo.....	1	1	2	»	»	»	»	»	»	1	1	2
Celebes en Onderhoorigheden.....	4	2	6	»	»	»	»	»	»	4	2	6
Menado.....	4	1	5	»	»	»	»	»	»	4	1	5
Amboina.....	3	2	5	»	»	»	»	»	»	3	2	5
Ternate.....	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Timor.....	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
TOTAAL IN 1891.....	102	43	147	»	1	1	5	11	16	107	57	164
» » 1890.....	102	42	144	»	»	»	5	12	17	107	54	161
Vermeerdering.....	»	3	3	»	1	1	»	»	»	»	3	3
Vermindering.....	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»

Lit. C.

Onderwijzend personeel bij de lagere scholen in Nederlandsch-Indië onder ultimo December 1891.

GEWESTEN.	Bij de openbare scholen.						Bij de bijzondere scholen.						Bij alle lagere scholen.						AANMERKINGEN.
	Hoofdonderwijzers.	Hulponderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	Hoofdonderwijzers.	Hulponderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	Hoofdonderwijzers.	Hulponderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	
Bantam	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»	
Batavia	12	26	»	4	28	1	3	8	»	3	37	1	15	34	»	7	65	2	
Krawang	2	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	2	1	»	»	»	»	
Preanger-Regentschappen	4	4	»	1	5	»	»	»	»	»	»	»	4	4	»	1	5	»	
Cheribon	2	1	»	1	3	»	»	»	»	»	»	»	2	1	»	1	3	»	
Tegal	1	2	»	1	2	»	»	»	»	»	»	»	1	2	»	1	2	»	
Pekalongan	1	2	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	1	2	»	»	1	»	
Semarang	10	16	»	3	17	1	2	1	»	3	14	»	12	17	»	6	31	1	
Japara	4	3	»	»	3	»	»	»	»	»	»	»	4	3	»	»	3	»	
Rembang	3	2	»	»	3	»	»	»	»	»	»	»	3	2	»	»	3	»	
Soerabaja	10	16	»	2	18	»	2	8	»	3	15	»	12	24	»	5	33	»	
Pasoeroean	4	5	»	2	8	»	»	»	»	»	»	»	4	5	»	2	8	»	
Probolinggo	4	2	»	1	4	1	»	»	»	»	»	»	4	2	»	1	4	1	
Besoeki	5	3	»	»	2	»	»	»	»	»	»	»	5	3	»	»	2	»	
Banjoemas	3	4	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	3	4	»	»	1	»	
Bagelen	6	14	»	1	5	»	»	»	»	»	»	»	6	14	»	1	5	»	
Kedoe	2	4	»	1	2	»	»	»	»	»	»	»	2	4	»	1	2	»	
Djokjakarta	3	7	»	1	7	»	»	»	»	»	»	»	3	7	»	1	7	»	
Soerakarta	5	10	»	1	8	»	»	»	»	»	»	»	5	10	»	1	8	»	
Madioen	2	2	»	1	4	»	»	»	»	»	»	»	2	2	»	1	4	»	
Kediri	4	4	»	2	7	»	»	»	»	»	»	»	4	4	»	2	7	»	
Madoera	3	3	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	3	3	»	»	»	»	
Atjeh en Onderhoorigheden	2	3	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	2	3	»	»	»	»	
Transporteeren	93	135	»	22	128	3	7	17	»	9	66	1	100	152	»	31	194	4	

GEWESTEN.	Bij de openbare scholen.						Bij de bijzondere scholen.						Bij alle lagere scholen.						AANMERKINGEN.
	Hoofdonderwijzers.	Hulponderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	Hoofdonderwijzers.	Hulponderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	Hoofdonderwijzers.	Hulponderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	
Per transport.....	93	135	»	22	128	3	7	17	»	9	66	1	190	152	»	31	194	4	
Sumatra's Westkust.....	6	6	1	1	5	1	»	»	»	1	5	»	6	6	1	2	10	1	
Benkoelen.....	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»	
Palembang.....	1	1	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	1	»	
Oostkust van Sumatra	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»	
Banka.....	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»	
Riouw.....	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»	
Westerafdeeling van Borneo.	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»	
Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo	1	2	»	1	2	»	»	»	»	»	»	»	1	2	»	1	2	»	
Celebes en Onderhoorigheden.	5	7	»	1	3	»	»	»	»	»	»	»	5	7	»	1	3	»	
Menado.....	4	5	»	1	3	»	»	»	»	»	»	»	4	5	»	1	3	»	
Amboina.....	3	6	»	2	5	»	»	»	»	»	»	»	3	6	»	2	5	»	
Ternate.....	1	2	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	2	»	»	»	»	
Timor.....	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»	
Totaal in 1891.....	120	170	1	28	147	4	7	17	»	10	71	1	127	187	1	38	218	5	
» » 1890.....	117	156	2	27	149	3	7	17	»	10	67	6	124	173	2	37	216	9	
Vermeerdering.....	3	14	»	1	»	1	»	»	»	»	4	»	3	14	»	1	2	»	
Vermindering.....	»	»	1	»	2	»	»	»	»	»	»	5	»	»	1	»	»	4	

L^e. D.

Nominatieve staat der inspecteurs, onderwijzers, onderwijzeressen en kweekelingen bij het openbaar lager onderwijs in Nederlandsch-Indië onder ultimo December 1891.

Inspecteurs.

W. Van der Lee, Inspecteur in de 1e afdeeling, sinds 4 Jan. 1877.
J. M. Rosskopf, » » » 2e » » 6 Mei 1880.
H. C. Van Ruijven, » » » 3e » » 5 Juli 1890.
M. A. Terwen, met verlof in Nederland.

Onderwijzers der 1e klasse. (Alphabetisch).

NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens. (a)	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
W. d'Ancona.	M. E. F. Lmk. W. Lbk.	Hoofdonderw. 1e school Magelang.	20 April 1891
E. Asbeek Brusse.	F.	» 1e » Soerakarta.	21 Juni 1888
W. A. G. Bakker.	F. D.	» » Ternate.	16 Feb. 1887

(a) De akten van bekwaamheid en de met voldoenden uitslag afgelegde examens worden in deze kolom in volgender voege aangeduid:

F. = Fransch.
E. = Engelsch.
D. = Duitsch.
G. = Gymnastiek
Teek. = Teekenen.
W. = Wiskunde.
Lmk. = Landmeetkunde.
Ha. = Handenarbeid.
Hw. = Vrouwelijke handwerken.
J. = Javaansch.
M. = Maleisch.
S. = Soendaneesch.
L en V. = Land- en volkenkunde.
Lbk. = Landbouwkunde.
De bevoegdheid tot het geven van middelbaar onderwijs is aangeduid door (m) achter de naam van het vak, waarvoor de bevoegdheid is verkregen.
Eindex. (3) of (5) = Eindexamen eener H. B. school met 3-jarigen of 5-jarigen cursus.

Het bezit van de akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer of hoofdonderwijzeres is niet nader aangeduid, omdat de klassenverdeeling van het personeel hieronder reeds doet zien, welke onderwijzers en onderwijzeressen die akte verkregen hebben.

NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
H. W. Beck.		Hoofdonderw. school Kediri	6 Jan. 1881
L. G. Bertsch.	Lmk. J. M.	Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	
H. S. Blekkink		Hoofdonderw. school Pasoeroean.	5 Jan. 1891
H. J. H. Bockmeulen.	F. D. W. Teek. G.	» 1e » Salatiga.	25 Maart 1891
A. Bommel.		Hoofdonderw. school Malang.	1 April 1886
J. Van den Bos.	F.	» 1e » B Soerabaja.	12 Juni 1890
F. J. Bosch.		» 5e » Soerabaja.	14 Maart 1887
W. F. Den Broeder.	F.	» 1e » Buitenzorg.	5 Jan. 1891
G. Brinks.		» 2e » Soerakarta.	13 Nov. 1891
M. Ten Cate.	G.	Met verlof in Nederland.	
J. J. Cleijpool.		Hoofdonderw. school Banda-Neira.	11 Mei 1888
W. F. Commerell.	W.	» » Palembang.	10 Aug. 1891
J. G. L. Dücker.	F. Lmk W. Lbk.	» 1e » Gombong.	25 Sept. 1891 (tijdl.)
G. J. Van Essel.		» » Banjoemas.	13 Mei 1890
J. J. Fonteijn.	F. G.	» 1e » B Djokjakarta.	13 Nov. 1891
L. Franken.		» » Ambarawa.	20 April 1888
W. Van Gelder.	Lmk. Lmb. W.G.L. en V. M. S.	Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs	21 Jan. 1891 (tijdl.) 1888
H. Grondijs.		» » Bojolali.	25 Maart 1891
W. F. G. L. Haanstra.		» 2e » Batavia.	29 Juni 1888
J. Van Heek.	G. W.	» » Bandjermasin.	3 Dec. 1881
G. Hemmes.	F. E. D.	» 1e » A Soerabaja.	22 Dec. 1891
J. G. Van der Heijden.	F.	» 3e » Semarang.	5 Maart 1891
P. M. Heijmans.	W.	» » Pekalongan.	25 Sept. 1891
W. H. Heijtman.	F.	» 1e » Mr.-Cornelis.	6 Aug. 1888
J. F. Den Hollander.	F. E. D.	» 1e » A Djokjakarta.	25 Maart 1891
L. Hovenkamp.	G. W. Teek.	» 2e » Djokjakarta.	9 Nov. 1887
L. J. Idsinga.		» » Blitar.	16 Aug. 1889
B. Japikse.	F. Ha.	» » Soekaboemi.	9 April 1891
G. Van der Kaaden.	F. E.	Met verlof in Nederland.	

NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
J. Kastelijn.	F.	Met verlof in Nederland.	
Th J. C. Klaar.		Hoofdonderw. 2e school Padang.	12 Sept. 1891
D. A. P. Kok.	F. M. Lmk. Lbk. W.	Op non-activiteit.	
G. Koldewijn.		Hoofdonderw. 3e school Soerabaja.	22 Nov. 1885
J. W. te Kolsté.	G.	» 2e » Probolinggo.	3 Mei 1891
D. C. J. Kool.	F. W.	» 1e » A Batavia.	6 Nov. 1889
D. M. Kruseman.		» 6e » Batavia.	28 Mei 1885
P. Lakeman.		» » Poerworedjo.	3 Nov. 1891
D. W. Lantermans.		» 2e » Buitenzorg.	5 Aug. 1889
G. Lavell.		» 4e » Batavia.	9 April 1889
J. Van der Lof.		» 3e » Soerakarta.	20 Jan. 1881
J. J. Looijé.		» 2e » Makasser.	29 Juni 1888
W. H. A. Van Meerkerk.		» 2e » Salatiga.	25 April 1891
S. J. H. van Merkom.		» » Klatten.	3 Nov. 1891
R. Metelerkamp.	F. W.	» 1e » B Batavia.	19 Dec. 1889
W. Meijer.	W.	Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	
A. Van Moerkerken.	F. E.	Hoofdonderw. school Bandong.	3 Nov. 1891
J. W. Muller.	F. D. W.	» » Menado.	25 Maart 1891
A. H. Nijland.	N(m). F. E. D.	1e » Makasser.	3 Nov. 1891
H. G. P. Obdeijn.		» 3e » Batavia.	13 Nov. 1891
J. Oostenbroek.		» 2e » Mr.-Cornelis.	20 April 1889
A. M. Overeijnder.		Met verlof in Nederland.	
G. Plantema.	F. W.	» » » »	
C. Prins.	W.	Hoofdonderw. 5e school Batavia.	11 Nov. 1890
K. J. Razelius.	F. W.	Met verlof in Nederland.	
J. C. Rikkers.	F. E.	» » » »	
L. P. C. Roskott.	M. L en V. Lbk. Lmk. W.	Hoofdonderw. school Amboina.	29 Jan. 1887
P. Schippers.		Op non-activiteit.	
D G. Sigmond.	W.	Hoofdonderw. school Tegal.	9 Dec. 1891
J. W. Spekschot.	F.	» 1e » Padang.	5 Jan. 1891
N. Stark.		» » Modjokerto.	14 Maart 1887

NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
W. J. Stok.	F.	Hoofdonderw. 1e school Probolinggo.	3 Nov. 1891
B. Stoutjesdijk.	Lmk. G.	Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	
E. G. A Taenzer.	Lmk. W. M.	Hoofdonderw. school Cheribon.	16 Feb. 1889
W. Teunissen.	W. Teek.	» 2e » Magelang.	20 April 1891
J. Uhl.		Hoofdonderw. school Rembang.	4 Juni 1890
J. Valk.	Teek. F. G.	» 1e » B Semarang.	17 Juni 1881
P. Veen.	Lbk.	Met verlof in Nederland.	
L. H. Verhoog.	Teek.	Hoofdonderw. 2e school Semarang.	24 Maart 1890
J. Verschuil.		Met verlof in Nederland.	
J. A. J. Vorderman.	F.	» 1e » Kota-Radja.	8 April 1891
C. Wegenaar.	F. Teek.	» 1e » A Semarang.	9 Feb. 1887
C. G. Wemmerslager.	G.	» » Pati.	12 Juni 1890
J. Westerbeek.	G. Teek.	» » Madioen.	21 Dec. 1887
L. J. Westrik.		» » Ngawi.	25 Maart 1891
J. F. W. Winterberg.	F. D.	Met verlof in Nederland.	
B. IJspeert.	W. G.	» 2e » Soerabaja.	6 Juli 1889
W. J. R. Zieck.		» 4e » Soerabaja.	11 Mei 1888

Onderwijzers der 2e klasse.

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
1	H. Goedhart.		Hoofdonderw. school Saparoea.	8 Maart 1890
2	C. Van Duuren.		» » Maros.	3 Nov. 1891
3	C. Van der Wende.	W. Lbk.	Met verlof in Nederland.	
4	J. Kluiver.	F.	» » » »	
5	K. M. Hage.		Hoofdonderw. school Tjiandjoer.	12 Nov. 1890
6	J. Van der Woude.	G. Teek.	» » Toel.-Agoeng.	26 Dec. 1891
7	J. B. Kampschuur.	G.	Met verlof in Nederland.	
8	H. Volten.		» » » »	
9	A. J. Verbeek.	F.	1e hulponderw. 1e school B Soerabaja.	17 April 1890
10	P. Van Vlodrop.	F. D.	Met verlof in Nederland.	
11	E. A. Haitink van der Heide.	F.	Hoofdonderw. school Oengaran.	4 Feb. 1891
12	A. Nuijsink.	F.	1e hulponderw. » Blitar.	3 Nov. 1891
13	P. A. Burger.	F. W. G.	1e » » Pasoeroean.	3 Nov. 1891
14	H. P. T. Witkamp.	W. G. (1)	Hoofdonderw. » Djombang.	9 Juli 1890
15	A. Schouten.	W(m³).F.D.	Tijd. bij het middelbaar onderwijs.	30 Dec. 1891
16	M. P. Boogaard.		Hoofdonderw. school Muntok.	16 Aug. 1889
17	D. Harting Pzn.	F.	Op non-activiteit.	
18	W. F. Fels.	F.	1e hulponderw. 1e school B Semarang	14 April 1890
19	J. Veltens.	Teek. G. E. F.	Met verlof in Nederland.	
20	H. Sonius.	G.	Hoofdonderw. school Bodjonegoro.	26 Aug. 1879
21	F. J. Hanjoel.	F.	» » Tjandi	2 Dec. 1890
22	A. Boender.		1e hulponderw. 3e school Soerabaja.	3 Nov. 1891
23	W. E. Endert.	W.	1e hulponderw. 2e » Semarang.	31 Dec. 1888
24	G. Adams.		Hoofdonderw. school Bondowoso.	7 April 1891
25	H. Zeger de Beijl.		» » Solok.	4 Sept. 1891
26	S. A. Van der Kolff.	W. D. E. F.	Met verlof in Nederland.	
27	A. J. J. H. Van Riemsdijk.		» » » »	

(1) Gezworen landmeter.

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
28	W. P. Hillen	Teek. G. F.	Met verlof in Nederland.	
29	J. J. A. Van Gogh.	F.	» » » »	
30	S. Van Rijnbach.	F.	1e hulponderw. school Poerworedjo.	11 April 1888
31	J. Postma.	F.	Met verlof in Nederland.	
32	H. O. Van der Meij.		Op non-activiteit.	
33	W. Van der Veen.	Teek. G. D.	Hoofdonderw. school Ngawi.	2 Mei 1888
34	A. Knoppert.		1e hulponderw. 2e school Batavia.	31 Maart 1890
35	C. W. Mulder.	W. Aardr.(m)	1e » 2e » Salatiga.	1 Juli 1891
36	A. Van Nieuwenhuizen.	W. F.	Met verlof in Nederland.	
37	W. Nieuwenhuijs.		» » » »	
38	J. Tj. Visser.		Hoofdonderw. school Serang.	4 Juni 1890
39	G. J. Kerlen.	G. W.	1e hulponderw. 3e » Batavia.	29 Dec. 1891
40	W. Kooiman.	W.	Hoofdonderw. aan de school voor Inl. geneeskundigen te Weltevreden.	
41	J. Borgesius.	F. D.	Met verlof in Nederland.	
42	J. J. Werst.	F.	Hoofdonderw. school Bangkalan.	11 Juni 1889
43	D. J. Pont.		» » Benkoelen.	25 Maart 1891
44	A. C. J. Fournier.		» » Pamekasan.	24 Oct. 1888
45	M. Scheele.	Lbk. Lmk. F. Teek. W. (m^3).	» » Djoewana.	24 Nov. 1888
46	T. Krombout	Teek. F.	Hoofdonderw. school Garoet.	19 Juli 1888
47	H. D. J. Rijnenberg.		» » Boelekomba.	19 Dec. 1888
48	G. Tacoma.		Met verlof in Nederland.	
49	J. L. Van der Made.	Teek. G. W. D. F.	» » » »	
50	M. H. Burger.	W. E. F.	Hoofdonderw. school Banjoewangi.	28 Juli 1891
51	M. P. L. G. Hansen.		» » Poerwakarta.	2 Dec. 1890
52	J. Van Leeuwen.	Lmk. W G. F. Eindex. (5).	1e hulponderw. 1e Kota-Radja.	4 Sept. 1891
53	W. Schuit.	Teek.	Hoofdonderw. school Ngandjoek.	31 Dec. 1888
54	D. A. Detmar.		» » Japara.	9 Mei 1889

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
55	H. Van Bockel.	F.	1e hulponderw. 2e school Djokjakarta.	4 Sept. 1891
56	H. Schaap.	F.	Hoofdonderw. » Soebang.	2 Dec. 1890
57	G. Valk.		» » Fort de Kock.	13 Nov. 1890
58	J. E. G. v. Lookeren.	Ha.	Hoofdonderw. school Bandjarnegara.	23 Feb. 1886
59	A. Roose.		» » Indramajoe.	30 Oct. 1891
60	G. R. Le Bruijn.		Met verlof in Nederland.	
61	A. Verdam.		Hoofdonderw. school Grissee.	30 Juni 1885
62	C. J. F. Gaillard.		1e hulponderw. 1e » Probolinggo.	16 Mei 1885
63	P. F. H. Ockers.		Hoofdonderw. » Koepang.	14 Sept. 1883
64	H. Voskuil.	G.	1e hulponderw. 2e » Mr.-Cornelis.	2 Mei 1889
65	G. Bakker.	G.	1e » 2e » Padang.	7 April 1884
66	H. Van Goor.	G.	Met verlof in Nederland.	
67	A. Van Limborgh.	W. F.	» » » »	
68	H. Stoel.	G. Teek. W.	1e hulponderw. 4e school Soerabaja.	1 Aug. 1888
69	W. Van der Spek.	G. F. W.	Hoofdonderw. » Soemenep.	10 Aug. 1891
70	H. W. De Vriendt.	D W.	1e hulponderw. 2e » Magelang.	20 April 1891
71	P. Ch. W. Bopp.	Lbk.	1e » 2e » Soerabaja.	20 Jan. 1890
72	R. H. A. Thierbach.		Hoofdonderw. » Bangil.	13 Mei 1890
73	J. Kaptijn.		1e hulponderw. 5e » Batavia.	21 Juli 1891
74	J. Lammens.	F. W.	Met verlof in Nederland.	
75	L. Visser.	G. F. W.	» » » »	
76	G. B. Feekes.	G. W.	Hoofdonderw. school Koetoardjo.	26 Juni 1890
77	A. Van der Kolff.	Lbk.	» » Amoerang.	3 Dec. 1889
78	Th. P. Rienstra.		» » Kraksaän.	3 Nov. 1891
79	L. De Pagter.		» » Kendal.	17 Jan. 1891
80	D. Koumans.	F. E. D.	1e hulponderw. » Bandjermasin.	29 Juni 1888
81	W. Grondijs.	F.	Met verlof in Nederland.	
82	P. Prins.	G. Teek. W. D. F.	Hoofdonderw. school Lawang.	19 Dec. 1888
83	R. A. Schoonhoven.	Lbk. F. E. D.	1e hulponderw. 1e » A Semarang.	1 Aug. 1888
84	R. Smit.	F. Teek. G.	1e » 1e » A Batavia.	25 Juni 1889
85	J. Poetsma.	Teek. G.	Hoofdonderw. » Medan.	9 April 1891

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
86	D. H. v. d. Maaten.	W. E.	1e hulponderw. 1e school A Soerabaja.	22 Juni 1889
87	S. Hermanides.	G.	1e » 2e » Makasser.	29 Jan. 1889
88	H. H. Muntinghe.	F.	Hoofdonderw. 2e » Gombong.	4 Sept. 1891
89	E. Vogelzang.	W.	» » Tjilatjap.	9 April 1889
90	J. Jaspers.	Lbk. F. M. D. E.	Met verlof in Nederland.	
91	F. J. Eijsenburger.	Teek. W. G.	1e hulponderw. 2e school Soerakarta.	30 Oct. 1891
92	O. Van Ganswijk.		1e hulponderw. 1e » B Djokjakarta.	9 Mei 1889
93	W. J. Gerards.		1e » 1e » Mr.-Cornelis.	10 Mei 1889
94	B. G. Hogewind.	G. Teek. W. F.	Hoofdonderw. » Tondano.	25 Juni 1889
95	P. A. Biegman.		1e hulponderw. » Cheribon.	23 Sept. 1891
96	A. J. D. J. Jans.	F. D.	Hoofdonderw. » Depok.	26 Juni 1890
97	J. J. F. Krügers.	F. Teek. G.	1e hulponderw. » Banda-Neira.	18 Nov. 1889
98	H. Maassen.	W.	1e » » Modjokerto.	30 Sept. 1889
99	A. W. Hoesen.	F. W. Teek. G.	1e » » Menado.	24 Juni 1891
100	M. De Haas.	W.	1e » » Malang.	1 April 1890
101	I. Oudkerk.	F. E. W.	1e » 1e » Padang.	12 Mei 1890
102	C. De Rooij.	F. E. G.	1e » 1e » Makasser.	13 Mei 1890
103	C. Van der Velde.	F	1e » » Kediri.	13 Mei 1890
104	H. Van Strieland.	F. D. W.	Hoofdonderw. » Sidoardjo.	13 Mei 1890
105	H. F. Heijmann.	F.	» » Gorontalo.	2 Juni 1890
106	B. Bakker.	W. Teek.	» » Toeban.	4 Juni 1890
107	L. Stroband.	E. W.	Hoofdonderw. » Padang-Sidempoean.	27 Mei 1890
108	F. Van der Woude.		1e hulponderw. 5e » Soerabaja.	17 Juni 1890
109	W. L. Vogelesang.	G.	Met verlof in Nederland.	
110	A. E. J. Roskott.		Hoofdonderw. school Sitoebondo.	5 Juli 1890
111	Th. W. Roes.	F.	» » Pad.-Pandjang.	2 Juli 1890
112	W. G. Reinking.		» » Tandj.-Pinang.	11 Juli 1890
113	H. J. Duijvelaar.		1e hulponderw. 1e » Gombong.	11 Juli 1890

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
114	H. M. Van Haften.		1e Hulponderw. school Klaten.	3 Nov. 1891
115	G. J. De Zwaan.		Hoofdonderw. » Pontianak.	10 Aug. 1891
116	L. Hazelhoff.		1e hulponderw. » Pekalongan.	24 Juli 1890
117	Ch. J. Cornelis.	Teek.	1e » 1e » Buitenzorg.	5 Aug. 1890
118	P. Van Duijn.	F. D.	1e » 1e » Soerakarta.	16 Aug. 1890
119	J. H. L. Teutelink.	F.	1e » » Tegal.	6 Oct. 1890
120	W. Brouwer.	F. E. G.	1e » » Banjoemas.	11 Nov. 1890
121	J. J. Van Eupen.	F.	1e » 1e » Salatiga.	1 Juli 1891
122	M. De Rooij.	F.	1e » » Ambarawa.	2 Dec. 1890
123	C. Blom.	F(m²).	Hoofdonderw. » Besoeki.	12 Dec. 1890
124	D. Pronk.	F.	1e hulponderw. 2e » Probolinggo.	25 Maart 1891
125	W. H. Pieters.	F. G.	1e » » Bandong.	25 Maart 1891
126	C. H. Brouwer.	F.	1e » » Bojolali.	25 Maart 1891
127	H. Van Braam.		1e » » Soekaboemi.	25 Maart 1891
128	H. H. L. Van Bakel.		1e » 2e » Buitenzorg.	21 Juni 1891
129	H. P. Van der Hoorn.		Hoofdonderw. » Koedoes.	18 April 1891
130	J. J. Van de Geijn.		» » Bonthain.	25 Maart 1891
131	P. Van Geelen.	F.	1e hulponderw. » Madioen.	25 Maart 1891
132	A. Van Witzenburg.		1e » » Ternate.	8 April 1891
133	P. J. Van Ravesteijn.	Teek.	1e » 4e » Batavia.	9 April 1891
134	A. G. Boes.	F. G.	1e » 1e » Magelang.	27 April 1891
135	A. F. Van der Meulen.	Teek.	1e » 3e » Semarang.	1 Mei 1891
136	J. P. Van Ekris.		Hoofdonderw. » Loemadjang.	25 April 1891
137	P. Van de Steeg.	W. G. Teek.	» 2e » Kota-Radja.	25 April 1891
138	W. Westerhof.		» » Keboemen.	8 Mei 1891
139	E. J. Van Dijk.		1e hulponderw. » Amboina.	7 Aug. 1891
140	W. Van der Meulen.	F. E.	1e » » Palembang.	10 Aug. 1891
141	B. Van Gelder.		1e » 3e » Soerakarta.	10 Aug. 1891
142	J. Vorenkamp.	F. D. W Eindex. (3)	1e » 1e » B Batavia.	4 Sept. 1891
143	L. Valk.	(1)	Hoofdonderw. » Wonosobo.	3 Nov. 1891
144	E. F. Moll.		1e hulponderw. » Pati.	3 Nov. 1891

(1) Gezworen landmeter.

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
145	H. H. Buijs.		1e hulponderw. school Rembang.	13 Nov. 1891
146	J. Keijman.		1e » 1e » A Djokjakarta.	13 Nov. 1891
147	J. C. E. Bartelds.	F. E. D.	1e » 6e » Batavia.	13 Nov. 1891
		Bindex. (5)		

Onderwijzers der 3e klasse,

met akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer.

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.				DATUM VAN BENOEMING.
1	A. Le Clerq.		Met verlof in Nederland.				
2	L. D. Van Cappelle.	F. W.	Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.				
3	W. Rijkee.		Hulponderw		school	Banda-Neira.	16 Juni 1890
4	D. De Boer.		»		»	Soemenep.	21 Nov. 1891
5	A. Hofman.		»		»	Koetoardjo.	23 Aug. 1890
6	K. Sanders.		»	2e	»	Kota-Radja.	10 Juli 1891
7	D. Van Geuns.	Eindex. (5)	»		»	Tjilatjap.	2 Sept. 1890
8	L. G. E. Sprengers.		»		»	Benkoelen.	2 Sept. 1890
9	F. W. Eckenhausen.		»	3e	»	Soerabaja.	12 Sept. 1890
10	W. C. A. Goedbloed.	F.	»		»	Pamekasan.	13 Sept. 1890
11	L. Monteban.	Teek. G.	»		»	Djember.	22 Sept. 1890
12	H. W. Bredée.		»		»	Bandjarnegara.	2 Dec. 1891
13	J. Brouwers.		»		»	Riouw.	2 Oct. 1890
14	A. Van der Mee.	F. E.	»	1e	»	B Semarang.	6 Oct. 1890
15	R. C. Draaisma.		»		»	Pekalongan.	6 Oct. 1890
16	S. De Ruijter.		»	1e	»	Gombong.	6 Oct. 1890
17	J. Ph. Hillebrandt.		»		»	Sidoardjo.	5 Nov. 1890
18	J. Pull.	G. W.	»		»	Lawang.	6 Nov. 1890
19	D. Koster.		»	3e	»	Soerakarta.	10 Nov. 1890
20	H. P. Silvester.		»		»	Muntok.	11 Nov. 1890
21	S. A. Bartstra.		»		»	Djombang.	1 Dec. 1890
22	J. P. Van Dam.		»		»	Bojolali.	2 Dec. 1890
23	D. Rottier.		»	1e	»	B Batavia.	25 Maart 1891
24	J. Mooi.		»		»	Blitar.	11 Feb. 1891
25	W. J. Van 't Sant.	W.	»	1e	»	A Djokjakarta.	11 Feb. 1891
26	A. Gerla.	E.	»		»	Pontianak.	30 Juni 1891
27	H. W. Brugmans.	W. Teek. G. Aardr. (m.)	»		»	Tjandi.	11 Juli 1891
28	L. Zeilmaker.		»	1e	»	A Djokjakarta.	28 Juli 1891
29	R. C. Dauvillier.	F.	»	1e	»	Buitenzorg.	31 Juli 1891

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
30	H. M. Vrijheid.	F. E. W.	Hulponderw. 1e » B Semarang.	1 Aug. 1891
31	G. H. Prinsen Geerligs	F. G.	» » » Malang.	4 Aug. 1891
32	T. Hellwig.		» 2e » Gombong.	7 Aug. 1891
33	D. Koornwinder.	Teek.	» » » Japara.	7 Aug. 1891
34	P. E. Bredée.	F.	» 1e » Soerakarta.	10 Aug. 1891
35	M. Van Dijk.		» » » Bondowoso.	10 Aug. 1891
36	J. B. Wouda.		» » » Sitoebondo.	8 Sept. 1891
37	H. A. Stocker.		» » » Serang.	4 Sept. 1891
38	D. H. ten Berge.		» » » Tegal.	4 Sept. 1891
39	J. Van Assendorp.		» » » Kendal.	18 Sept. 1891
40	P. J. Van Efveren.	(1)	» 1e » Soerakarta.	22 Sept. 1891
41	J. B. Tj. Mulder.		» » » Bangkalan.	1 Oct. 1891
42	W. Puister.		» 2e » Djokjakarta.	5 Oct. 1891
43	A. F. Hamelijnck.		» » » Depok.	21 Oct. 1891
44	A. Van der Weerdt		» » » Semarang.	3 Nov. 1891
45	N. W. Francken.	F. G.	» 1e » A Batavia.	3 Nov. 1891
46	A. J. Beauchez.		» » » Garoet.	4 Nov. 1891
47	A. C. Van Stralen.	G.	» 1e » B Soerabaja.	13 Nov. 1891
48	C. Van Overeem.	G.	» » » Koedoes.	21 Nov. 1891
49	H. A. Borggreve.	F.	» » » Grissee.	21 Nov. 1891
50	J. Coenraad.		» » » Medan.	12 Dec. 1891

(1) Heeft getuigschrift voor koorgezang, uitgereikt door de maatschappij tot bevordering van toonkunst.

Onderwijzers der 3e klasse,

niet bezittende eene akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer.

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
1	L. A. De la Croix.		Hulponderw. 2e school Semarang.	24 Mei 1885
2	L. Jollij.		» » Bonthain.	30 Junf 1891
3	Th. A. Den Daas.		Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	
4	H. Vanger.		» » » »	
5	H. E. Böck.		Hulponderw. 2e school Soerakarta.	6 Jan. 1888
6	W. Hiemstra.		» 1e » Gombong.	1 Mei 1891
7	H. W. De Beijl.		Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	
8	D. K. N. Selier.		» » » »	
9	J. Boekstal.		Hulponderw. school Amoerang.	13 Nov. 1889
10	Th. Luijtjes.	G.	» » Bandong.	24 Juli 1890
11	C. A. Van der Reest.	(1)	» 2e » Magelang.	21 Nov. 1891
12	F. W. Krüss.		Hulponderw. 1e school Gombong.	26 Juli 1890
13	B. De Vries.		» 1e » Gombong.	8 Sept. 1891
14	T. F. Viersen.		» » Menado.	24 Juni 1890
15	J. Van Kwawegen Azn.		» » Tjilatjap.	19 April 1890
16	M. J. Meijer.	Bindex. (3). W.	» 1e » B Batavia.	27 Maart 1891
17	J. F. Young.		» 2e » Batavia.	1 Juli 1889
18	S. K. Sanders.		» » Wonosobo.	1 Juli 1889
19	C. C. Van Helsdingen.		Met verlof in Nederland.	
20	F. Van Gulick.		Hulponderw. school Ternate.	8 Sept. 1891
21	M. VanBroeckhuijsen.	Teek. G.	» 2e » Soerabaja.	11 Feb. 1891
22	J. Ploeger.		» 1e » Gombong.	4 April 1891
23	N. Keetelaar.		» » Saparoea.	10 Feb. 1890
24	J. C. Van der Meijden.		» 1e » B Batavia.	4 Sept. 1891
25	W. J. Krijgsman.		Met verlof in Nederland.	

(1) Heeft getuigschrift voor koorgezang, uitgereikt door de maatschappij tot bevordering van toonkunst.

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde exameus.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
26	H. Kedde.		Hulponderw. 1e school Mr.-Cornelis.	15 Sept. 1891
27	G. J. R. Gosenson.		» 4e » Batavia.	15 Sept. 1891
28	P. Vermeulen.		» » Poerworedjo.	28 Maart 1890
29	W. Jager Dekker.		Op non-activiteit.	
30	J. N. Drigny.	Eindex. (3). E.	Hulponderw. 4e school Soerabaja.	30 Juni 1891
31	G. Verwijk.		» 1e » A Soerabaja.	18 April 1891
32	E. De Fillictaz Bousquet.	F. Eindex. (3).	» 1e » A Batavia.	8 Sept. 1891
33	L. H. J. Van Douveren.	F.	Met verlof in Nederland.	
34	H. J. Stroband.		» 1e » Gombong.	29 Jan. 1889
35	J. Brink. (tijd.)	W.	Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	
36	C. W. Hoogendoorn.		Hulponderw. school Toeloeng-agoeng.	28 Aug. 1888
37	Th. J. A. Hilgers.	G.	» » Fort de Kock.	10 Juli 1891
38	F. A. F. W. Körnmann.		» 1e » A Batavia.	13 Nov. 1891
39	W. Wardenaar.		» 2e » Batavia.	8 Sept. 1891
40	J. Stigter.	F. E.	» 1e » Mr.-Cornelis.	22 Sept. 1890
41	E. H. Ramakers.	Teek.	» 1e » Gombong.	27 Mei 1890
42	L. Tobi.		» 2e » Kota-Radja.	22 Sept. 1890
43	G. A. Tuijl Schuitemaker.	G. (m).	» 2e » Djokjakarta.	29 Jan. 1889
44	E. F. Meerdink.	Eindex. (3).	Hulponderw. 1e » Magelang.	20 April 1891
45	K. H. Van Leijen.		Hulponderw. » Boelekomba.	5 Aug. 1890
46	S. Ritsma.	G.	Hulponderw. school Ambarawa.	13 Mei 1890
47	B. Priester.		» » Gorontalo.	12 Juni 1890
48	H. A. J. Van Waesberge.	G.	» 2e » Makasser.	5 Dec. 1890
49	W. Th. M. Van Rooij.		» 1e » A Semarang.	25 Maart 1891
50	J. H. Correljé.		» 1e » B Soerabaja.	1 Oct. 1889
51	Ch. J. G. Dufour.	F.	» 1e » Gombong.	1 Oct. 1889
52	R. Smelt.		» 1e » Bodjonegoro.	16 Oct. 1889

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
53	G. Van Eijken.		Hulponderw. 6e » Batavia.	4 Sept. 1891
54	N. Janse.		Tijd. hulponderw. » Poerwakarta.	5 Oct. 1891
55	J. Scholten.		Hulponderw. 1e » B Semarang.	17 Feb. 1890
56	J. Groenema.		» 3e » Batavia.	24 Jan. 1891
57	J. Ezerman.		Tijd. hulponderw. » Maros.	24 Maart 1890
58	W. Verbrugge.		» » » Bandjermasin.	28 Maart 1890
59	F. F. C. Cordesius.	Bindex. (5).	» » 1e » Padang.	12 Mei 1890
60	W. B. Van Hogezand.		» » » Banda-Neira.	13 Mei 1890
61	J. W. A. Van Welsem.		» » » Amboina.	28 Mei 1890
62	J. G. Dammerboer.		Tijd. b/h Inlandsch onderwijs.	
63	L. Moens.	F.	Hulponderw. » Malang.	17 Juni 1890
64	C. Van Noort.		Hulponderw. 1e school Makasser.	11 Feb. 1891
65	A. Van Weelderen.		Tijd. hulponderw. 2e » Padang.	25 Maart 1891
66	J. A. Knoop.		» » » Tondano.	25 Maart 1891
67	W. J. Buddingh.		» » » Koepang.	18 April 1891
68	P. R. H. Laemers.		» » » Pad. Pandjang	4 Dec. 1891

Onderwijzeressen der 1e klasse. (Alphabetisch).

NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
W. A. P. De Bruijn Onboter.	Hw. F. E. D.	Met verlof in Nederland.	
S. E. Géraud.	Hw. F. E.	Hoofdonderw. 1e meisjessch. Soerabaja.	13 Sept. 1882
C. C. Van Genns.	Hw. F. E.	» 2e » Batavia.	18 April 1888
M. F. der Kinderen.	F. E. D.	Hoofdonderw. meisjessch. Soerakarta.	17 April 1891
R. A. Krull.	Hw. F. E. D.	Hoofdonderw. meisjessch. Kediri.	12 Dec. 1891 (tijd. 2e kl.)
E. A. Van der Meijden.	F. E.	Hoofdonderw. meisjessch. Buitenzorg.	6 Oct. 1890
M. Nauta.	E. F.	» » Djokjakarta.	9 Febr. 1888
A. C. A. Nieuwenhuijs.	G(m). F. Hw.	» 2e » Soerabaja.	19 Juni 1888
J. E. Van Oeveren, geb. Van Schaik.	Hw. F. E. D.	» » Semarang.	16 Juli 1889
M. L. Schäfer.	F. E. D.	» 1e » Batavia.	11 Aug. 1887
M. L. Stembuch.	Hw. F. E. D.	Met verlof in Nederland.	
C. H. Verwohlt.	Hw. F. E. D	Hoofdonderw. meisjessch. Meester-Cornelis.	22 Feb. 1890

Onderwijzeressen der 2e klasse.

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
1	A. H. Jansen.	Hw. F. E.	Hoofdonderw. meisjessch. Poerworedjo.	20 Nov. 1889
2	M. G. Meijer.	Hw. F. E. D.	Met verlof in Nederland.	
3	M. Koopal.	Hw. G. W. F.	Hoofdonderw. meisjessch. Menado.	29 Juni 1888
4	N. F. E. Filet.	F. E.	» » Madioen.	26 Juni 1890
5	E. Van Loon.	F. E. Hw.	Met verlof in Nederland.	
6	C. G. Van Thielen.	F. E. D.	Hoofdonderw. meisjessch. Magelang.	18 April 1888
7	C. H. A. Merz.	F. E.	» » Blitar.	23 Nov. 1891
8	M. J. Van Lessen.	Hw. F. E. D.	Hoofdonderw. meisjessch. Bandjermasin.	9 Oct. 1883
9	H. C. Sandt van Nooten.	Hw. F. E. D.	Op non-activiteit.	
10	J. Boeglos.	Hw. F. E.	Hoofdonderw. » Ambarawa.	11 Juli 1890
11	A. J. Rosskopf.	F. E.	» » Tegal	6 Oct. 1890
12	L. M. Janssen, geb. Andeweg.		» » Salatiga.	14 Dec. 1885
13	T. Zijlstra.	Hw. G. W. F. D.	» » Pasoeroean.	14 Jan. 1887
14	P. A. M. Lange.	F. E. D.	» » Probolinggo.	28 Jan. 1888
15	L. W. Ovink.	Hw. F. E. D. N. (m.)	» » Malang.	9 April 1890
16	M. Burgdorffer.	F. E. D.	1e hulponderw. » Buitenzorg.	23 Feb. 1887
17	M. A. W. Breijmann.	F. E. D.	» 2e » Batavia.	2 Sept. 1890
18	W. A. De Jong.	F.	Hoofdonderw. meisjessch. Cheribon.	23 Juli 1887
19	L. Ch. Slot.	F. E.	1e hulponderw. 1e meisjessch. Soerabaja.	23 Juli 1887
20	G. Dijkstra.	F.	Hoofdonderw. meisjessch. Banda-Neira	24 Maart 1891
21	A. P. L. Van den Ham.	Hw. F. E. D.	» » Makasser.	24 Maart 1891
22	A. R. Kiewiet de Jonge.	F. E. D. Hw.	» » Padang.	6 Dec. 1890
23	A. A. Wilmes.	F.	1e hulponderw. meisjessch. Djokjakarta	19 Oct. 1889

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
24	M. S. Van der Willigen.	F. D. E.	1e hulponderw. 1e meisjessch. Batavia.	9 April 1890
25	C. C. C. Gude.	F. E. Hw.	» 2e » Soerabaja.	21 Mei 1890
26	J. M. Van der Voort.	F.	» » Mr.-Cornelis.	11 Juli 1890
27	A. E. L. Steens Zijnen	F. D. E.	Hoofdonderw. » Amboina.	11 Juli 1890
28	B. S. A. Gastmann.	F. E. D.	Met verlof in Nederland.	
39	W. A. Van den Nieuwenhof.	F.	Met verlof in Nederland.	
30	J. A. Frolich.	F.	1e hulponderw. meisjessch. Semarang.	11 Feb. 1891
31	C. C. H. Hesselberg.	F. E. Hw. Eindex. (5)	Hoofdonderw. » Bandong.	17 April 1891
32	C. Wilmes.	F.	1e hulponderw. » Soerakarta.	4 Dec. 1891

Hulponderwijzeressen

met akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzeres.

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
1	F. M. Sauerbier.	F. E.	Wd. hulponderw. meisjessch. Salatiga.	24 Nov. 1890
2	J. J. C. Nagel, geb. Bouman.	F.	Hulponderw. meisjessch. Cheribon.	31 Oct. 1888
3	B. W. C. Gerlings.	F. D.	» gem. school Bandoeng.	17 Jan. 1891
4	W. C. Kroon.	F.	» 3e » Batavia.	8 Maart 1890
5	A. Voswinkel Dorselen.	F. E.	» » Rembang.	15 Oct. 1890
6	H. A. Hoffmann.		» » Poerworedjo	30 Juni 1891
7	G. Monteban.		» » Besoeki.	16 Mei 1890
8	H. A. M. Naessens.	F.	» » Koedoes.	30 Juni 1891
9	N. Scheltema.	F. Hw.	» meisjessch. Djokjakarta.	11 Febr. 1891
10	J. L. Van Stipriaan Luiscius.	F. E. D. Hw.	» 1e » Batavia.	4 Dec. 1891
11	Z. Boelman.	F. E. D.	» 1e school A Djokjakarta.	25 Maart 1891
12	M. J. Ch. C. Schokker.	F. E.	» 2e » Soerakarta.	18 April 1891
13	M. L. Th. Slors.	F.	» » Fort de Kock.	25 April 1891
14	K. J. Haverbult.	F. D.	Tijd. » 2e » Probolinggo.	27 April 1891

Hulponderwijzeressen

niet bezittende eene akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzeres.

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
1	L. Heijnneman.		Hulponderw. 1e school Padang.	12 Mei 1890
2	C. L. Homburg.		» gem. » Menado.	4 Sept. 1891
3	A. Immink.	F. E.	» » » Malang.	15 Jan. 1884
4	A.M. Hoogenstraaten.	F.	» meisjesschool Magelang.	13 Juli 1878
5	S. E. Wijnveldt.	F. E.	» 5e school Soerabaja.	19 Dec. 1879
6	E. M. Sexauer.	F.	» » Ngandjoek.	11 Juli 1890
7	A. W. M. S. Muller, geb. Kobold.	F. E.	» » Klaten.	14 Nov. 1888
8	E. A. Sacré.	Hw. F.	» » Pekalongan	19 Aug. 1886
9	W. P. L. De Roos.	Hw. F.	» » Kediri.	15 Dec. 1888
10	E. M. D. Gude.	F.	» » Indramajoe.	28 Dec. 1889
11	J. A. F. Maeijer.	D. E F.	» gem. school Bandoeng.	10 Mei 1883
12	S. A. Muller.		» » » Bandjermasin	4 Sept. 1891
13	J. E. M. Masthoff.	Hw. F. E.	Met verlof in Nederland.	
14	R. R. Kuipers.	Hw. F.	Hulponderw. 2e meisjessch. Soerabaja.	21 Mei 1890
15	J. P. M. Kamerling.	F. E.	» » Buitenzorg.	3 Aug. 1887
16	A. H. J. Vrendenberg.		» 1e school Makasser.	3 Maart 1890
17	J. J. Ankringa.		» gem. » Pasoeroean.	5 Dec. 1881
18	F. M. Binnendijk.	F.	» meisjesschool Tegal.	17 Dec. 1885
19	H. Loreij.		» 3e school Soerakarta.	21 Jan. 1887
20	A. F. S. Kessler.		» meisjesschool Buitenzorg.	3 Oct. 1883
21	A. M. Rosskopf.	Hw. F.	» 1e school B Semarang.	19 Juli 1888
22	A. W. Humme.		» » Bangil.	22 Juni 1889
23	F.W. D. E. Scheltema Beduin.		» 2e » Gombong.	5 Oct. 1891
24	J. A. F. Zelle.	Hw. F.	» 2e » Salatiga.	19 Sept. 1889
25	A. M. Smulders.	Hw. F. E. D.	Met verlof in Nederland.	
26	M. L. Visscher van Gaasbeek.	Hw.	Hulponderw. school Banjoemas.	26 April 1890
27	S. J. C. Bosscher.	E.	» 2e gem. school Batavia.	10 Oct. 1889

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
28	J. W. Slot.	F. E.	Hulponderw. 5e school Batavia.	15 Sept. 1891
29	A. C. Collard.	Hw. F. E.	» meisjesschool Soerakarta.	25 April 1887
30	F. H. Buning.	Hw.	Met verlof in Nederland.	
31	T. E. A. Van Bloemen Waanders.		Hulponderw. gem. school Madioen.	19 Juni 1886
32	F. Bausch.		» 1e » Salatiga.	26 Mei 1886
33	H. E. Michaelis.		» 1e » B. Batavia.	23 Dec. 1890
34	J. A. G. Arndt.		» gem. school Amboina.	31 Oct. 1887
35	C. A. H. De Rooij.	Hw. F. E.	» school Toeloeng-Agoeng.	22 Mei 1885
36	M. T. M. Vogelzang.	E.	» gem. school Ambarawa.	28 Juli 1891
37	M. J. A. De Boer.	F.	» 1e school A Soerabaja.	30 Dec. 1884
38	D. Haertlein.		» » Ngawi.	27 Juni 1889
39	A. W. Voll.		» 2e gem. sch. Soerabaja.	30 Juni 1891
40	C. A. Buning.		» 1e school Probolinggo.	2 Oct. 1890
41	A. M. Kress geb. Zwennes.		Tijd. » 3e » Semarang.	19 Sept. 1889
42	M. A. L. Van Welij. geb. Bar. van Hoevell.	F.	» 6e » Batavia.	24 Maart 1884
43	H. J. B. Elberg.		Met verlof in Nederland.	
44	S. J. G. Schiotling.		Hulponderw. 2e school Padang.	7 Feb. 1890
45	M. J. H. Ch. Joosten.		» meisjessch. Pasoeroean.	7 Sept. 1887
46	E. Somermeijer.		» 1e school A Semarang	16 Nov. 1889
47	S. J. Cramer.		» 1e meisjessch. Soerabaja.	17 Oct. 1888
48	M. M. Raket.	F.	» school Loemadjang.	16 April 1891
49	A. E. Heijnis.		» meisjessch. Djokjakarta.	11 Febr. 1891
50	M. H. A. Schadee.		» school Lawang.	18 Sept. 1891
51	C. M. Van Goens.		» 2e » Mr.-Cornelis.	23 Dec. 1890
52	L. M. Vintcent.	F. E.	» 1e » Buitenzorg.	23 Febr. 1887
53	J. C. Mattern, geb. Hamar de la Bréthonière.		» » Tjiandjoer.	28 Sept. 1888
54	L. M. E. Velders.		» gem. » Poerworedjo.	23 Aug. 1889

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
55	L. M. Kam.	F.	Hulponderw. meisjessch. Semarang.	7 Dec. 1891
56	C. M. H. Engelhard.	Eindex. (3).	» 2e » Batavia.	14 Maart 1890
57	E. E. Kloer.		» » Amboina.	3 Maart 1890
58	H. J. W. Bensbach.		» 2e gem. school Soerabaja.	9 April 1891
59	C. W. Suverkropp.		» meisjessch. Menado.	4 Sept. 1891
60	J. Ch. H. De Boer.	F.	» 3e school Soerabaja	7 Sept. 1887
61	S E. Colder.	Hw.	» meisjessch. Mr.-Gornelis.	10 Nov. 1890
62	A. E. Pietersz.		» 2e school Semarang.	19 Juli 1888
63	M. A. E. Honig.		» 1e » A. Soerabaja.	5 Juli 1887
64	F. A. Mensinga.	D.	» 2e meisjessch. Batavia.	22 April 1891
65	M. B. Nijhoff.		» 4e school Batavia.	16 Oct. 1889
66	H. Pothoff.		» 2e » Semarang.	12 Maart 1889
67	A. J. Elenbaas.		» » Bodjonegoro.	19 Oct. 1887
68	M. Ch. Van Overvest		» meisjessch. Ambarawa.	28 Juli 1891
69	J. A. L. Van Bloemen Waanders.		» » Banda-Neira.	3 Dec. 1887
70	C. E. Bosch, geb. Baptist.	Hw. E. F.	» » Poerworedjo.	3 Jan. 1890
71	A. M. Witbols Feugen.		» 1e school A Batavia.	6 Oct. 1890
72	H. A. Tamson.		» 6e » Batavia.	25 Maart 1891
73	M. J. A. Harloff.		Met verlof in Nederland.	
74	P. A. Bruining, geb. van Maarseveen.	F. Hw.	Hulponderw. meisjessch. Soerakarta.	8 Sept. 1890
75	J. C. De Bruijn Kops.	D.	» school Palembang.	11 Feb. 1891
76	E. Razoux Kuhr.		» 2e » Soerakarta.	27 Sept. 1889
77	A. B. Andriesse.		» 1e » B Soerabaja.	12 Juli 1888
78	J. A Kock.	F.	» 1e » Soerakarta.	23 Dec. 1890
79	F. L. Heijnen.		» 2e gem. » Batavia.	14 Dec. 1889
80	J. La Fontaine.		» » » Blitar.	27 Juli 1888
81	M. A. Bogaardt.		» 1e » Buitenzorg.	25 Feb. 1890
82	E. A. S. Haak Bastiaanse.	E.	» 1e meisjessch. Soerabaja.	14 Nov. 1888

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
83	H. C. M. Burgdorffer.		Met verlof in Nederland.	
84	J. W. C. Van der Aa.		Hulponderw. 1e school Padang.	10 Aug. 1891
85	E. M. Rosman.	E. (m^3) Hw.	Met verlof in Nederland.	
86	J. H. L. Op de Laeij.		Hulponderw. school Garoet.	22 Mei 1889
87	C. G. Veenhuijzen.	F.	» 1e meisjessch. Batavia.	8 Maart 1890
88	E. F. Ch. M. Abbema.		» » Probolinggo.	14 Aug. 1889
89	L. J. Hissink geb. Snellebrand.	Teek.	» school Keboemen.	4 Oct. 1890
90	G. J. Frolich.	F.	» 2e » Buitenzorg.	19 Nov. 1890
91	A. Mac. Gillavry.	F. Eindex. (5).	» meisjessch. Bandong.	5 Dec. 1889
92	E. A. Odenthal.	F. E.	» 2e school Djokjakarta.	28 Juli 1891
93	A. A. Van den Berg.	D.	» meisjessch. Pasoeroean.	4 Jan. 1890
94	E. M. L. Wijhenke.		» gem. school Tegal.	9 Jan. 1890
95	H. W. Agerbeek.		tijd. » 1e school A Semarang.	11 Maart 1890
96	C. W. M. Brouwer.	Hw.	» » 3e » Soerabaja.	17 Juli 1890
97	Ch. H. A. M. Scheltens	Hw.	» » Kediri.	17 April 1890
98	G. J. M. Pillard.		» » » Sidoardjo.	22 Sept. 1890
99	L. M. Gravenhorst.		» » meisjessch. Padang.	12 Mei 1890
100	K. S. E. Zaalberg.		» » 1e school B Djokjakarta.	31 Dec. 1891
101	A. Rookmaaker.		» gem. » Pasoeroean.	23 Dec. 1890
102	M. Critee.		» » meisjessch. Malang.	21 Mei 1890
103	J. L. Laurens.		» 2e school Buitenzorg.	22 Mei 1890
104	C. H. Kroesen.	F.	» meisjessch. Blitar.	24 Juli 1890
105	W. M. Van Hengel.		» 1e school Magelang.	21 Nov. 1891
106	M. Ch. K. Vonk Robbers.		» » Djoewana.	11 Juli 1890
107	M. E. Kuitert.		» » gem. » Amboina.	11 Juli 1890
108	A. W. M. E. Terwogt.		» meisjessch. Madioen.	6 Aug. 1890
109	C. A. Berends.		» » 5e school Soerabaja.	21 Juli 1890
110	L. H. Voet.		» 1e meisjessch. Soerabaja.	2 Dec. 1891
111	J. W. Holle.		» » 2e gem. school Soerabaja.	23 Juli 1890
112	S. Weintré.		» » gem. » Banda-Neira.	23 Juli 1890

DOORLOOPEND NUMMER.	N A M E N.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
113	C. M. Haighton.		Tijd. hulponderw. meisjessch. Semarang	7 Aug. 1891
114	E. C. Wiselius, geb. Van Holst Pellekaan.	F. Hw.	Hulponderw. 4e school Batavia.	21 Oct. 1891
115	S. De Nijs.		» » Toeban.	26 Juli 1890
116	E. P. L. Zaalberg.		» school Banjoewangie.	5 Aug. 1890
117	M. H. Somermeijer.		Tijd. hulponderw. » Oengaran.	1 Aug. 1891
118	E. F. J. Olislaeger.		» » gem. » Madioen.	6 Aug. 1890
119	E. S. C. De Gelder.	F.	» » meisjessch. Makasser.	16 Aug. 1890
120	J. A. Van Bremen.		» » » Bandjermasin.	2 April 1891
121	S. A. Deibel.	F. E.	» » 2e school Salatiga.	4 April 1891
122	A. S. Van Essen.		» » gem. » Menado.	4 April 1891
123	G. L. Dom.		» » 2e » Djokjakarta.	6 April 1891
124	H. G. Van Zutphen.	Eindex. (B)	» » 1e meisjessch. Batavia.	23 April 1891
125	C. M. Poel.	F. D. (m³)	» » school Modjokerto.	31 Juli 1891
126	A. J. De Kanter.		» » 3e » Semarang.	1 Mei 1891
127	E. F. C. Enklaar van Guericke.	F. E.	» » » Pati.	5 Juni 1891
128	D. E. J. Termijtelen.	F.	» » » Soekaboemi.	25 Nov. 1891
129	Ch. L. Van Bennekom.	F.	» » 2e » Makasser.	30 Nov. 1891
130	C. C. Muller.	F. E. D.	» » 1e meisjessch. Batavia.	17 Dec. 1891
131	M. G. W. Langeveld.	Fr. Hw.	» » » Kediri.	22 Dec. 1891

Onbezoldigde hulponderwijzeressen.

DOORLOOPEND NUMMER.	N A M E N.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
1	J. J. C. Reuvekamp Gille.		Gem. school Blitar.	24 April 1891
2	J. H. G. Lang.		1e » Buitenzorg.	5 Juni 1891
3	A. Van der Meer.		Meisjesschool Buitenzorg.	12 Sept. 1891

Kweekelingen.

DOORLOOPEND NUMMER.	NAMEN.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
1	Mej. S. M. Wijt.	2e school Probolinggo.	5 Aug. 1890
2	F. Hamers.	» Padang-Pandjang.	22 Aug. 1890
3	Mej. H. J. S. Young.	» Tjandi.	9 Jan. 1891
4	» J. M. De Graaff.	» Depok.	5 Juni 1891
5	» M. H. Maurer.	1e » Padang.	16 Nov. 1891

L^a. E.

Mutatiën onder het onderwijzend personeel van de openbare lagere scholen in Nederlandsch-Indië, gedurende het jaar 1891.

Onderwijzers en onderwijzeressen.

OVERLEDEN.

E. J. Nijhoff,	laatst	hulponderwijzer	5e	school	Batavia.
A. Den Hamer,	»	hoofdonderwijzer	3e	»	Semarang.
G. S. Dominicus van den Bussche,	»	hulponderwijzeres	gem.	»	Bandjermasin.
E. Blok,	»	1e hulponderwijzer		»	Rembang.
N. H. M. Blokzeijl,	»	hulponderwijzeres	meisjes	»	Semarang.
H. B. H. Horsker,	»	hoofdonderwijzer		»	Tegal.

ONTSLAGEN:

Eervol uit 's lands dienst:

A. C. Tjebbes,	laatst	hoofdonderwijzer	met verlof in	Nederland.	
L. H. Kramer,	»	»	1e school	Buitenzorg.	
J. G. Theunissen,	»	»	»	Menado.	
W. Van der Heijden,	»	hulponderwijzer	2e »	Gombong	
B. A. H. Van Charldorp,	»	hoofdonderwijzeres	met verlof in	Nederland.	
A. A. Godin,	»	hulponderwijzeres	school	Pati.	
M. Verschoor,	»	hulponderwijzeres	met verlof in	Nederland.	
C. W. Süverkropp, geb. Arnold,	»	»	gem. school	Bandjermasin.	
H. Spönhoff,	»	hoofdonderwijzer	»	Banjoewangi.	
H. R. A. Vechtman,	»	»	1e »	Gombong.	
M. L. W. F. Born,		hulponderwijzeres	op non-activiteit.		

Eervol uit de betrekking:

E. W. G. P. Van der Spek, geb. Versteegh,	hulponderwijzeres	2e school Soerakarta
J. H. Behrns,	hulponderwijzer	2e » Soerabaja.
A. W. Kuipers,	hulponderwijzeres	meisjesschool Djokjakarta.
H. W. Burlage,	»	» Bandjarmasin.
Jonkvr. E. Van Raders,	»	2e school Soerakarta.
A. M. Zeeman,	»	» Modjokerto.
E. C. Den Hollander, geb. Agerbeek,	»	» Medan.
W. F. Schlahmilch,	»	2e » Gombong.
A. J. S. Goteling Vinnis,	»	1e » Probolinggo.
W. Jager Dekker,	hulponderwijzer	Soekaboemi.
D. A. P. Kok,	hoofdonderwijzer	1e school A Soerabaja.
H. C. Sandt van Nooten,	hoofdonderwijzeres	Blitar.
D. Harting Pzn.,	1e hulponderwijzer	3e school Batavia.

EERVOL ONTHEVEN:

Van de werkzaamstelling als:

Tijd.	hulponderwijzeres	school Pati, M. H. L. Gerth van Wijk.
»	»	2e school Djokjakarta, J. H. A. M. Tergau.
»	»	school Loemadjang, A. L. L. Van Dongen.
»	»	meisjesschool Semarang, P. B. Inklaar.
»	»	2e school Makasser, A. F. S. A. Smeets.
»	»	1e meisjesschool Batavia, C. H. Palm.
»	»	school Medan, L. Poetsma, geb. Loomans.

OVERGEGAAN IN ANDERE BETREKKINGEN:

C. Den Hamer, hulponderwijzer 1e school B Batavia, als hulponderwijzer aan de kweekschool te Probolinggo.

J. G. Dammerboer, hulponderwijzer 1e school Gombong, als tijdelijk hulponderwijzer aan de kweekschool te Padang Sidempoean.

G. Reeman, 1e hulponderwijzer 1e school B Batavia, als leeraar aan de hoogere burgerschool te Soerabaja.

H. H. Slangen, tijdelijk leeraar aan de hoogere burgerschool te Semarang, definitief geplaatst bij het middelbaar onderwijs.

M. M. E. C. Tijdeman, tijdelijk leerares aan de hoogere burgerschool voor meisjes te Batavia, definitief geplaatst bij het middelbaar onderwijs.

K. H. Corporaal, tijdelijk leeraar aan de hoogere burgerschool te Soerabaja, definitief geplaatst bij het middelbaar onderwijs.

D. K. N. Selier, hulponderwijzer school Soemenep, als hulponderwijzer aan de hoofdenschool te Probolinggo.

H. W. De Beijl, hulponderwijzer school Koedoes, als hulponderwijzer aan de hoofdenschool te Magelang.

Th. A. Den Daas, hulponderwijzer 2e school Magelang, als hoofdonderwijzer aan de Depoksche school.

A. Schouten. hoofdonderwijzer school Djember, als tijdelijk leeraar aan het Gymnasium Willem III te Batavia. (1)

OVERGEGAAN BIJ HET EUR. LAGER ONDERWIJS.

W. Van Gelder, ambtenaar op non-activiteit, laatstelijk hoofdonderwijzer aan de kweekschool te Bandong, als tijd. onderwijzer der 1e kl., waarnemend hoofdonderwijzer a/d hoofdenschool te Tondano.

D. Pronk, tijdelijk onderwijzer aan de kweekschool te Probolinggo, als onderwijzer der 2e klasse, 1e hulponderwijzer 2e school Probolinggo.

W. H. Pieters, hulponderwijzer aan de hoofdenschool te Bandong, als onderwijzer der 2e kl., 1e hulponderwijzer school Bandong.

W. Hiemstra, tijdelijk hulponderwijzer aan de kweekschool te Padang-Sidempoean. als hulponderwijzer 1e school Gombong.

C. Van der Reest, hulponderwijzer school kinderen van Ambonsche militairen te Magelang, als hulpondewijzer 1e school Magelang.

D. De Boer, hulponderwijzer aan de hoofdenschool te Probolinggo, als hulponderwijzer school Soemenep.

VERLOF NAAR EUROPA VERLEEND AAN:

J. Kluiver, onderwijzer der 2e klasse gedetacheerd bij het Inl. onderwijs.

J. H. J. Van Douveren, hulponderwijzer 6e school Batavia.

B. S. A. Gastmann,	1e hulponderwijzeres meisjesschool			Semarang.
J. C. Rikkers,	hoofdonderwijzer	1e	school	Djokjakarta.
J. F. W. Winterberg,	»	»	»	Salatiga.
J. Lammens,	1e hulponderwijzer		»	Ternate.
G. Tacoma,	hoofdonderwijzer		»	Bojolali.
G. Van der Kaaden,	»	1e	»	Gombong.

(1) Deze was echter onder ult°. 1891 nog bij het lager onderwijs in functie.

J. B. Kampschuur,	e hulponderwijzer	4e	school	Batavia.
W. Grondijs,	hoofdonderwijzer		»	Koedoes.
S. A. Van der Kolff,	»		»	Keboemen.
W. A. P. De Bruijn Ouboter,	hoofdonderwijzeres	meisjesschool		Soerakarta.
J. E. M. Masthoff,	hulponderwijzeres	1e	»	Batavia.
W. Nieuwenhuijs,	1e hulponderwijzer	3e	school	Semarang.
H. C. Burgdorffer,	hulponderwijzeres	gem.	»	Cheribon.
W. L. Vogelesang,	1e hulponderwijzer		»	Menado.
E. M. Rosman,	hulponderwijzeres	1e	meisjesschool	Soerabaja.
J. Jaspers,	1e hulponderwijzer		school	Amboina.
M. J. A. Harloff,	hulponderwijzeres		»	Oengaran.
J. L. Van der Made,	hoofdonderwijzer		»	Soemenep.
A. M. Overeijnder,	»			Palembang.
G. R. Le Bruijn,	1e hulponderwijzer	2e	»	Djokjakarta.
J. Verschuil,	hoofdonderwijzer	2e	»	Padang.
J. Kastelijn,	»	1e	»	A Soerabaja.
G. Plantema,	»	»	»	Probolinggo.
W. A. Van den Nieuwenhof,	1e hulponderwijzeres	meisjesschool		Soerakarta.
H. J. B. Elberg,	hulponderwijzeres	1e	»	Soerabaja.
L. Visser,	hoofdonderwijzer		school	Toeloeng-Agoeng.

HERBENOEMD NA NONACTIVITEIT OF NA TERUGKEER VAN VERLOF:

M. M. Raket,	hulponderwijzeres		school	Loemadjang.
D. Harting Pzn.,	1e hulponderwijzer	3e	»	Batavia.
D. K. N. Selier,	hulponderwijzer		»	Soemenep.
E. A. H. Van der Heide,	hoofdonderwijzer		»	Oengaran,
M. H. Burger,	»		»	Banjoewangi.
J. G. Van der Heijden,	»	3e	»	Semarang.
J. Van der Woude,	»		»	Toeloeng-Agoeng.
J. Poetsma,	»		»	Medan.
Th. J. C. Klaar,	»	2e	»	Padang.
H. H. Buijs,	1e hulponderwijzer			Rembang.
G. Hemmes,	hoofdonderwijzer	1e	school	A Soerabaja.
D. G. Sigmond,	»		»	Tegal.
P. A. Biegman,	1e hulponderwijzer		»	Cheribon.
G. J. Kerlen,	» »	3e	»	Batavia.
Ch. Van Duuren,	hoofdonderwijzer		»	Maros.
G. Adams,	»		»	Bondowoso.

P. M. Heijmans,	hoofdonderwijzer	school	Pekalongan.
B. W. C. Gerlings,	hulponderwijzeres	gem. »	Bandong.
C. H. A. Merz,	hoofdonderwijzeres	meisjesschool	Blitar.
L. M. Kam,	hulponderwijzeres	»	Semarang.
R. A. Krull,	wd. onderwijzeres 2e kl., hoofdonderwijzeres	»	Kediri.

IN DIENST GETREDEN :

Onderwijzers :

D. Rottier.	M. Van Dijk.
J. Mooi.	H. A. Stöcker.
W. J. Van 't Sant.	D. H. Ten Berge.
C. Van Noort.	J. Van Assendorp.
A. Van Weelderen.	P. J. Van Efveren.
J. A. Knoop.	J. B. Tj. Mulder.
W. J. Buddingh.	W. Puister.
A. Gerla.	A. F. Hamelynck.
H. W. Brugmans.	A. Van der Weerdt.
L. Zeilmaker.	N. W. Francken.
R. C. Dauvillier.	A. J. Beauchez.
H. M. Vrijheid.	A. C. Van Stralen.
G. H. Prinsen Geerligs.	C. Van Overeem.
T. Hellwig.	H. A. Borggreve.
D. Koornwinder.	J. Coenraad.
P. E. Bredée.	P. R. H. Laemers.

Onderwijzeressen :

N. Scheltema.	H. G. Van Zutphen.
J. L. Van Stipriaan Luiscius.	M. L. Th. Slors.
Z. Boelman.	C. M. Poel.
J. A. Van Bremen.	K. J. Haverbult.
S. A. Deibel.	A. J. De Kanter.
A. S. Van Essen.	E. F. C. Enklaar van Guericke.
G. L. Dom.	D. E. J. Termijtelen.
A. F. S. A. Smeets.	Ch. L. Van Bennekom.
L. Poetsma, geb. Loomans.	C. C. Muller.
M. J. Ch. C. Schokker.	M. G. W. Langeveld.

L^e. F.

Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden, die

GEWESTEN.	6 jaar		7 jaar		8 jaar		9 jaar		10 jaar		11 jaar	
	jongens.	meisjes	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Bantam	1	1	3	3	2	1	4	3	1	2	4	1
Batavia	79	44	136	103	161	140	149	108	169	116	140	103
Preanger-Regentschappen	6	7	24	21	26	19	16	21	27	20	23	14
Krawang	1	»	8	3	6	3	3	2	1	3	1	1
Cheribon	»	4	15	6	3	12	10	7	9	13	2	10
Tegal	1	3	5	6	14	6	4	10	12	7	6	11
Pekalongan	5	5	4	7	10	12	12	10	6	10	15	8
Semarang	35	37	66	66	105	60	95	72	97	58	88	55
Japara	5	11	7	12	11	15	9	7	14	10	9	11
Rembang	4	2	10	4	9	8	10	5	10	13	10	8
Soerabaja	45	39	66	45	70	56	85	65	75	57	76	57
Pasoeroean	19	12	25	32	27	33	27	34	26	27	24	33
Probolinggo	5	8	13	12	16	11	10	12	15	13	16	11
Besoeki	9	6	7	7	11	11	9	10	9	3	9	10
Kediri	18	13	23	24	18	21	23	22	22	18	9	21
Madioen	9	10	10	16	6	9	12	11	11	16	9	14
Soerakarta	23	17	32	26	60	43	43	34	46	39	43	38
Djokjakarta	15	19	36	28	32	38	39	33	31	31	46	34
Kedoe	10	6	7	9	14	9	8	10	11	9	6	10
Bagelen	12	11	22	23	29	17	41	14	44	14	55	15
Banjoemas	7	1	10	10	16	7	9	8	11	9	6	10
Madoera	4	5	9	7	11	6	8	8	8	3	8	8
Atjeh en Onderhoorigh	8	5	9	7	6	10	6	12	3	4	5	6
Sumatra's Westkust	21	17	42	23	42	30	29	27	38	18	27	21
Benkoelen	4	2	3	2	4	1	2	3	»	4	3	»
Transporteeren	346	285	592	502	709	578	663	548	696	517	640	510

onder ultimo December 1891 de openbare lagere scholen in Nederlandsch-Indië bezochten.

12 jaar		13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar en ouder		Totaal		Totaal Generaal.	Aanmerkingen
jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.		
4	1	2	3	1	2	1	1	»	»	23	18	41	
141	124	126	110	70	106	66	58	27	25	1264	1037	2301	
15	16	18	12	10	10	5	8	2	7	172	155	327	
2	»	3	2	1	3	1	»	»	2	27	19	46	
8	7	6	8	4	2	8	2	4	»	69	71	140	
7	11	7	6	6	6	»	6	»	2	62	74	136	
4	4	5	6	2	3	2	»	»	»	65	65	130	
92	66	80	47	58	48	39	22	13	6	768	537	1305	
10	7	8	9	11	7	4	6	1	1	89	96	185	
12	6	3	8	7	8	6	4	1	»	82	66	148	
79	56	67	63	70	45	49	28	17	22	699	533	1232	
22	29	22	27	24	17	8	19	5	6	229	269	498	
10	17	14	17	15	7	6	8	2	1	122	117	239	
12	13	7	5	5	8	2	2	2	»	82	75	157	
23	18	19	17	8	8	6	6	2	4	171	172	343	
9	16	6	10	10	11	2	10	5	3	89	126	215	
40	29	34	30	41	20	22	18	13	10	397	304	701	
20	29	15	17	27	22	5	18	»	»	266	269	535	
7	11	4	2	5	9	1	3	1	7	74	85	159	
72	12	59	10	71	6	40	6	6	4	451	132	583	
11	11	6	6	9	3	3	3	4	1	92	69	161	
9	7	6	5	2	5	2	2	»	1	67	57	124	
4	4	1	2	1	1	1	»	»	»	44	51	95	
25	15	21	15	18	9	20	2	2	3	285	180	465	
1	2	1	2	2	»	1	»	»	»	21	16	37	
639	511	540	439	478	366	300	232	107	105	5710	4593	10303	

GEWESTEN.	6 jaar		7 jaar		8 jaar		9 jaar		10 jaar		11 jaar	
	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Per transport.....	346	285	592	502	709	578	663	548	696	517	640	510
Palembang.....	7	6	4	2	5	9	2	6	3	3	1	4
Oostkust van Sumatra..	2	2	3	1	7	5	4	5	3	3	3	5
Banka.....	1	4	1	»	2	»	»	4	3	1	»	2
Riouw.....	5	2	5	3	3	2	4	4	1	2	»	4
Westerafd. van Borneo..	1	3	5	»	4	1	4	1	1	5	2	1
Z. en O. afd. van Borneo.	10	7	7	3	8	7	10	6	9	6	4	11
Celebes en Onderh.....	9	14	18	27	18	22	23	15	25	14	13	17
Menado.....	15	4	5	9	8	13	14	7	16	11	13	7
Amboina.....	10	11	21	19	25	28	19	25	14	15	21	18
Ternate.....	»	3	4	3	3	3	2	4	2	8	4	5
Timor.....	2	»	2	3	3	3	»	2	2	2	»	1
TOTAAL IN 1891...	408	341	667	572	795	671	745	625	775	587	701	585
» » 1890...	419	357	691	552	791	618	734	596	738	579	692	612
Vermeerdering....	»	»	»	20	4	53	11	29	37	8	9	»
Vermindering.....	11	16	24	»	»	»	»	»	»	»	»	27

12 jaar		13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar en ouder		Totaal		Totaal Generaal.	Aanmerkingen.
jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.		
639	511	540	439	448	366	300	232	107	105	5710	4593	10303	
2	4	2	4	1	2	»	»	»	»	27	40	67	
»	5	3	1	2	1	1	1	»	»	28	29	57	
1	1	»	1	1	»	»	1	»	1	9	15	24	
2	»	1	1	»	»	»	1	»	»	21	19	40	
2	3	»	2	»	3	»	1	»	»	19	20	39	
10	4	4	7	2	6	4	5	2	1	70	63	133	
15	14	19	8	16	18	14	7	7	3	177	157	334	
4	18	7	13	10	8	3	8	5	3	100	101	201	
16	21	21	15	13	14	10	5	6	7	176	178	354	
2	2	2	1	2	»	2	»	»	»	25	29	52	
»	2	»	3	»	2	3	»	»	»	12	18	30	
693	585	599	495	525	420	337	261	127	120	6372	5262	11634	
655	521	563	524	491	373	402	247	178	88	6354	5067	11421	
38	64	36	»	34	47	»	14	»	32	18	195	213	
»	»	»	29	»	»	65	»	51	»	»	»	»	

L^a. G.

Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden, die

GEWESTEN.	6 jaar		7 jaar		8 jaar		9 jaar		10 jaar		11 jaar	
	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Batavia.....	19	67	21	35	29	75	19	72	33	59	39	68
Semarang.....	11	15	18	26	24	40	20	50	15	36	17	50
Soerabaja.....	16	24	23	30	20	33	28	32	43	32	27	60
Sumatra's Westkust....	»	20	»	11	»	20	»	12	»	11	»	11
TOTAAL IN 1891...	46	126	62	102	73	168	67	166	91	138	83	189
» » 1890...	74	112	67	142	53	175	85	137	71	162	80	166
Vermeerdering	»	14	»	»	20	»	»	29	20	»	3	23
Vermindering.....	28	»	5	40	»	7	18	»	»	24	»	»

onder ultimo December 1891 de bijzondere scholen in Nederlandsch-Indië bezochten.

12 jaar		13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar en ouder		Totaal		Totaal Generaal.	Aanmerkingen.
jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.		
36	45	34	73	27	57	21	68	12	126	290	745	1035	
14	59	15	42	8	39	6	32	11	34	159	423	582	
35	51	26	39	24	38	19	30	5	47	266	416	682	
»	15	»	14	»	9	»	7	»	5	»	135	135	
85	170	75	168	59	143	46	137	28	212	715	1719	2454	
68	155	58	164	80	142	56	121	24	203	716	1679	2395	
17	15	17	4	»	1	»	16	4	9	»	40	39	
»	»	»	»	21	»	10	»	»	»	1	»	»	

Lᵃ. **H.**

Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden,

GEWESTEN.	6 jaar		7 jaar		8 jaar		9 jaar		10 jaar		11 jaar	
	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Bantam	1	1	3	3	2	1	4	3	1	2	4	1
Batavia	98	111	157	138	190	215	168	180	202	175	179	171
Preanger-Regentschappen	6	7	24	21	26	19	16	21	27	20	23	14
Krawang	1	»	8	3	6	3	3	2	1	3	1	1
Cheribon	»	4	15	6	3	12	10	7	9	13	2	10
Tegal	1	3	5	6	14	6	4	10	12	7	6	11
Pekalongan	5	5	4	7	10	12	12	10	6	10	15	8
Semarang	46	52	84	92	129	100	115	122	112	94	105	105
Japara	5	11	7	12	11	15	9	7	14	10	9	11
Rembang	4	2	10	4	9	8	10	5	10	13	10	8
Soerabaja	61	63	89	75	90	89	113	97	118	89	105	117
Pasoeroean	19	12	25	32	27	33	27	34	26	27	24	33
Probolinggo	5	8	13	12	16	11	10	12	15	13	16	11
Besoeki	9	6	7	7	11	11	9	10	9	3	9	10
Kediri	18	13	23	24	18	21	23	22	22	18	9	21
Madioen	9	10	10	16	6	9	12	11	11	16	9	14
Soerakarta	23	17	32	26	60	43	43	34	46	39	43	38
Djokjakarta	15	19	36	28	32	38	39	33	31	31	46	34
Kedoe	10	6	7	9	14	9	8	10	11	9	6	10
Bagelen	12	11	22	23	29	17	41	14	44	14	55	15
Banjoemas	7	1	10	10	16	7	9	8	11	9	6	10
Madoera	4	5	9	7	11	6	8	8	8	3	8	8
Atjeh en Onderhoorigh.	8	5	9	7	6	10	6	12	3	4	5	6
Sumatra's Westkust	21	37	42	34	42	50	29	39	38	29	27	32
Benkoelen	4	2	3	2	4	1	2	3	»	4	3	»
Transporteeren	392	411	654	604	782	746	730	714	787	655	723	699

die onder ultimo December 1891 alle lagere scholen in Nederlandsch-Indië bezochten.

12 jaar		13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar en ouder		Totaal		Totaal Generaal.	Aanmerkingen.
jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.		
4	1	2	3	1	2	1	1	»	»	23	18	41	
177	169	160	183	97	163	87	126	39	151	1554	1782	3336	
15	16	18	12	10	10	5	8	2	7	172	155	327	
2	»	3	2	1	3	1	»	»	2	27	19	46	
8	7	6	8	4	2	8	2	4	»	69	71	140	
7	11	7	6	6	6	»	6	»	2	62	74	136	
4	4	5	6	2	3	2	»	»	»	65	65	130	
106	125	95	89	66	87	45	54	24	40	927	960	1887	
10	7	8	9	11	7	4	6	1	1	89	96	185	
12	6	3	8	7	8	6	4	1	»	82	66	148	
114	107	93	102	94	83	68	58	22	69	965	949	1914	
22	29	22	27	24	17	8	19	5	6	229	269	498	
10	17	14	17	15	7	6	8	2	1	122	117	239	
12	13	7	5	5	8	2	2	2	»	82	75	157	
23	18	19	17	8	8	6	6	2	4	171	172	343	
9	16	6	10	10	11	2	10	5	3	89	126	215	
40	29	34	30	41	20	22	18	13	10	397	304	701	
20	29	15	17	27	22	5	18	»	»	266	269	535	
7	11	4	2	5	9	1	3	1	7	74	85	159	
72	12	59	10	71	6	40	6	6	4	451	132	583	
11	11	6	6	9	3	3	3	4	1	92	69	161	
9	7	6	5	2	5	2	2	»	1	67	57	124	
4	4	1	2	1	1	1	»	»	»	44	51	95	
25	30	21	29	18	18	20	9	2	8	285	315	600	
1	2	1	2	2	»	1	»	»	»	21	16	37	
724	681	615	607	537	509	346	369	135	317	6425	6312	12737	

GEWESTEN.	6 jaar		7 jaar		8 jaar		9 jaar		10 jaar		11 jaar	
	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Per transport.....	392	411	654	604	782	746	730	714	787	655	723	699
Palembang.....	7	6	4	2	5	9	2	6	3	3	1	4
Oostkust van Sumatra..	2	2	3	1	7	5	4	5	3	3	3	5
Banka.....	1	4	1	»	2	»	»	4	3	1	»	2
Riouw.....	5	2	5	3	3	2	4	4	1	2	»	4
Westerafd. van Borneo.	1	3	5	»	4	1	4	1	1	5	2	1
Z. en O. afd. van Borneo.	10	7	7	3	8	7	10	6	9	6	4	11
Celebes en Onderh.....	9	14	18	27	18	22	23	13	25	14	13	17
Menado.....	15	4	5	9	8	13	14	7	16	11	13	7
Amboina.....	10	11	21	19	25	28	19	25	14	15	21	18
Ternate.....	»	3	4	3	3	3	2	4	2	8	4	5
Timor.....	2	»	2	3	3	3	»	2	2	2	»	1
TOTAAL IN 1891...	454	467	729	674	868	839	812	791	866	725	784	774
» » 1890...	493	469	758	694	844	793	819	733	809	741	772	778
Vermeerdering....	»	»	»	»	24	46	»	58	57	»	12	»
Vermindering.....	39	2	29	20	»	»	7	»	»	16	»	4

12 jaar		13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar en ouder		Totaal		Totaal Generaal.	Aanmerkingen.
jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.		
724	681	615	607	537	509	346	369	135	317	6425	6312	12737	
2	4	2	4	1	2	»	»	»	»	27	40	67	
»	5	3	1	2	1	1	1	»	»	28	29	57	
1	1	»	1	1	»	»	1	»	1	9	15	24	
2	»	1	1	»	»	»	1	»	»	21	19	40	
2	3	»	2	»	3	»	1	»	»	19	20	39	
10	4	4	7	2	6	4	5	2	1	70	63	133	
15	14	19	8	16	18	14	7	7	3	177	157	334	
4	18	7	13	10	8	3	8	5	3	100	101	201	
16	21	21	15	13	14	10	5	6	7	176	178	354	
2	2	2	1	2	»	2	»	»	»	23	29	52	
»	2	»	3	»	2	3	»	»	»	12	18	30	
778	755	674	663	584	563	383	398	155	332	7087	6981	14068	
723	676	621	688	571	515	458	368	202	291	7070	6746	13816	
55	79	53	»	13	48	»	30	»	41	17	235	252	
»	»	»	25	»	»	75	»	47	»	»	»	»	

L^e. I.

Staat van het onderwijzend personeel en van de leerlingen aan de openbare

SCHOLEN.	Aantal						Getal leerlingen	Getal leerlingen onder ultimo December 1891.							
					Kweekelingen			Europeanen.		Inlandsche Christenen.		Inlanders niet Christ.		Vreemde Oosterl.	
	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	mannelijke.	vrouwelijke.	Ultimo 1890.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
1ste Inspectie-															
Batavia 1e school A	1	»	4	1	»	»	209	197	26	»	»	»	»	3	»
» 1e » B	1	»	4	1	»	»	183	168	44	»	»	»	»	2	»
» 2e »	1	»	3	2	»	»	256	166	43	»	»	»	»	1	»
» 3e »	1	»	2	1	»	»	127	66	64	»	»	9	4	1	»
» 4e »	1	»	2	2	»	»	122	110	39	»	»	7	»	6	»
» 5e »	1	»	1	1	»	»	85	50	40	»	»	1	»	1	»
» 6e »	1	»	2	2	»	»	189	98	80	»	»	1	»	»	»
» 1e meisjesschool	»	1	»	5	»	»	202	»	200	»	»	»	»	»	»
» 2e »	»	1	»	3	»	»	133	»	126	»	»	»	»	»	»
Meester-Cornelis 1e school	1	»	3	»	»	»	131	78	49	»	»	»	»	2	»
» 2e »	1	»	1	1	»	»	96	67	42	»	»	1	»	1	»
» meisjesschool	»	1	»	2	»	»	64	»	59	»	»	»	»	»	»
Depok	1	»	1	»	»	1	45	32	28	»	»	»	»	»	»
Buitenzorg 1e school	1	»	2	2	»	»	180	133	57	»	»	»	»	2	»
» 2e »	1	»	1	2	»	»	123	99	39	5	»	3	1	1	»
» meisjesschool	»	1	»	3	»	»	100	»	101	»	»	»	»	»	»
Poerwakarta	1	»	1	»	»	«	30	6	15	»	»	6	»	2	»
Soebang	1	»	»	»	»	»	24	21	4	»	»	»	»	»	»
Bandoeng	1	»	2	1	»	»	130	85	35	5	5	4	»	»	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	51	»	46	»	2	»	»	»	»
Tjiandjoer	1	»	»	1	»	»	26	6	18	»	1	6	»	3	»
Soekaboemi	1	»	1	1	»	»	71	47	34	1	1	1	»	1	»
Garoet	1	»	1	1	»	»	54	34	22	»	»	4	2	»	»
Cheribon	1	»	1	1	»	»	77	55	20	»	»	4	»	»	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	35	»	35	»	»	»	»	»	»
Indramajoe	1	»	»	1	»	»	31	14	16	»	»	»	1	»	»
Serang	1	»	1	»	»	»	45	23	18	»	»	3	1	1	»
Transporteeren	21	6	33	36	»	1	2819	1555	1300	11	9	50	9	27	»

lagere scholen in Nederlandsch-Indië, onder ultimo December 1891.

Totaal.	Waarvan gratis leerlingen.	Getal leerlingen in de laagste klasse.	Getal leerlingen in de middelste klasse.	Getal leerlingen in de hoogste klasse.	Verzuimde schooldagen. Totaal in het jaar.	Verzuimde schooldagen. Gemiddeld per kind.	Getal leerlingen, die de school verlieten, na al de vakken te hebben doorloopen.	Getal leerlingen, die de school verlieten, om verschillende redenen.	AANMERKINGEN.
afdeeling.									
226	8	92	73	61	3935	17	12	85	
214	3	100	84	30	5220	24	9	96	
210	186	129	46	35	6209	29	10	75	
144	111	85	45	14	2973	20	2	46	
162	108	107	48	7	5517	34	11	76	
92	85	49	38	5	2621	28	»	20	
179	113	79	72	28	4270	24	11	75	
200	6	»	123	77	3671	18	26	47	
126	84	»	95	31	2073	16	10	57	
129	4	68	41	20	2253	17	15	58	
111	86	62	44	5	1756	16	»	39	
59	29	»	33	26	1192	20	10	11	
60	37	25	28	7	375	6	1	10	
192	6	117	41	34	3604	19	8	98	
148	136	99	42	7	2665	18	8	39	
101	46	»	85	16	1792	17	5	33	
29	16	13	13	3	412	14	1	4	
25	7	22	2	1	530	21	1	14	
134	67	89	33	12	1782	13	1	48	
48	23	»	28	20	683	14	5	19	
34	16	18	13	3	678	20	»	6	
85	39	46	26	13	1282	15	»	51	
62	21	39	23	»	1692	27	»	26	
79	50	50	20	9	1964	25	2	31	
35	20	»	26	9	920	26	4	7	
31	13	14	14	3	674	22	»	18	
46	30	21	20	5	827	18	3	12	
2961	1350	1324	1156	481	61570	—	155	1102	

SCHOLEN.	Aantal						Getal leerlingen	Getal leerlingen onder ultimo December 1891.							
					Kweekelingen.			Europeanen.		Inlandsche Christenen		Inlanders niet Christ.		Vreemde Oosterl.	
	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	mannelijke.	vrouwelijke.	Ultimo 1890.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Per transport	21	6	33	36	»	1	2819	1555	1300	11	9	50	9	27	»
Benkoelen	1	»	1	»	»	»	41	21	16	»	1	2	»	»	»
Padang 1e school	1	»	2	2	»	1	164	109	49	»	»	»	»	»	»
» 2e school	1	»	2	1	»	»	133	109	21	»	»	13	»	1	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	48	»	37	»	»	»	»	»	»
Fort de Kock	1	»	1	1	»	»	67	32	25	»	»	1	»	»	»
Padang-Pandjang	1	»	1	»	1	»	36	20	22	»	»	1	»	»	»
Solok	1	»	»	»	»	»	25	7	17	»	»	»	»	»	»
Padang Sidempoean	1	»	»	»	»	»	13	8	9	»	»	»	»	»	»
Kotta-Radja 1e school	1	»	1	»	»	»	48	22	36	»	»	»	»	»	»
» 2e »	1	»	2	»	»	»	64	22	15	19	9	»	»	1	»
Medan	1	»	1	»	»	»	56	28	29	»	»	»	»	»	»
Muntok	1	»	1	»	»	»	21	9	15	»	»	3	2	5	»
Palembang	1	»	1	1	»	»	63	27	40	»	»	»	»	»	»
Riouw	1	»	1	»	»	»	40	21	19	»	»	2	»	1	»
Pontianak	1	»	1	»	»	»	39	19	20	»	»	»	»	1	»
TOTAAL IN 1891	35	7	48	42	1	2	3677	2009	1670	30	19	72	11	36	»
															2de Inspectie-
Semarang 1e school A	1	»	2	2	»	»	165	152	30	»	»	4	»	»	»
» 1e » B	1	»	4	1	»	»	218	120	62	»	»	4	1	»	»
» 2e »	1	»	3	2	»	»	186	160	66	2	»	14	»	»	»
» 3e »	1	»	1	2	»	»	132	59	21	8	4	9	»	»	»
» meisjesschool	»	1	»	3	»	»	98	»	110	»	»	»	»	»	»
» school te Tjandi	1	»	1	»	»	1	52	34	35	»	»	»	»	»	»
Salatiga 1e school	1	»	1	1	»	»	96	65	27	»	»	2	»	»	»
» 2e »	1	»	1	2	»	»	106	78	25	»	»	7	»	»	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	49	»	52	»	»	»	»	»	»
Ambarawa	1	»	2	1	»	»	140	62	50	13	1	8	»	2	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	21	»	20	»	»	»	»	»	»
Kendal	1	»	1	»	»	»	43	15	17	»	»	15	»	1	»
Oengaran	1	»	»	1	»	»	48	23	22	»	»	1	»	»	»
Pekalongan	1	»	2	1	»	»	131	65	65	»	»	11	»	»	»
Tegal	1	»	2	1	»	»	102	62	31	»	»	4	»	»	»
Transporteeren	12	3	20	19	»	1	1587	895	633	23	5	79	1	3	»

Totaal.	Waarvan gratis leerlingen.	Getal leerlingen in de laagste klasse.	Getal leerlingen in de middelste klasse.	Getal leerlingen in de hoogste klasse.	Verzuimde schooldagen. Totaal in het jaar.	Verzuimde schooldagen. Gemiddeld per kind.	Getal leerlingen, die de school verlieten, na al de vakken te hebben doorloopen.	Getal leerlingen, die de school verlieten, om verschillende redenen.	AANMERKINGEN.
2961	1350	1324	1156	481	61570	—	155	1102	
40	26	27	11	2	668	17	3	11	
158	1	85	50	23	4368	28	8	59	
144	107	88	41	15	4278	29	7	31	
37	7	»	24	13	717	19	5	10	
58	24	41	15	2	996	17	3	38	
43	20	27	11	5	311	7	»	23	
24	12	14	5	5	230	9	»	9	
17	11	7	9	1	320	19	»	2	
58	4	33	21	4	1492	26	»	38	
66	64	58	7	1	2433	37	»	54	
57	14	32	19	6	1789	31	3	37	
34	13	16	15	3	268	8	1	9	
67	30	40	23	4	1601	24	1	29	
13	22	30	12	1	561	13	3	18	
40	11	21	14	5	613	15	1	19	
3847	1716	1843	1433	571	82215	21	190	1489	
afdeeling.									
186	2	80	70	36	4776	26	13	77	
187	8	80	73	34	5647	30	20	94	
242	214	173	58	11	7291	30	8	96	
101	92	73	27	1	4929	49	»	61	
110	73	»	78	32	3396	31	8	35	
69	25	42	21	6	1727	25	1	28	
94	3	54	27	13	1401	15	»	67	
110	100	77	28	5	3093	28	»	33	
52	31	»	31	21	1006	19	4	17	
136	97	106	25	5	3692	27	6	74	
20	8	»	14	6	468	23	»	8	
48	18	31	11	6	780	17	3	13	
46	13	24	17	5	1048	23	»	23	
141	89	70	57	14	2788	20	6	23	
97	55	68	29	»	2204	22	2	62	
1639	828	878	566	195	44246	—	71	711	

SCHOLEN.	Aantal						Getal leerlingen.	Getal leerlingen onder ultimo December 1891.							
	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen.			Europeanen		Inlandsche Christenen.		Inlanders niet Christ.		Vreemde Oosterl.	
					mannelijke.	vrouwelijke.	Ultimo 1890.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Per transport	12	3	20	19	»	1	1587	895	633	23	5	79	1	3	»
Tegal meisjesschool	»	1	»	1	»	»	36	»	43	»	»	»	»	»	»
Koedoes	1	»	1	1	»	»	66	32	25	»	»	1	»	»	»
Japara	1	»	1	»	»	»	44	23	27	»	»	2	4	»	»
Pati	1	»	1	1	»	»	66	25	27	»	»	14	»	»	»
Djoewana	1	»	»	1	»	»	31	9	17	»	»	5	»	1	»
Rembang	1	»	1	1	»	»	69	37	30	»	»	3	»	»	»
Toeban	1	»	»	1	»	»	31	17	14	»	»	4	»	»	»
Bodjonegoro	1	»	1	1	»	»	67	28	22	»	»	10	2	2	»
Banjoemas	1	»	1	1	»	»	91	37	31	»	»	13	»	»	1
Tjilatjap	1	»	2	»	»	»	69	41	20	»	»	10	»	»	»
Bandjarnegara	1	»	1	»	»	»	51	14	18	»	»	24	»	»	»
Poerworedjo	1	»	2	2	»	»	135	74	33	11	2	36	»	»	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	35	»	34	»	»	»	»	»	»
Keboemen	1	»	»	1	»	»	45	18	11	»	2	19	»	»	»
Koetoardjo	1	»	1	»	»	»	44	14	18	»	»	16	3	»	»
Gombong	1	»	1	1	»	»	71	35	27	3	5	9	»	1	»
» pupillenschool	1	»	9	»	»	»	402	296	»	»	»	»	»	»	»
Wonosobo	1	»	1	»	»	»	46	14	9	»	»	25	»	1	»
Magelang 1e school	1	»	2	1	»	»	159	55	24	»	»	24	1	2	»
» 2e »	1	»	2	»	»	»	»	19	11	33	15	2	»	»	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	54	»	50	»	»	»	»	»	»
Djokjakarta 1e school A	1	»	3	1	»	»	234	113	56	»	»	2	»	»	»
» 1e » B	1	»	1	1	»	»	»	54	39	»	»	7	»	»	»
» 2e »	1	»	3	2	»	»	209	99	60	22	7	35	»	8	»
» meisjesschool	»	1	»	3	»	»	92	»	114	»	5	»	»	»	»
Soerakarta 1e school	1	»	3	1	»	»	144	108	55	»	»	»	»	»	»
» 2e »	1	»	2	2	»	»	183	117	43	8	3	3	»	»	»
» 3e »	1	»	2	1	»	»	118	75	32	»	»	2	»	13	3
» meisjesschool	»	1	»	3	»	»	111	»	111	»	»	»	»	»	»
Klaten	1	»	1	1	»	»	78	52	36	»	»	»	»	»	»
Bojolali	1	»	2	»	»	»	70	45	27	»	»	»	»	»	»
Madioen	1	»	1	2	»	»	124	67	50	»	»	14	»	»	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	46	»	54	»	»	»	»	»	»
Ngawi	1	»	1	1	»	»	75	22	22	»	»	16	»	2	»
Transporteere	40	9	66	53	»	1	4683	2435	1823	100	44	375	11	33	4

Totaal.	Waarvan gratis leerlingen.	Getal leerlingen in de laagste klasse.	middelste klasse.	hoogste klasse.	Verzuimde schooldagen. Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	Getal leerlingen, die de school verlieten, na al de vakken te hebben doorloopen.	om verschillende redenen.	AANMERKINGEN.
1639	828	878	566	195	44246	—	71	711	
43	21	»	31	12	649	15	1	9	
58	27	23	28	7	1036	18	5	30	
56	32	25	25	6	964	17	2	11	
66	31	38	21	7	1628	24	6	15	
32	23	19	11	2	822	25	»	9	
70	38	29	31	10	1984	28	10	15	
35	17	14	17	4	499	14	2	6	
64	26	27	28	9	1137	18	3	22	
82	40	32	36	14	1724	21	»	39	
71	37	47	22	2	2815	40	»	27	
56	16	33	19	4	816	14	5	7	
156	73	106	40	10	3969	25	1	52	
34	8	»	20	14	661	19	1	14	
50	18	30	17	3	1296	26	»	9	
51	27	24	27	»	795	16	»	10	
80	51	45	26	9	1488	18	2	32	
296	296	106	180	10	3850	13	62	131	
49	18	37	11	1	945	19	»	15	
106	3	85	17	4	3225	30	6	78	
80	78	72	8	»	2016	25	»	31	In April geopend.
50	20	»	37	13	873	17	4	20	
171	»	79	71	21	6113	35	9	167	
100	2	80	17	3	13	»	»	»	In December geopend.
231	187	168	52	11	4247	19	6	75	
119	46	»	101	18	2018	17	1	23	
163	4	104	42	17	4999	30	5	68	
174	167	121	41	12	5107	29	6	70	
125	84	88	25	12	2643	21	5	59	
111	54	»	81	30	2180	20	2	33	
88	75	56	24	8	2124	24	»	16	
72	63	46	18	8	2108	30	2	25	
131	67	94	28	9	2207	17	5	36	
54	27	»	38	16	630	12	»	11	
62	34	33	28	1	1431	22	5	30	
4825	2538	2539	1784	502	113258	—	227	1876	

SCHOLEN.	Aantal						Getal leerlingen.	Getal leerlingen onder ultimo December 1891.							
								Europeanen		Inlandsche Christenen.		Inlanders niet Christ.		Vreemde Oosterl.	
	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	Kwekelingen. mannelijke.	Kwekelingen. vrouwelijke.	Ultimo 1890.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Per transport	40	9	66	53	»	1	4683	2435	1823	100	44	375	11	33	4
Kediri	1	»	1	2	»	»	117	73	37	»	»	»	»	»	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	»	»	31	»	»	»	»	»	»
Blitar	1	»	2	1	»	»	106	61	30	1	»	14	»	»	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	30	»	29	»	»	»	»	»	»
Toeloeng-Agoeng	1	»	1	1	»	»	64	23	27	»	»	1	»	»	»
Ngandjoek	1	»	»	1	»	»	37	14	18	»	»	3	»	»	»
Bandjermasin	1	»	2	1	»	»	92	70	29	2	1	»	»	»	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	38	»	34	»	1	»	»	»	1
TOTAAL IN 1891	45	12	72	62	»	1	5167	2676	2058	103	46	393	11	33	5

3de Inspectie-

Soerabaja 1e school A	1	»	2	2	»	»	167	116	46	»	»	»	»	»	»
» 1e » B	1	»	3	1	»	»	183	110	43	»	»	»	»	»	»
» 2e »	1	»	2	3	»	»	203	124	67	»	»	4	»	»	»
» 3e »	1	»	2	2	»	»	160	90	51	»	»	5	»	6	»
» 4e »	1	»	2	»	»	»	66	36	19	»	»	»	»	»	»
» 5e »	1	»	1	2	»	»	108	85	13	»	»	»	»	»	»
» 1e meisjesschool	»	1	»	4	»	»	156	»	142	»	»	»	»	»	»
» 2e »	»	1	»	2	»	»	62	»	57	»	»	»	»	»	»
Grissee	1	»	1	»	»	»	32	25	15	»	»	»	»	»	1
Modjokerto	1	»	1	1	»	»	95	52	35	1	»	»	»	»	»
Djombang	1	»	1	»	»	»	35	24	18	»	»	»	»	»	»
Sido-ardjo	1	»	1	1	»	»	69	37	27	»	»	»	»	6	»
Pamekasan	1	»	1	»	»	»	42	25	19	»	»	10	»	3	»
Soemenep	1	»	1	»	»	»	36	25	26	»	»	»	»	»	»
Bangkalan	1	»	1	»	»	»	26	17	12	»	»	1	»	»	»
Pasoeroean	1	»	1	2	»	»	128	92	36	»	»	»	»	5	»
» meisjesschool	»	1	»	2	»	»	61	»	67	»	»	»	»	»	»
Malang	1	»	3	1	»	»	143	95	54	»	»	2	»	1	»
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	49	»	55	»	»	»	»	»	»
Bangil	1	»	»	1	»	»	30	9	15	»	»	3	»	»	1
Lawang	1	»	1	1	»	»	46	33	42	»	»	»	»	»	»
Transporteere	17	4	24	26	»	»	1897	995	859	1	»	25	»	21	2

Totaal.	Waarvan gratis leerlingen.	Getal leerlingen in de laagste klasse.	Getal leerlingen in de middelste klasse.	Getal leerlingen in de hoogste klasse.	Verzuimde schooldagen. Totaal in het jaar.	Verzuimde schooldagen. Gemiddeld per kind.	Getal leerlingen, die de school verlieten, na al de vakken te hebben doorloopen.	Getal leerlingen, die de school verlieten, om verschillende redenen.	AANMERKINGEN.
4825	2538	2339	1784	502	113258	—	227	1876	
110	75	78	27	5	2331	21	8	30	In December geopend.
31	18	»	27	4	»	»	»	»	
106	56	68	32	6	2249	21	7	51	
29	18	»	19	10	719	24	3	8	
51	31	26	21	4	1260	24	»	16	
35	10	14	16	5	560	16	2	13	
102	62	65	28	9	2200	22	3	23	
36	21	»	29	7	737	21	3	11	
5325	2829	2790	1983	552	123314	23	253	2058	

afdeeling.

162	3	80	43	39	5099	31	20	75
153	9	55	66	32	4906	32	17	95
195	145	137	46	12	7170	37	6	77
152	101	102	41	9	5844	38	3	86
55	19	27	24	4	1133	20	3	29
98	95	53	37	8	3443	35	3	52
142	»	»	100	42	4532	32	15	69
57	48	»	44	13	1707	30	2	17
41	24	16	16	9	757	20	1	19
88	52	45	35	8	1718	20	7	42
42	14	31	9	2	892	21	»	26
70	41	41	23	6	1366	19	5	30
57	25	25	13	19	1605	30	2	4
51	29	25	22	4	1230	24	4	3
30	13	15	10	5	482	16	»	15
133	83	83	33	17	2530	19	6	50
67	34	»	54	13	1015	15	2	23
152	68	111	35	6	3357	22	3	88
55	20	»	42	13	984	18	1	18
28	14	19	6	3	548	19	»	18
75	21	32	35	8	1116	15	6	38
1903	858	897	734	272	51434	—	106	874

SCHOLEN.	Aantal						Getal leerlingen.	Getal leerlingen onder ultimo December 1891.							
	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen.			Europeanen.		Inlandsche Christenen		Inlanders niet Christ.		Vreemde Oosterl.	
					mannelijke.	vrouwelijke.	Ultimo 1890.	jongens.	meisjes.	jongens	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Per transport.....	17	4	24	26	»	»	1897	995	859	1	»	25	»	21	2
Probolinggo 1e school.....	1	»	1	1	»	»	107	56	23	»	»	»	»	»	»
» 2e »	1	»	1	1	»	1	65	49	36	»	»	»	»	»	»
» meisjesschool.....	»	1	»	1	»	»	32	»	45	»	»	»	»	»	»
Kraksaän.....	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Loemadjang.....	1	»	»	1	»	»	32	17	13	»	»	1	»	»	»
Besoeki.....	1	»	»	1	»	»	26	12	13	»	»	»	»	»	»
Sitoebondo.....	1	»	1	»	»	»	52	24	20	»	»	4	»	»	»
Banjoewangi.....	1	»	»	1	»	»	35	11	15	»	»	2	»	»	»
Bondowoso.....	1	»	1	»	»	»	37	16	19	»	»	2	»	»	»
Djember.....	1	»	1	»	»	»	25	19	8	»	»	3	»	»	»
Makasser 1e school	1	»	2	1	»	»	120	61	42	»	»	»	»	10	»
» 2e »	1	»	2	1	»	»	112	73	37	»	»	»	»	7	»
» meisjesschool.....	»	1	»	1	»	»	29	»	30	»	»	»	»	»	»
Maros.....	1	»	1	»	»	»	22	15	14	»	»	»	»	»	»
Bonthain	1	»	1	»	»	»	36	17	19	»	»	1	»	1	»
Boelekomba.....	1	»	1	»	»	»	38	11	15	»	»	»	»	»	»
Menado.....	1	»	2	2	»	»	174	66	36	48	11	1	»	2	»
» meisjesschool.....	»	1	»	1	»	»	39	»	38	»	1	»	»	»	»
Tondano.....	1	»	1	»	»	»	51	14	9	30	6	»	»	1	»
Gorontalo.....	1	»	1	»	»	»	33	6	7	3	»	4	»	2	»
Amoerang.....	1	»	1	»	»	»	56	14	11	27	8	»	»	»	»
Amboina	1	»	2	2	»	»	182	100	63	12	4	»	»	11	»
» meisjesschool.....	»	1	»	1	»	»	26	»	29	»	2	»	»	»	1
Banda-Neira.....	1	»	3	1	»	»	109	54	36	13	6	1	»	7	3
» meisjesschool.....	»	1	»	1	»	»	37	»	29	»	»	»	»	»	»
Saparoea.....	1	»	1	»	»	»	66	22	21	16	9	»	»	»	»
Ternate.....	1	»	2	»	»	»	64	23	29	1	2	1	1	7	»
Timor-Koepang.....	1	»	1	»	»	»	31	12	18	7	»	»	»	»	»
TOTAAL IN 1891...	40	9	50	43	»	1	3535	1687	1534	158	49	45	1	69	6

Totaal.	Waarvan gratis leerlingen.	Getal leerlingen in de laagste klasse.	Getal leerlingen in de middelste klasse.	Getal leerlingen in de hoogste klasse.	Verzuimde schooldagen. Totaal in het jaar.	Verzuimde schooldagen. Gemiddeld per kind.	Getal leerlingen, die de school verlieten na al de vakken te hebben doorloopen.	Getal leerlingen, die de school verlieten om verschillende redenen.	AANMERKINGEN.
1903	858	897	734	272	51434	—	106	874	
79	2	43	18	18	1161	15	11	54	
85	68	44	32	9	2426	28	»	17	
45	14	»	29	16	925	21	1	11	
»	»	»	»	»	»	»	»	»	Zie § 7 noot 1.
31	14	18	12	1	705	23	»	9	
25	6	11	12	2	734	29	»	10	
48	16	25	14	9	901	19	1	22	
28	13	13	13	2	948	34	»	10	
37	17	17	17	3	410	11	»	15	
30	8	18	8	4	610	20	1	13	
113	2	60	35	18	1583	14	12	32	
117	107	79	27	11	2016	17	7	28	
30	20	»	20	10	453	15	2	10	
29	27	16	10	3	972	34	2	10	
38	33	17	17	4	1865	49	2	10	
26	22	9	17	»	273	10	4	14	
164	85	130	23	11	2553	15	5	55	
39	25	»	30	9	174	5	2	9	
60	19	31	21	8	576	10	2	6	
22	7	14	5	3	297	13	1	14	
60	24	23	36	1	857	15	1	10	
190	136	102	60	28	2151	11	3	33	
32	16	»	21	11	184	6	5	3	
120	43	99	17	4	1606	14	2	22	
29	8	»	22	7	670	23	1	7	
68	45	45	19	4	1329	19	4	11	
64	40	41	16	7	808	13	2	12	
37	23	18	15	4	525	14	2	4	
3549	1698	1770	1300	479	79146	22	179	1325	

SCHOLEN.	Aantal.						Getal leerlingen.	Getal leerlingen onder ultimo December 1891.							
	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	Kweekelingen.			Europeanen.		Inlandsche Christenen.		Inlanders niet Christ.		Vreemde Oosterl.	
					mannelijke.	vrouwelijke.	Ultimo 1890.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Recapi															
1e afdeeling	35	7	48	42	1	2	3677	2009	1670	30	19	72	11	36	»
2e »	45	12	72	62	»	1	5167	2676	2058	103	46	393	11	33	5
3e »	40	9	50	43	»	1	3533	1687	1534	158	49	45	1	69	6
TOTAAL IN 1891	120	28	170	147	1	4	»	6372	5262	291	114	510	23	138	11
» » 1890	117	27	156	149	2	3	12377	6354	5067	238	100	449	21	142	6
Vermeerdering	3	1	14	»	»	1	»	18	195	53	14	61	2	»	5
Vermindering	»	»	»	2	1	»	»	»	»	»	»	»	»	4	»

		Getal leerlingen in de			Verzuimde schooldagen.		Getal leerlingen, die de school verlieten,		AANMERKINGEN.
Totaal.	Waarvan gratis leerlingen.	laagste klasse.	middelste klasse.	hoogste klasse.	Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	na al de vakken te hebben doorloopen.	om verschillende redenen.	
tulatie.									
3847	1716	1843	1433	571	82215	21	190	1489	
5325	2829	2790	1983	552	123314	23	253	2058	
3549	1698	1770	1300	479	79146	22	179	1325	
12721	6243	6403	4716	1602	284675	22	622	4872	
12377	6091	6198	4661	1518	256537	21	703	4601	
344	152	205	55	84	28138	1	»	271	
»	»	»	»	»	»	»	81	»	

L^a. K.

Staat van het onderwijzend personeel en van de leerlingen aan de bijzondere

SCHOLEN.		Aantal.						Getal leerlingen onder ultimo December 1890.	Getal leerlingen onder ultimo					
						Kweekelingen.			Europeanen.		Inlandsche Christenen.		Inlanders niet Christenen.	
WAAR.	VAN WIEN.	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	Mannelijke	Vrouwelijke		Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.
1ste Inspectie-														
Batavia	G. Gorter en F. G. Stein.....	1	»	6	»	»	»	169	165	»	»	»	»	»
»	Mej. Philipsen (Ursulinen).....	»	1	»	10	»	»	280	10	277	»	»	»	»
»	» Weskamp (idem).....	»	1	»	23	»	1	461	7	432	»	»	»	»
»	J. Beck.....	1	»	2	2	»	»	74	55	21	»	»	»	»
»	G. Van Genderen (school met den bijbel)	1	»	»	2	»	»	66	48	10	»	»	»	»
Buitenzorg	Mevr. Van den Dungen Gronovius...	»	1	»	»	»	»	5	5	5	»	»	»	»
Padang	Mej. Boerkamp (zusters van liefde)..	»	1	»	5	»	»	122	»	135	»	»	»	»
	Totaal in 1891	3	4	8	42	»	1	1177	290	880	»	»	»	»
2de Inspectie-														
Semarang	Van het R. K. Weeshuis:													
»	1° de jongensschool.....	1	»	»	1	»	»	54	61	»	»	»	»	»
»	2° » meisjesschool.....	»	1	»	3	»	»	144	»	152	»	»	»	»
»	Van het Protest. Weeshuis.....	1	»	1	3	»	»	124	73	57	»	»	»	»
»	Mej. Claessens (Franciscanessen)....	»	1	»	5	»	»	143	18	147	»	»	»	»
»	» Lissone (idem).....	»	1	»	2	»	»	88	7	67	»	»	»	»
	Totaal in 1891	2	3	1	14	»	»	553	159	423	»	»	»	»

lagere scholen in Nederlandsch-Indië onder ultimo December 1891.

December 1891.			Getal leerlingen in de			Verzuimde schooldagen.		Getal leerlingen, die de school verlieten,		AANMERKINGEN.
Vreemde Oosterlingen.										
Jongens.	Meisjes	Totaal.	laagste klasse.	middelste klasse.	hoogste klasse.	Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	na al de vakken te hebben doorloopen.	om verschillende redenen.	
afdeeling.										
»	»	165	41	50	74	1026	6	42	17	Waar een † is ingevuld ontbreken de opgaven.
»	»	287	99	92	96	574	2	10	56	
»	»	439	117	126	196	4395	10	14	35	
»	»	76	37	18	21	†	†	†	†	
»	»	58	26	11	21	†	†	†	†	
»	»	10	3	7	»	†	†	†	†	
»	»	135	60	39	36	†	†	10	25	
»	»	1170	383	343	444	†	†	†	†	
afdeeling.										
»	»	61	32	18	11	200	3	5	1	
»	»	152	83	50	19	1548	10	2	19	
»	»	130	64	40	26	1911	15	12	10	
»	»	165	67	64	34	2169	13	10	58	
»	»	74	32	34	8	1565	21	»	31	
»	»	582	278	206	98	7393	13	29	119	

SCHOLEN.		Aantal						Getal leerlingen onder ultimo December 1890.	Getal leerlingen onder ultimo					
WAAR.	VAN WIEN.	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	Kwekelingen. Mannelijke.	Kwekelingen. Vrouwelijke.		Europeanen. Jongens.	Europeanen. Meisjes.	Inlandsche Christenen. Jongens.	Inlandsche Christenen. Meisjes.	Inlanders niet Christenen. Jongens.	Inlanders niet Christenen. Meisjes.
									3de Inspectie-					
Soerabaja.....	K. J. Teppers (geestelijke broeders)..	1	»	6	»	»	»	165	173	»	»	»	5	»
»	Mej. Flecken (Ursulinen)..... .	»	1	»	10	»	»	330	»	319	»	»	»	»
»	Mej. K. J. Almerood.....	»	1	»	4	»	»	82	»	90	»	»	»	»
»	G. Buijs Cz..... ...	1	»	2	1	»	»	80	80	»	»	»	»	»
Djombang.....	Mevr. J. H. M. Witkamp.....	»	1	»	»	»	»	12	13	7	»	»	»	»
	Totaal in 1891	2	3	8	15	»	»	669	266	416	»	»	5	»
									Recapi-					
1e Inspectie-afdeeling		3	4	8	42	»	1	1177	290	880	»	»	»	»
2e idem.		2	3	1	14	»	»	553	159	423	»	»	»	»
3e idem.		2	3	8	15	»	»	669	266	416	»	»	5	»
	Totaal in 1891.....	7	10	17	71	»	1	2399	715	1719	»	»	5	»
	» » 1890.....	7	10	17	67	»	6	»	716	1679	»	»	4	»
	Vermeerdering.....	»	»	»	4	»	»	»	»	40	»	»	1	»
	Vermindering	»	»	»	»	»	5	»	1	»	»	»	»	»

December 1891.			Getal leerlingen in de			Verzuimde schooldagen.		Getal leerlingen, die de school verlieten,		AANMERKINGEN.
Vreemde Oosterlingen.										
Jongens.	Meisjes.	Totaal.	laagste klasse.	middelste klasse	hoogste klasse.	Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	na al de vakken te hebben doorloopen.	om verschillende redenen.	
afdeeling.										
»	»	178	82	54	42	913	5	21	32	
»	»	319	145	109	65	1120	4	17	50	
»	»	90	24	15	51	2058	22	7	25	
»	»	80	31	27	22	1553	20	18	34	
»	»	20	8	9	3	85	5	1	1	
»	»	687	290	214	183	5729	8	64	142	
tulatie.										
»	»	1170	383	343	444	†	†	†	†	
»	»	582	278	206	98	7393	13	29	119	
»	»	687	290	214	183	5729	8	64	142	
»	»	2439	951	763	725	†	†	†	†	
»	»	2399	975	738	686	†	†	†	†	
»	»	40	»	25	39	†	†	†	†	
»	»	»	24	»	»	†	†	†	†	